

นางฟ้า ของหนู

ชีวิตจริงของพี่เลี้ยงเด็ก
ในสถานสงเคราะห์

นางฟ้าอ่อนหนู
ชีวิตจริงของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์

นางฟ้าของหนู

ชีวิตจริงของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2556 จำนวน 2,000 เล่ม

บรรณาธิการ: ภัสร์นวี ศรีสุวรรณ วีรพงษ์ เกียรติสินยศ

ผู้เขียน: สุวรรณภา คำไร
มณฑนา บรรณาธรรม
ณิชภาภา ตีรศานต์
นริศรา สายสงวนสัตย์

รูปเล่ม: วัฒนธรรม สุนทรียภาพ

พิมพ์ที่: อุทยานการเรียนรู้

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ภัสร์นวี ศรีสุวรรณ สุวรรณภา คำไร มณฑนา บรรณาธรรม นิชภาภา ตีรศานต์ นริศรา
สายสงวนสัตย์. นางฟ้าของหนู ชีวิตจริงของพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์.

พิมพ์ครั้งที่ 1, มุลนิธิสุภาพไทย, 2556, 144 หน้า

1. พี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์ 2. จิตอาสา

ISBN 978-616-91287-8-6

จัดพิมพ์/จัดทำโดย

โครงการพลังอาสาสมัครสร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์

มูลนิธิสุภาพไทย

520/1-2 ถนนเทศบาลรังรักษ์เหนือ ซอย16

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2589-4243 โทรสาร 0-2591-8092

E-mail : thalhof@yahoo.com Website : <http://www.thalhof.org>

สงวนลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

สงวนลิขสิทธิ์ในการจัดพิมพ์ ถ่ายสำเนา หรือคัดลอกข้อความ

หรือรูปที่ปรากฏในส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดในเอกสารนี้

เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมูลนิธิสุภาพไทย เป็นลายลักษณ์อักษร

คำนำ

นับตั้งแต่ช่วงเข้าพรรษาปี 2548 มูลนิธิสุภาพไทยได้มีโอกาสเข้ามาทำงานเกี่ยวกับอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์เด็ก โดยนำหลักคิด “ฉลาดทำบุญ” มารณรงค์ให้คนในสังคมเรียนรู้การทำบุญในมิติอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการบริจาคสิ่งของเงินทอง เมื่อเวลาผ่านไป 8 ปีเต็ม มูลนิธิสุภาพไทยและเครือข่ายได้มีส่วนสร้างอาสาสมัครที่ผ่านเข้ามาดูแลเด็กกว่า 1,000 คน และมีอาสาระยะยาวที่ตัดสินใจดูแลเด็ก ๆ แบบต่อเนื่องข้ามปี นับได้ในวันนี้ก็มากกว่า 100 คน กำลังกายและใจของบรรดาอาสาสมัครมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นพัฒนาการให้กับเด็ก ๆ ในสถานสงเคราะห์อย่างมาก

แต่ทางมูลนิธิสุภาพไทยได้ค้นพบว่า นอกจากอาสาสมัครแล้ว บรรดาบุคลากรเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ที่เกาะติดอยู่เคียงใกล้ชีวิตกับเด็ก ๆ นับสิบนับร้อยนั้น มีส่วนสำคัญยิ่งในการบ่มเพาะเลี้ยงดูเด็ก ไม่ว่าจะพบกับสถานการณ์อย่างใด บุคลากรเหล่านี้ก็จะทุ่มเทช่วยเหลือให้กับเด็ก ๆ เสมือนหนึ่งลูกของตัวเอง

เจ้าหน้าที่ที่กล่าวถึงนี้ มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันในแต่ละสถานสงเคราะห์ เช่น แม่ประจำตึก แม่บ้าน พี่เลี้ยง ครูประจำบ้าน ครูพี่เลี้ยง ฯลฯ แต่บุคลากรทั้งหมดนี้ ไม่ว่าจะชื่อเรียกอย่างไร ในสายตาของมูลนิธิสุภาพไทยพบว่า เขาได้รวมเอาหัวใจและบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของความเป็นปู่ขนิยบุคคลไว้ คือ ความเป็นพระหรือแม่ (แม่ คือ พระหรือ

พระพรหมของลูก) ความเป็นครู และความเป็นหมอบที่คอยช่วยเหลือ
ปฐมพยาบาลยามเจ็บไข้อย่างสุดกำลัง

หากแต่ในสายตาของเด็กๆ บุคลากรเหล่านี้ คือ “นางฟ้า” ที่
ไม่ใช้อยู่ในนิทาน แต่มีตัวตนจริง โดดเด่นท่องไปในทุกที่ คอยดูแล ช่วย
เหลือ สนับสนุนให้เด็กคนแล้วคนเล่าก้าวผ่านช่วงชีวิตในสถานสงเคราะห์
จนเติบโต มุลินธิสุภาพไทยเฝ้าดู “นางฟ้า” ในสถานสงเคราะห์ ได้เห็น
คุณค่าและความสำคัญของบุคคลเหล่านี้ จึงได้เริ่มต้นเก็บเรื่องราวของ
เขา เพื่อต้องการสื่อสารและเป็นการขอบคุณในความทุ่มเทมุ่งมั่นในการ
ทำงานของบุคลากรเหล่านี้ ซึ่งในความเป็นจริง ยังมี “นางฟ้า” อีก
จำนวนมากที่ไม่สามารถกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ได้ จึงได้เพียงนำเสนอ
ตัวอย่างของ 8 ชีวิตเท่านั้น แต่หากท่านใดมีเวลาลองเข้าไปเป็นอาสาสมัคร
และนั่งพูดคุยกับคนเหล่านี้ เชื่อมั่นว่าจะได้พบเรื่องราวของ “นางฟ้า”
อีกมากมายหลายชีวิต

มุลินธิสุภาพไทย ขอขอบคุณบุคลากรเจ้าหน้าที่ทั้ง 8 ท่านที่
ยินดีให้เป็น “คนต้นเรื่อง” ถ่ายทอดเรื่องราวดีงาม และ “คนเล่าเรื่อง”
หรือนักเขียนทุกท่านที่ช่วยกันสื่อสารเรื่องราวชีวิตที่ไม่ค่อยมีคนรู้จัก
มุลินธิฯ หวังว่าเรื่อง “นางฟ้า” นี้จะมีส่วนช่วยให้ทุกท่านมีกำลังใจใน
การทำสิ่งดีงามให้กับเด็ก ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมืองในอนาคต
และหากมีข้อผิดพลาดประการใดในการถ่ายทอดเรื่องนี้ มุลินธิฯ ขอ
น้อมรับน้ำกลับมาปรับปรุงในโอกาสต่อไป.

**โครงการพลังอาสาสมัครสร้างสุข
ให้เด็กในสถานสงเคราะห์ มุลินธิสุภาพไทย
(กลางพรรษา ปี 2556)**

คำเปิดหน้า

น้อยคนนักจะมีโอกาสไปสัมผัสชีวิตของเด็กและพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์ แต่ดิฉันเชื่อแน่ว่าถ้าคุณได้อ่านชีวิตของ “แม่ๆ” ของเด็กๆ ในหนังสือเล่มนี้ คุณจะมึมมองใหม่และลึกซึ้งขึ้นต่อทุกชีวิตในสถานสงเคราะห์ และมึมมองเหล่านั้นอาจทำให้คุณหวนกลับมาตั้งคำถามกับตัวเองในอีกแง่มุมหนึ่งเช่นกัน

สำหรับดิฉัน หลังจากอ่านต้นฉบับของหนังสือเล่มนี้ครบทุกเรื่อง ความรู้สึกแรกที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันคือความอัศจรรย์ใจในความเชื่อ ความมุ่งมั่นศรัทธาที่จะดูแลเด็กๆ ที่ไม่ได้เป็นลูก ญาติพี่น้อง หรือคนรู้จักของผู้หญิงธรรมดาๆ 8 คนนี้

พวกเธอลงมือทำสิ่งที่ใหญ่ที่ไม่มีใครมองเห็นมานานนับสิบ ๆ ปี

บางคนละทิ้งการเรียนหนังสือในมหาวิทยาลัยเพื่อมาดูแลเด็กพิการ จนบัดนี้ไถ่เข้าสู่วัยเกษียณ

บางคนจากบ้านเกิดเมืองนอนเพื่อมาดูแลเด็กๆ ที่ไม่รู้ที่มา โดยหวังว่าจะทำให้เด็กเหล่านั้นเดินไปสู่อนาคตที่ปลอดภัยและงดงาม

บางคนทุ่มเทดูแลเด็กตั้งแต่เข้ายื่นยื่นและเย็นของอีกวันเป็นอาจันต์เป็นเวลากว่า 30 ปี จนสถานสงเคราะห์กลายเป็นบ้าน และเด็กๆ กลายเป็นครอบครัวของเธอไปเสียแล้ว

พวกเขาไม่เคยยอมให้ข้อจำกัดในชีวิตและการทำงานมาเป็นอุปสรรคสกัดกั้นหัวใจที่มุ่งมั่นจะดูแลเด็กๆ ที่รอคอยความรักจากพวกเขา

คุณหมอผู้ดูแลเด็กๆ มักเรียกขานพวกเขาว่า “นางฟ้า”

แล้วพวกคุณจะเห็นด้วยอย่างไรไม่มีข้อสงสัยว่า...

พวกเขาคือ “นางฟ้า” ตัวจริงที่ดลบันดาลความสุขให้เด็กๆ ได้มากกว่านางฟ้าในจินตนาการ

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

ภาษารักของ “ใจ”	9
เมื่อความดีผลิบาน	23
ท้อแต่ไม่ถอย	37
สองเต็ง	51
ธรรมให้เธอ	63
สุข...แค่พอ	77
เกิดมาเพื่อเป็นแม่	93
หยาดเหงื่อของความสุข	117

ใจรัก

ภาษา รัก ของ

คนต้นเรื่อง
“แม่ใจ”
ใจ ชื่นจิต

บ้านต้นเรื่อง
สถานสงเคราะห์
เด็กอ่อน
พญาไท

คนเขียนเรื่อง
มะลิ ณ อุษา

ถึงแม่จะรวย
ก็ไม่ลาออก
จะทำจนกว่าจะเกษียณ
หรือไม่มีแรง

“พี่พูดไม่เก่งนะคะ”

คือคำออกตัวเมื่อคราวที่พบกันครั้งแรก แววดตาที่แสดงถึงความกังวลใจในวันนั้นยังคงฉายชัด จนกระทั่งถึงวันที่ได้มีโอกาสนสนทนากันอีกครั้ง การได้ใช้เวลาอยู่ร่วมยามที่เธอปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กๆ รวมถึงสนทนาวิสาสะกับคนที่เกี่ยวข้องอย่างนักพัฒนาการเด็กประจำบ้านจึงสิ้นข้อสงสัยในคำออกตัวที่เธอกล่าวไว้แต่เนิ่น... เธอพูดไม่เก่งจริงๆ

เรื่องราวของ “ใจ”

แม่ใจ หรือ นางใจ ชื่นจิต เริ่มทำงานที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยดูแลเด็กๆ ที่ห้องบัวขาว* หลังจากนั้นย้ายมาอยู่ห้องหนูจ๋า ซึ่งเป็นเด็กที่โตขึ้นมาอีก คือช่วงอายุ 2 - 3 ขวบ เป็นวัยที่แม่ใจให้คำนิยามว่า *แสบและไวไฟ* เลยทีเดียว

* ภายในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท ประกอบด้วยอาคารต่างๆ หลายหลัง อยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งแต่ละหลังจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ได้แก่

1. อาคารพุทธชาด - สำหรับเด็กรับใหม่และเด็กป่วย

เมื่อถามย้อนกลับไปจุดเริ่มต้น แม่ใจเล่าให้ฟังว่า ก่อนหน้านั้น เป็นแม่บ้าน เลี้ยงลูก ไม่เคยทำงานประจำมาก่อน มีบางช่วงช่วยญาติขาย ก๋วยเตี๋ยว แล้วหยุดไป เมื่อลูกชายโตขึ้น มีเวลาว่างค่อนข้างมาก พี่สาวจึง ขวนมาสมัครเป็นพี่เลี้ยงเด็กที่นี่ เธอเริ่มทำงานตั้งแต่สำนักงานตั้งอยู่ที่ เขตพญาไท ใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ต่อมาสำนักงานย้ายไปที่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

จากวันนั้นถึงวันนี้ เป็นเวลาเกือบ 14 ปีแล้วที่แม่ใจทำหน้าที่ ซึ่งเธอได้สะท้อนความรักที่มีในการทำงานด้วยประโยคสั้นๆ ว่า “ถึงแม้จะ รวยก็ไม่ลาออก จะทำไปจนกว่าจะเกษียณหรือไม่มีแรงนั้นแหละ”

แม่ใจมักมาถึงก่อนเวลาเริ่มงาน หากวันที่มีเหตุจำเป็นต้อง ลาหยุด เมื่อเสร็จภารกิจแล้วเธอจะรีบกลับมาทำงานเร็วขึ้นกว่าปกติ... “คิดถึงเด็ก ๆ” คือเหตุผล

2. อาคารสวัสดิ - ห้องเพ็ญฟ้า สำหรับเด็กอายุแรกเกิด - 4 เดือน; ห้อง ปาริชาติ สำหรับเด็กอายุ 4 - 8 เดือน

3. อาคารดอกรัก - ห้องผกามาศ สำหรับเด็กอายุ 8 - 10 เดือน; ห้อง ดอกรัก สำหรับเด็กอายุ 10 เดือน - 1.2 ปี

4. อาคารบัวขาว-ดาวเรือง - ห้องดาวเรือง สำหรับเด็กอายุ 1.2 - 1.6 ปี; ห้องบัวขาว สำหรับเด็กอายุ 1.6 - 2 ปี

5. อาคารหนูจ๋า สำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี

6. อาคารเด็กดี สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

การที่แม่ใจชอบใช้เวลาอยู่ที่ทำงานนั้น ไม่ได้หมายความว่าบ้านของเธอไม่น่าอยู่ สีหน้าแววตาตอนที่พูดถึงลูกชายและลูกๆ สีขำอีกสองตัวนั้น บ่งบอกถึงความรักและเอ็นดูไม่น้อย

“แม้จะไม่มีเวลาให้กับครอบครัวมากเหมือนเมื่อก่อน ก็ไม่ส่งผลกระทบอะไร เพราะลูกชายโตแล้ว เขาก็เข้าใจดี และครอบครัวค่อนข้างอบอุ่น มีญาติๆ อยู่ใกล้ๆ กัน

“กลับไปที่บ้านก็มีหมา นั่นก็ลูกเหมือนกัน เป็นอัลเซเชียน ติดแม่แจ เวลาเข้ามาเข้าเวรก็นั่งคอย อีกตัวเป็นพันธุ์ผสมอเมริกันพิตบูล ชื่อเจ้าแต้ม จะค่อนข้างซน หูตั้ง ไม่ค่อยฟังแม่ พอกลับไปถึงบ้านพ่อก็มักจะบอกว่า ลูกนั่งคอยอยู่ไม่ยอมนอน สายตาเวลาที่เขามองเราตอนที่ออกมาในตอนที่กลับไม่เหมือนกัน มันบอกถึงความคิดถึง ความผูกพัน ซึ่งพี่คิดว่า ไม่ว่าจะเด็ก ๆ หรือสัตว์เลี้ยง เขารับรู้ถึงความรักที่เรามีต่อเขาได้นะ”

มากกว่าต้อยคำ คือ การกระทำ

แม้ว่าคำอธิบายถึงสิ่งที่ทำหรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่องานและเพื่อนร่วมงานนั้น จะมีไม่มากนัก แต่สิ่งที่สามารถอธิบายทดแทนได้มากยิ่งขึ้นกว่า คือ การกระทำ ดังนั้น การขอทำตัวเป็นเงาเดินตามหลังแม่ใจเงียบๆ ตลอดช่วงเวลางาน คือ วิธีการที่จะได้รับคำอธิบายที่ดีที่สุด

ด้วยตำแหน่งที่เรียกกันง่ายๆ ว่า พี่เลี้ยงเด็ก แต่ภาพที่ได้เห็น แม่ใจและทีมแม่ๆ ทุกคนได้ทำให้กับเด็กๆ นั้น คำว่า “แม่” น่าจะใกล้เคียงมากกว่า

กิจวัตรของแต่ละบ้านจะเริ่มตั้งแต่เจ็ดโมงเช้า เมื่อคนที่รับหน้าที่เวรเข้ามาถึง ก็รับช่วงต่อจากเพื่อนเวรกลางคืน โดยเริ่มต้นด้วยการดูแลความสะอาดและจัดเก็บจานชามที่อยู่หลังบ้าน จากนั้นก็ให้นมลูก ซึ่งเป็นนมกล่อง หรืออาจมีอาหารว่างจำพวกขนมและผลไม้ด้วย หลังกินเสร็จก็เช็ดหน้าเช็ดตาเด็กๆ ปล่อยให้เด็กเล่น บางช่วงนักพัฒนาการเด็กจะเข้ามาดูแล ระหว่างนั้นแม่ๆ จะช่วยกันพับผ้า คอยดูหรือเปลี่ยนผ้าเมื่อเด็กปัสสาวะ จากนั้นก็เตรียมอาหารกลางวัน

หากเข้าไปที่บ้านเด็กอ่อนพญาไทในช่วงเวลาใกล้เคียง จะเห็นเด็ก ๆ เดินจับขายเสื้อกันเป็นแถวเพื่อไปรับประทานอาหารกลางวัน หลังกินข้าวอิ่ม แม่ ๆ จะพาเด็ก ๆ กลับมาอาบน้ำ แต่ถ้าอากาศเย็นก็แค่เช็ดหน้าเช็ดตัว แล้วพาเข้านอนกลางวัน แม่บางส่วนจะดูแลเด็กที่นอนอยู่ชั้นบน ส่วนแม่ที่อยู่ชั้นล่างจะเก็บของ ส่องผ้าซัก พับผ้า รีดผ้า และไปรับประทานอาหารเย็นจากห้องครัว

บ่ายสามโมง เด็ก ๆ จะลงมากินอาหารว่าง แล้วไปเล่นในสนามจนกระทั่งเวลาบ่ายสี่โมงครึ่ง เป็นเวลาออกเวร ผู้ที่รับหน้าที่เวรกลางคืนจะเข้ามารับช่วงต่อ โดยป้อนข้าว อาบน้ำ ดูหนังหรือการ์ตูนแล้วพาเด็กขึ้นบ้านนอนเวลาประมาณหนึ่งทุ่มถึงหนึ่งทุ่มครึ่ง โดยแม่จะนอนอยู่กับเด็ก ๆ ด้วย

ตอนเช้าแม่จะปลุกเด็กที่ไปโรงเรียน ให้อาบน้ำแต่งตัว ในขณะที่เดียวกันก็เตรียมอาหารเช้าไว้ให้ ซึ่งแม่ใจบอกว่า เด็ก ๆ ที่นี้ชอบไปโรงเรียน ถ้าวันไหนไม่ได้ไปโรงเรียนก็จะร้องไห้ แต่พออธิบายเหตุผลว่าเขาต้องไปหาหมอ เด็กก็เข้าใจ

“ส่วนใหญ่เด็ก ๆ ที่นี้จะค่อนข้างมีวินัย” แม่ใจอธิบายพร้อมกับรอยยิ้มน้อย ๆ “ถ้าเขาอยู่ที่นี่ตั้งแต่แรก เขาจะเริ่มมีวินัย เราทำเป็นกิจวัตรเพื่อฝึกเขา ตั้งแต่การแปรงฟัน อาบน้ำ เช็ดตัว สอนให้ดูแลตัวเอง ให้เช็ดตัวให้แห้ง ถ้าไม่แห้งเราก็จะไม่แต่งตัวให้ เด็กที่โตเราก็ฝึกให้เขาดูแลน้องช่วยน้อง แต่บางครั้งก็แก่งกัน เราก็คอยเตือนบางทีก็ดูบ้าง”

เหนื่อยกาย ใจสุข

พิจารณาจากกิจวัตรที่แม่ใจและเพื่อน ๆ รับผิดชอบ ในแต่ละวันพวกเขามีเวลาหยุดพักเพียงสั้น ๆ เท่านั้น แทบไม่ต่างจากการที่แม่คนหนึ่งจะต้องเลี้ยงลูกตัวเอง อาจต่างอยู่บ้างก็ตรงที่ ที่นี้แม่หนึ่งคนต้องดูแลลูก ๆ วัยซนโดยเฉลี่ยถึงสิบคน

เมื่อลูก ๆ เริ่มโตพอรู้ความ ก็ต้องย้ายไปบ้านถัดไป บรรดาแม่ ๆ ก็ต้องเตรียมรับมือเด็กรุ่นใหม่ที่จะเข้ามา เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า กำลังแรงกายของแม่ย่อมแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา

ปัจจุบัน (มกราคม 2556) ห้องหนูจ๋ามีลูก ๆ หญิงชายวัย 2-3 ขวบจำนวน 29 คน มีแม่ 9 คน หมุนเวียนดูแลเด็กทั้งกลางวันกลางคืน เวิร์ลละ 3 คน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมไม่ทั่วถึง แม่ใจบอกว่า แม้ว่าเด็กบางคนจะร้องไห้ให้เราอุ้ม และเราเองก็อยากจะอุ้มเขา แต่ก็ต้องอดใจไม่อุ้มทุกครั้งที่ร้องขอ ไม่เช่นนั้นเด็กจะติด และเด็กคนอื่นจะทำตามอย่าง เธอใช้วิธีการของเล่นให้เล่นกับเพื่อน ๆ

เชื่อว่าเรื่องจะจบลงด้วยดีเสมอไป เด็กบางคนเข้ามาพร้อมกับพฤติกรรมที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ เช่น เอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว ไม่สบายหรือเรียกร้องความสนใจ

“ถ้าเจอแบบนี้ เราจะคอยถามเขาว่าเป็นอะไร จะเล่นกับเขา สังเกตดูอาการทางกายว่าเจ็บหรือไม่สบายตรงไหน ยังไม่มีกรณีที่เขาไม่อยู่ เวลาเด็กป่วยแม่จะช่วยกันดูแล ถ้าเป็นไข้ธรรมดาเราจะใช้ปรอทวัดไข้เอง เช็ดเนื้อเช็ดตัว ให้อาตามเวลา ถ้าเป็นหนัก ๆ ก็แจ้งพยาบาล ส่งโรงพยาบาล”

แม้ว่าแม่ๆ แต่ละคนจะทำงานตามหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ได้
รับมอบหมาย แต่เนื่องเพราะหน้าที่นั้นคือการดูแลเด็ก ๆ ทั้งทางกายและ
จิตใจให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับช่วงวัย จึงเป็นงานที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน นอกเหนือจากการเป็นเพื่อนร่วมงานแล้ว ยังเป็นพี่เป็นน้องกัน
นอกเวลางานอีกด้วย

“เวลากินข้าวเที่ยง เราจะถามสารทุกข์สุกดิบกัน ใครมีอะไรก็
แบ่งปันกันในวงข้าว บางคนมีปัญหาส่วนตัวก็จะเล่าและขอคำปรึกษาจาก
เพื่อนๆ หรือเวลาที่มีปัญหาเดือดร้อน มีธุระด่วน ญาติเสีย ก็จะมา
เปลี่ยนเวรกัน นอกจากนั้น ยังมีกิจกรรมที่เราทำร่วมกันเดือนละครั้ง คือ
5 ส. ในวันนั้น คนที่ดูแลเด็กก็ดูแลไป คนที่เหลือก็มาช่วยกันทำ ทำงาน
เสร็จก็จะซื้ออะไรมากินด้วยกัน บางคนถูกห่วยก็เลี้ยงกัน สนุก เหมือน
อยู่บ้านเดียวกัน”

เมื่อถามว่าการที่แม่ทำงานเยอะขนาดนี้รู้สึกเหนื่อยหรือท้อบ้าง
ไหม แม่ใจเย็นน้อยๆ แล้วบอกว่า

“ก็มีบ้างที่เหนื่อย บางครั้งเราก็ช้า ปวดหัวเข่า ปวดขา กว่า
ลูกก็โอย จะนั่งก็โอย ตอนแรกๆ เพื่อนร่วมงานก็ไม่เข้าใจ ก็ทำให้ท้อ
บ้าง แต่ก็ผ่านมาได้ และตอนนี้เขาก็เข้าใจเรามากขึ้นเพราะเริ่มมีอาการ
เหมือนกัน กับเพื่อนๆ ที่นี้ มีอะไรก็ช่วยกัน บางทีก็ย้ายจากห้องหนึ่งไป
เจอกันก็ช่วยกัน คนละนิดคนละหน่อยก็ช่วยๆ กัน ไม่ได้แบ่งว่า อันนี้
ห้องของฉันของเธอ”

“เราอยู่กันเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน มันอบอุ่น สนุกสนาน
ไม่ค่อยมีปัญหากัน มีอะไรก็คุยกัน บางทีไม่ค่อยอยากหยุดงาน อยากมา

เจอเพื่อน ๆ เจอเด็ก ๆ ถึงแม้ว่าจะมีงานต้องทำเยอะแยะ แต่ก็เพลิน
แป๊บหนึ่งก็หมดวัน เหนื่อยแค่กาย แม่ข้างเราไม่ค่อยดี เพื่อน ๆ ก็
เข้าใจ ก็ช่วยกัน”

อนาคตที่ถึงของลูกคือความสูงของแม่

เมื่อเด็ก ๆ อยู่ในความดูแลของแม่ ๆ ย่อมมีเด็กที่แม่เอ็นดูหรือ
ผูกพันเป็นพิเศษ แม้จะไม่รู้เลยว่าเขาเป็นใคร มาจากไหน อะไรทำให้เขา
ต้องมาอยู่ที่นี่ แต่แม่ใจหรือแม่คนอื่น ๆ ก็สามารถรักพวกเขาได้เหมือน
ลูกของตัวเอง

เมื่อถามถึงเหตุผลว่าอะไรที่ทำให้รู้สึกอย่างนั้น แม่ใจนิ่งไปครู่
หนึ่ง นัยน์ตามีหยาดน้ำใส ๆ เอ้อคลอ ก่อนจะเรียบเรียงถ้อยคำออกมาที่
ละประโยค

“รู้สึกเหมือนกับว่า...เด็ก ๆ เขาฉอเลาะ พุดเก่ง บางทีเขาก็เข้า
มากอดมาจับมือ แม้จะดี ๆ ชน ๆ บางทีก็ติดมึงกูมาจากที่อื่น เราก็ก
ค่อย ๆ สอนเขา ให้เขารู้ว่าอันไหนดีไม่ดี ควรทำไม่ควรทำ พอเราเห็น
เขาค่อย ๆ เปลี่ยนพฤติกรรม เห็นพัฒนาการของเขา จากเด็กก้าวร้าวมา
รู้เรื่องมากขึ้น มันทำให้เหนื่อยกายแป๊บเดียว แต่เรามีความสุขกว่า”

เมื่อถามต่อถึงลูกรัก มีรอยยิ้มแกมหยาดน้ำใส ๆ ยามเอ่ยถึง

“เขาเป็นเด็กผู้หญิง เป็นเด็กดี อายุประมาณห้าขวบ ตอนนี้อย่า
ไปห้องเด็กดีแล้ว ตอนกลางวันเขาก็ไปโรงเรียน เราเลี้ยงเขามาตั้งแต่อยู่
ห้องบัวขาว พอเขาย้ายมาห้องหนูจุกก็ย้ายตามกันมา ก่อนที่จะย้ายไป

ห้องเด็กดี ทุกวันนี้เวลาเดินผ่าน เขาก็จะเรียกแม่ๆ เขาเป็นเด็กช่างพูดช่างฉอเลาะ”

มากกว่าคำอธิบายถึงลูกรักสามบรรทัดข้างต้น คือตอนที่แม่ใจพาขบวนเด็กๆ ไปที่ห้องอาหาร พอไปถึง แม่ใจก็เข้ามากระซิบบอกด้วยแววตาที่เปี่ยมความสุขว่า “นั่นไง (ชื่อของน้อง) นั่งอยู่ตรงนั้น” ภาพที่อยู่ตรงหน้าขณะนั้นคือเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ หน้าตาสดใส แม้จะไม่จิ้มลิ้มน่ารักน่าเอ็นดูเหมือนเด็กในภาพโฆษณา แต่กิริยาของเธอไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่าทำไมจึงควรถูกรักและควรภาคภูมิใจที่ได้หล่อหลอมเธอมา

แม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งที่ได้ดูแลซึ่งกันและกัน แต่ก็ยาวนานพอที่จะสร้างความประทับใจไม่รู้ลืม ซึ่งเรื่องราวลักษณะนี้ย่อมเกิดขึ้นกับแม่ๆ ที่นี้ รวมถึงอาสาสมัครที่เข้ามาแทบทุกคน และเมื่อถึงเวลาที่ต้องแยกจากกัน ไม่ว่าจะเพราะมีญาติมารับกลับหรือมีคนมารับไปเป็นบุตรบุญธรรม ก็ย่อมอดใจหายไม่ได้

“เมื่อสองเดือนที่แล้วก็มีเด็กที่ย้ายมารับกลับไป พอมีเด็กเข้าออกบางทีก็ผูกพัน คิดถึงเขา ตอนเขาอยู่ก็จะเรียกแม่ๆๆ เด็กบางคนที่มีคนมารับไปเป็นลูกบุญธรรม ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ เวลาที่เขากลับมาเยี่ยมแล้วพาเด็กกลับมาด้วย ลูกใครก็ไปดู พอเห็นลูกกลับมาเยี่ยม ก็ร้องไห้ ดีใจ เห็นลูกที่เราเลี้ยงมา เขาไปได้ดีก็ดีใจกับเขา ชีวิตเขาจะเติบโตไปในทางที่ดี”

ต่อคำถามที่ว่า ถ้าอายุมากขึ้นหรือเกษียณแล้วจะทำอย่างไรต่อไป แม่ใจไม่ต้องการใช้เวลาคิดนานเลย รวบรวมว่ามีคำตอบอยู่ก่อนที่จะถูกถามขึ้นมาเสียอีก

“ถ้าคิดถึงเด็กๆ ที่นี้ ก็จะมาเยี่ยม และอาจจะรับเลี้ยงเด็กที่บ้านสักคนสองคน เราเคยมีลูกห้อมล้อม ถ้าอยู่ที่บ้านเฉยๆ คงเหงา เพราะปกติถ้าไม่เข้าเวรก็ขอยากมาหาพวกเขา”

แม่ใจสรุปแผนอนาคตไว้สั้นๆ แต่ชัดเจนในหลักการและวิธีการ ซึ่งไม่น่าสงสัยในความเป็นไปได้ในอนาคตเลยแม้แต่น้อย

สิ่งที่แม่ใจไม่ได้บอก

ก่อนออกจากห้องหนูจำวันนั้น มีโอกาสได้พูดคุยกับคุณลักษณะหรือนางสาวศุภลักษณ์ ภา-สว่าง นักพัฒนาการเด็กประจำบ้านหนูจำ เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับแม่ใจ

ในการสนทนากับคุณลักษณะ ประโยคแรกที่ได้ยิน เน้นย้ำถึงสิ่งที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นเรื่องอีกคำรบหนึ่ง

“แม่ใจเป็นคนพูดน้อย พูดไม่เก่ง แต่ทำงานด้วยใจ ไม่เสแสร้งงานออกมาก็เรียบร้อย ถ้าวันไหนมีงานค้างหรือทำไม่เสร็จจะไม่สบายใจ เพราะกลัวว่าจะเป็นภาระของเพื่อนที่มารับเวรต่อ เขาจึงพยายามทำให้เสร็จ เวลาทำงานจะไม่ค่อยคุย และถ้าไม่จำเป็นเขาก็จะไม่ค่อยลาไม่ค่อยขาด”

นั่นคือมุมมองที่เราได้สัมผัสจากการพูดคุยกับแม่ใจไปบ้างแล้ว แต่ยังมีอีกแง่มุมที่แม่ใจยังไม่ได้เล่าให้เราฟัง

“เวลาที่พี่ใจทำงานแล้วสบายใจ เขาจะสนุกสนานเฮฮา จะร้องเพลงแล้วก็เต้น จะคุยกับลูก ลูกจำๆ จริงๆ แล้วพี่ใจเป็นคนมีอารมณ์ขันนะ อยากให้มาเห็นตอนที่เรากินเลี้ยงสังสรรค์กัน ตอนนั้นพี่ใจแต่งชุดแฟนซี ใส่วิกผม แต่งหน้าแต่งตาตลกมาก ในมุมนี่พี่ใจเป็นพี่ที่น่ารัก แต่มุมนี้อาการนั้นเขาจะไม่ค่อยถนัด”

ไม่ว่าจะด้วยบทบาทของพี่เลี้ยงเด็กที่ขยันและรับผิดชอบ หรือแม่ที่ดูแลลูกๆ วิชาชน แม่ใจทุ่มเททำจากหัวใจและประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งแม้ว่าเธออาจจะไม่สามารถอธิบายออกมาในเชิงทฤษฎีทางวิชาการได้ แต่ในทางปฏิบัตินั้นเธอสามารถทำได้เป็นอย่างดี เหมือนกับเรื่องราวที่เรามักจะได้ยินกันอยู่เสมอว่า แม่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือหรือมีวุฒิการศึกษาสูงๆ แต่สามารถเลี้ยงดูลูกๆ ให้เป็นคนดีและประสบความสำเร็จในชีวิตได้

การบอกรักที่ปราศจากถ้อยคำ

การได้นั่งพับผ้าที่เพิ่งอบมา มีมือเล็กๆ เกาะเกี่ยวในยามเดินไปห้องอาหารด้วยกัน ได้พยักพยิตยามที่เด็กบางคนกัดซ็อกโกแลตไปครึ่งหนึ่งแล้วดึงอีกครั้งที่เหลือออกมาอวด ได้ปรบมือชื่นชมยามที่เด็กๆ กินข้าวได้ด้วยตัวเองจนหมดจาน สิ่งละอันพันละน้อยที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ชุบขโมยหัวใจของคนที่รักพวกเขาให้ทำเพื่ออนาคตของพวกเขาอย่างเต็มที่ โดยไม่เกี่ยงว่ามันจะเป็นงานที่เหนื่อยและหนักสักเพียงใด

แม้จะไม่รู้ถึงที่มาและไม่อาจคาดเดาถึงที่ไปในอนาคตของ
พวกเขา แต่เชื่อมั่นได้ว่า แม่ใจและแม่คนอื่นๆ ที่อยู่ที่นี่ จะพยายาม
หล่อหลอมปัจจุบันของพวกเขาให้ดีที่สุด

นี่คือการบอกรักที่ปราศจากถ้อยคำที่แสงงดงามที่มนุษย์จะ
สามารถสื่อสารถึงกันได้

เมื่อความดี
"ผลิตบ้าน"

คนต้นเรื่อง
"แม่นา"
นา แสงเจีย

บ้านต้นเรื่อง
สถานสงเคราะห์
เด็กอ่อน
พญาไท

คนเขียนเรื่อง
มะลิ ณ อุษา

“เราทำงาน
ดูแลเด็กเพื่อตอบสนอง
ภาครัฐ”

อะไรทำให้คนคนหนึ่งมีพลังมากพอที่จะปรับเปลี่ยนตัวเองหรือก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้

หนึ่งในคำตอบคงหนีไม่พ้น “ความรัก” ซึ่งฉันเองก็ไม่ได้สงสัยในอิทธิพลของความรักแต่อย่างใด แต่การสนทนาในวันนี้ทำให้ฉันค้นพบว่ายังมีอีกหนึ่งคำตอบที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน นั่นคือ *ความเชื่อมั่นในความดีงาม*

“...เราไม่คิดว่าจะมีวันนี้ได้ เห็นคนอื่นเขามีตั้งค์ พ่อแม่รวยมีทรัพย์สินสมบัติ แต่เราไม่มีอะไรเลย อาจจะมีบ้านที่เริ่มต้นจากติดลบด้วยซ้ำ แต่วันนี้เรามีบ้าน มีรถของตัวเอง ลูกเรียนจบมีงานทำ เรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในชีวิตเหมือนกันนะ...” คือน้ำเสียงบอกเล่าที่เจือด้วยรอยยิ้มและหยาดน้ำตาของแม่นา หรือนางนา แสงเจี๋ย แม่ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กๆ บ้านเฟื่องฟ้า สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท

ยามติดลบให้คิดบวก

แม้จะพบกันเป็นครั้งแรก ใช้เวลาแนะนำตัวและอธิบายถึงที่มาที่ไปเพียงสั้นๆ แต่ถ้อยคำและแววตาที่ฉันได้สัมผัสยามสนทนากันนั้น

ทำให้รับรู้ได้ถึงความเป็นกันเองและยินดีที่จะแบ่งปันเรื่องราวในชีวิต
อย่างตรงไปตรงมา

“พี่เริ่มต้นทำงานที่นี่เมื่อปี พ.ศ. 2538 ตอนนั้นอายุ 36 ปีแล้ว
ก่อนหน้านั้นก็มีปัญหาภายในครอบครัว... ตอนแรกพี่เป็นคนที่ค่อนข้าง
เจ้าอารมณ์ ใจร้อน บางคนก็บอกว่าเราหน้าดู เลยคิดว่าเป็นคนดู แต่
จริงๆ แล้วไม่ได้ดูนะ แถมยังใจอ่อน อ่อนไหวอีกต่างหาก แต่หน้าตาเรา
เป็นอย่างไรเอ็ง ยิ่งพอเข้ามาทำงานที่นี่ มองดูเด็ก ๆ แล้วก็คิดถึงลูก
ทำให้ใจเย็นลงเยอะ เพราะตอนที่ลูกเราเล็ก ๆ ...เราไม่มีโอกาสได้เลี้ยง
เขา... แต่เราก็ไปหาเขาทุกเดือนนะ...” เสียงเล่าของแม่มาขาดหายไป
เป็นห้วง ๆ บ่งบอกถึงความพยายามที่จะดูแลความรู้สึกที่ตื้อตันขึ้นมาใน
ระหว่างการสนทนา

“...ช่วงที่มีความทุกข์หรือมีเรื่องต้องคิดเยอะ ๆ เวลามาทำงาน
ที่ไม่เคยมาอารมณ์เสียในที่ทำงานเลยนะ พี่จะไม่มานั่งโวยวายหรอก ถ้า
อยากร้องไห้เราก็จะร้องไห้กับตัวเอง แล้วก็หาทางทำให้มันดีขึ้นหรือบางที
ก็ทำงานรับเข้าเวรไปเลย มีแรงเท่าไรก็ทำไป ไม่ต้องมาอารมณ์เสียกับ
มัน พอเราผ่านช่วงเวลานั้นมาได้ ชีวิตก็ค่อย ๆ มีภูมิคุ้มกันขึ้นมา”

เสียงเล่าขาดหายไปอีกช่วงหนึ่ง แต่คราวนี้คล้ายกับว่าแม่มา
กำลังทบทวนถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันในชีวิตที่ผ่านมา

“เมื่อก่อนก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมถึงมาทำงานตรงนี้ ไม่เคย
คิดเลยนะว่าจะได้มาทำงานในสถานสงเคราะห์ แต่พอทำมาเรื่อยๆ ก็
เกิดความรัก เกิดความสงสาร คิดอยู่ในใจว่า เหมือนลูกเราไหมนะ เรา
ไม่ได้เลี้ยงเขามา พอจะทำอะไรก็คิด คิดว่าเด็กที่เหมือนลูกเรา คิดว่าเขา

เป็นตัวแทนของลูกเรา ทำให้พยายามทำดีมาตลอด เพราะคิดว่าความดี หรือสิ่งดี ๆ ที่เราทำเพื่อเด็กจะคุ้มครองลูกเราด้วย...”

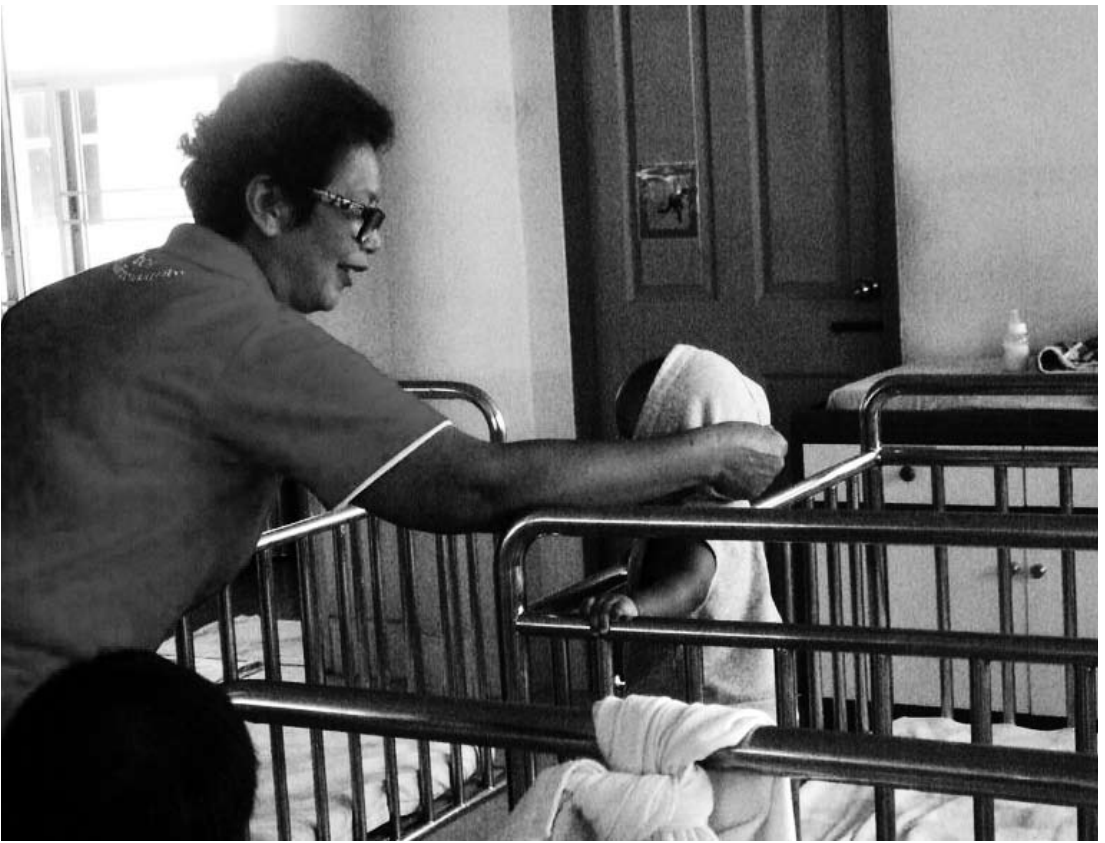
นั่นคือความเชื่อที่แม่จะไม่มีสิ่งใด ๆ มาอ้างอิงว่าถูกต้องหรือไม่ แต่แม่น่าก็เลือกที่จะเชื่อและทำในสิ่งที่เชื่ออย่างเต็มที่ แต่ก็ใช้ว่าความเชื่อมั่นของเธอจะไม่ถูกสั่นคลอนเอาเสียเลย ซึ่งเราจะพูดถึงเรื่องนี้ในตอนต่อ ๆ ไป

เพราะเชื่อมั่นจึงทุ่มเท

แม้จะไม่ได้เริ่มต้นอย่างสวยสดงดงามนัก แต่สิ่งที่แม่นำค้นพบระหว่างที่ทำงานดูแลเด็ก ๆ ที่นี้มีความสำคัญและงดงามยิ่งกว่า เพราะว่ามันคือการค้นพบความรักในใจของตัวเองที่มีต่อเด็ก ๆ อีกทั้งยังค้นพบว่าคุณงามความดีที่เพียรทำด้วยความจริงใจตลอดมานั้นไม่ได้สูญเปล่า แต่ได้แผ่อานิสงส์กลับมายังตัวแม่นาและลูกทั้งสองของเธอด้วย

“ทุกวันนี้คิดว่าชีวิตที่โอเคขึ้นนะ ไม่รู้เป็นเพราะว่าเราทำบุญตรงนี้ด้วยหรือเปล่า ลูก ๆ ก็ไม่เกเร ไม่ติดยา เรียนจบปริญญา มีหน้าที่การงานที่ดีทั้งคู่ แล้วเราก็ภูมิใจกับเขาด้วย เหมือนผลบุญที่เราทำ ไปที่ไหน เราทำดีก็ยกให้ลูก พูดอย่างนี้ตลอด ขอให้เขาเป็นคนดี”

“เวลาที่เราสอนลูกก็จะมีดูบ้าง บ่นบ้าง พอเห็นพวกเขาได้ดี อย่างนี้ยังทำให้เราอยากเลี้ยงเด็ก ๆ ที่นี้ให้เหมือนลูกตัวเอง ถ้าเป็นไปได้ เราก็อยากจะเลี้ยงให้เหมือนลูกเราที่สามารถดู บ่น ดักเตือนเขาได้ อย่างนี้ไม่ถูก อย่างนี้ดีแล้ว เหมือนเขาเป็นลูก ไม่ได้เลี้ยงไปวัน ๆ แต่เลี้ยงเพื่อให้เขามีอนาคตข้างหน้าที่ดี ให้เขายืนด้วยขาของตัวเองได้”

“แต่ว่าพอเขาโตขึ้น ก็ต้องย้ายออกไป แม่ก็เปลี่ยนไป และแม่แต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ก่อนหน้านั้นแม่คนนั้นสอนอย่างนี้ แต่แม่อีกคนบอกอย่างนั้น เด็กก็ไม่รู้จะฟังใครเหมือนกัน”

แต่ด้วยข้อจำกัดหลายอย่าง เด็กๆ ที่นี้จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวในแต่ละช่วงจังหวะของชีวิต และเลือกรับคำสั่งสอนด้วยตัวเอง ซึ่งบางคนสามารถขวนขวายหาเงินเลี้ยงตัวเองและเรียนต่อจนประสบความสำเร็จ ทำได้ดีไปจนตลอดรอดฝั่ง แต่บางคนพอพ้นจากขอบเขตการดูแลของสถานสงเคราะห์แล้วก็ใช้ชีวิตลุ่มๆ ดอนๆ

เนื่องจากขอบเขตเวลาที่สามารถดูแลเด็ก ๆ ถูกจำกัดไว้เพียง ช่วงระยะหนึ่งเท่านั้น พออายุเพิ่มขึ้นก็ต้องย้ายไปอยู่อีกบ้าน เจอแม่ คนใหม่ บวกกับบุคลิกที่เป็นคนค่อนข้างจริงจังในการทำงาน แม่นาจึง ทุ่มเททั้งแรงกายและใจในการดูแลเด็ก ๆ อย่างเต็มที่

“พี่เป็นคนทำงานจริงจังนะ บางครั้งเพื่อน ๆ ก็มองว่าเราจริงจัง เกินไปหรือเปล่า ไม่รู้สิ เวลาทำงานเราเอาเด็กเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะเรื่อง ความสะอาดเราจะค่อนข้างเข้มงวดนะ เช่น เรื่องนมหก ก็ต้องรีบทำความสะอาด ทั้งไว้ก็จะเป็นคราบ เช็ดออกยาก เราคิดว่าที่นี่ก็เหมือนบ้าน ของเรานั้นแหละ ถ้ามีแขกเดินเข้ามาในบ้านเราแล้วหมิ่นควา เราก็ไม่ ยากให้เป็นอย่างนั้น”

“การดูแลเด็กเล็กมีรายละเอียดปลีกย่อยเยอะแยะ เราต้องรับ บทบาทเป็นทั้งแม่ ทั้งครู หมอ แล้วก็เป็นคนทำความสะอาดด้วย แค่ สถานการณ์ปกติก็เหนื่อยอยู่แล้ว บางวันเด็กไม่สบาย หอบครืดคราด ยิ่งเหนื่อยเป็นสองเท่า แล้วยังมีเด็กที่เป็นหอบด้วย เราก็ต้องพ่นยาทุก 4 ชั่วโมง เด็กเป็นไข้เราก็วัดไข้ เช็ดตัว ให้อา ดูน้ำมูก แล้วก็เขียนบันทึก ไว้ให้คนที่มารับเวรต่อจากเรา ไม่ใช่ว่าเลี้ยงให้จบไปวันๆ”

“...อีกอย่าง อารมณ์ของเด็กก็สำคัญ...” พอเล่ามาถึงช่วงนี้ ทั้ง ถ้อยคำและความรู้สึกของแม่นาไหลหลังพรั่งพรู เหมือนกับต้องการใครสักคนที่รับฟังและเข้าใจความเหนื่อยยากที่เธอและเพื่อน ๆ แยกรับอยู่

“เราต้องใส่ใจรายละเอียดตรงนี้ด้วย ลูกคนนี้นกินข้าวยาก คนนี้ งามแข็งเลยทำยังไงดี คนนี้อารมณ์ดี คนนี้กรี้ด ๆ เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งเราคิดว่าเป็นเพราะพื้นฐานของแม่แต่ละคนไม่เหมือนกัน

สังเกตจากตอนที่เราท้องลูกแต่ละคน อารมณ์แตกต่างกัน ลูกเราถึงโตมา บุคลิกไม่เหมือนกัน”

ฉันสังเกตว่า เวลาแม่นานะนำเด็ก ๆ ให้รู้จัก เธอเอ่ยชื่อเด็ก ทุกคนอย่างแม่นยำ พร้อมกับบอกได้ว่าแต่ละคนมีบุคลิกเป็นอย่างไร

“ส่วนใหญ่ใช้เวลาที่นี้เยอะกว่าที่บ้านนะ” คนเล่าลงท้ายเสียงกลั้วหัวเราะ “บางทีเธออยู่เวร เพื่อนติดธุระก็อยู่เวรต่อให้ เดือนหนึ่งมีวันหยุดได้ 8 วัน แล้วแต่กะ ไม่มีนักษัตรฤกษ์ ถ้ามีธุระก็แลกเวรหรือเปลี่ยนกันก็เหนื่อยนะ ลูกชายก็เคยบอกว่าถ้าอยากออกก็ออกได้ แต่ก็บอกลูกว่า ยังไหวอยู่ พอโมโหก็บอกว่าจะออก แต่พอสงบแล้วก็ไม่ยอมออก ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพ พี่เคยผ่าตัดหลังเพราะล้มแล้วหมอนรองกระดูกแตก หมอก็ห้ามยกของหนัก แต่ก็คิดว่ายังทำไหวอยู่ แม้จะต้องยกของหนัก ๆ บ้าง ก็ช่วย ๆ กัน”

“อีกอย่างคือคิดถึงเด็ก ๆ ก็เรารักพวกเขา พอกลับไปบ้านต่างจังหวัดหลาย ๆ วันก็นอนคิดถึง แต่บางทีก็ อู๊ย! รำคาญ ไม่อยากกลับมาแล้ว แต่จริงๆ แล้วก็คิดถึงนั่นแหละ แล้วยังมีเพื่อนที่ทำงานด้วยกันมานานอีกละ พอกลับไปบ้านก็จะเหงา ลูก ๆ ก็ไปทำงานกันหมด”

ขณะที่นั่งฟังแม่นานเล่าถึงภารกิจที่ต้องทำในแต่ละวันแล้ว แม้จะรู้ว่าเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยอย่างไม่ต้องสงสัย แต่ฉันก็อดถามไม่ได้ อยู่ดีว่า เธอเหนื่อยไหม

“เหนื่อยล้า บางครั้งก็ท้อ แต่ความเหนื่อยนี้เราทนได้นะ แต่ที่เราทนไม่ค่อยได้ คือ คนไม่ทำงาน กับคำพูดของคน โดยเฉพาะอย่างหลัง มันบั่นทอนกำลังใจของคนทำงานมากๆ นะ” ฉันรับรู้ถึงปริมาณ ยามที่เธอเอ่ยคำว่า *มาก* ทางน้ำเสียงและแววตาเป็นอย่างดี

หอมกลิ่นความดี

ระหว่างเดินทางกลับมายังที่พัก ฉันได้กลิ่นหอมอ่อนๆ ของดอกไม้กำเพชมาบางเบา แม้ความมืดจะทำให้มองไม่เห็นที่มา แต่ฉันสัมผัสถึงความหอมมันได้ คล้ายๆ กับถ้อยคำที่ฉันได้สนทนากับแม่นาก็มีความหอมอย่างนี้เหมือนกัน

“คนเราต้องรักในหน้าที่การงานของเรา ทำมันด้วยใจ ไม่ใช่แค่ให้มีเงินเดือนผ่านไปเดือนๆ เมื่อก่อนพี่ได้เงินเดือนไม่เยอะหรอก แต่เราไม่ดูถูกเงินเดือน นอกเวลางานเราก็ทำอย่างอื่น ขายของเราไป ที่ทำเยอะก็เพราะว่ากลัวลำบากตอนแก่หรอกนะ (หัวเราะ) เราอาศัยว่าเป็นคนมัธยัสถ์แล้วก็ขยัน จนมีวันนี้ ที่เราบอกว่าประสบความสำเร็จได้นั้นก็คิดว่าเป็นเพราะความดี ความดีนั้นทำไปเถอะ พี่คิดอย่างนี้นะ คิดว่าตรงนี้เป็นบุญกุศลด้วย คิดว่าคิดดี ทำดี ไม่ต้องสนใจว่าคนอื่นจะมองเราอย่างไร แม้จะไม่มีใครรู้ แต่เราทำอะไรเรารู้ตัว ทำให้เรามีกำลังใจ”

“จากที่เราไม่มีเงิน มามีเงินเดือนสี่พันบาท แล้วก็เพิ่มขึ้นมาในตอนที่เราก็กะเก็บหอมรอมริบมาเรื่อยๆ จนมีวันนี้ ก็เพราะว่าเราทำดีกับเด็ก บุญคุณก็มาตอบเรา ไม่จำเป็นต้องถูกหวยรวยเบอร์เราก็มีชีวิตที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ได้ คือไม่ต้องรอมมาถูกรางวัลที่ 1 แล้วค่อยทำบุญทำความดี

ทีเดียว ทุกวันนี้ทำความดีไป ใครจะว่าอย่างไร อย่าไปสนใจ เมื่อก่อนเราสนใจว่าคนจะพูดถึงเราอย่างไร เดี่ยวนี้ก็ช่างเขา ขอให้เรามั่นใจในตัวเองดีกว่า สิ่งที่เราทำดี เราอยู่ที่นี่ตัวเราว่าเราทำอะไร”

“เวลาทำงาน เราทำจริงๆ เราดูเด็กให้รู้ว่าอะไรควรไม่ควร อย่างเช่น หยตนมใส่หน้าเล่น เขาจะรู้ไหมว่ามันจะทำให้ช้ำกลากน้านมขึ้นหน้า พอคนหนึ่งทำ อีกคนก็ทำตาม ที่เราดูก็เพื่อให้เขารู้ว่าอย่าทำนะ เหมือนลูกเราไง”

“บางทีอึดอัดมากๆ ก็เสียงดังออกไปบ้าง ดีกว่าเก็บกดเอาไว้ เป็นความเครียดเปล่าๆ บางคนเขาก็ไม่เข้าใจ แต่ตอนนี้เราก็ไม่หวั่นไหว กับความคิดของคนอื่นแล้วละ ความคิดของคนนั้นห้ามไม่ได้ แต่อยู่ที่ว่าเราทำอย่างที่เขาคิดหรือเปล่า เราไม่กลัวคนเกลียดหรือกลัวทุกคนมีสิทธิ์เกลียด เกลียดไปเถอะถ้าเขาพอใจ เพราะเราพูดในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ก็อย่างที่ยบอก เรากลัวคนไม่ทำงาน กลัวคนทำไม่ดีมากกว่า”

“บางทีการมีระบบก็ทำให้ลำบากนะ เพราะเราเป็นคนไม่อ่อนหวาน เราพูดห้าวๆ ตรงๆ ซึ่งบางครั้งความจริงก็ฆ่าเราเหมือนกัน แต่เราก็ไม่ได้หวังอะไรแล้ว เราอยู่ได้ด้วยตัวเอง เราทำงานดูแลเด็กเพื่อตอบแทนภาชีราษฎร”

ก่อนจากกันวันนั้น ฉันถามแม่ว่า แม่มาคิดอย่างไรถ้าเด็กทุกคนได้อยู่กับพ่อแม่ที่แท้จริงของตัวเอง ฉันรู้ว่ามันเป็นความคิดที่ค่อนข้างอุดมคติ และแน่นอนว่าเป็นคำถามที่ค่อนข้างอ่อนไหวอยู่ไม่น้อย เพราะมีผลกระทบต่อการทำงานของแม่นารวมถึงทุกคนที่อยู่ที่นี่

และคำตอบของเธอคือรอยยิ้มพร้อมกับประโยคสั้น ๆ ที่ทำให้คนฟังอย่างฉันยิ้มตามไปด้วย ก่อนจะเล่าบทสนทนาที่เธอคุยกับลูกชายทั้งสองให้ฟัง

“พี่สอนลูกชายเสมอว่า รักใครให้รักจริงๆ อย่าทำแบบนี้ เพราะแม่ไม่รู้ว่าแม่จะได้เลี้ยงหลานตัวเองหรือเปล่า หลานสาวสองคนของเราก็เหมือนกัน ก็สอนเขา เวลาเขามาหาเราก็เห็นเด็ก ๆ ให้เขาได้คิด ได้เตือนใจ ซึ่งก็เรียนจบโดยไม่มีเรื่องนี้เหมือนกัน”

“แต่เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยมีภูมิคุ้มกันเหมือนรุ่นก่อน ๆ พุดก็ยาก ดีสภาพสังคมทำให้เขาเป็นแบบนี้ด้วย การที่พ่อแม่แยกทางกันทำให้เขาขาดพี่พี่ เลยต้องไปหาจากข้างนอก ถ้าเจอคนดีก็ดีไป แต่ถ้าพลาดหรือพลังแคลงขึ้นมาก็จะลำบาก ภาระก็ตกอยู่กับตัวเขาและลูกของเขา ซึ่งบางทีก็ตกทอดมาถึงที่นี่ สักวันถ้าเขาไปเจอลูกเขาทำในสิ่งที่ไม่ดีสมมติ เขาเอาลูกมาทิ้ง สักวันลูกเขาทำร้ายเขาโดยไม่รู้ว่าเป็นแม่ลูกกัน มันขาดความเป็นแม่ลูกกัน ก็อยากให้คิดให้มากขึ้นก่อนที่จะทำอะไรลงไป”

“แต่บางทีเวลาที่เด็กพลาดไปแล้ว คนเป็นพ่อแม่ก็สำคัญนะ คุณยอมรับลูกและหลานของตัวเองได้หรือเปล่า หลายกรณีที่คุณตัดสินใจนำเด็กมาไว้ที่นี้ก็กลับเป็นปู่ย่าตายายที่ไม่สามารถยอมรับหลานของตัวเองได้ ไม่ใช่เป็นที่แม่เด็กอย่างเดียว”

ก่อนลา เพื่อจะพบกับอีก

ฉันเอ่ยลาแม่นาและเพื่อนร่วมงานของเธอในเวลาจวนพลบ ขณะที่งานกะดึกของเธอเพิ่งเริ่มต้น ระหว่างเดินกลับที่พัก ฉันทบทวนถึงประโยคแรกที่แม่นาเอ่ยออกตัวว่า เธอไม่ได้เป็นคนร้ายอะไร การศึกษาก็จบแค่ป.7 แต่มายังเป็นคนที่ใจร้อน ขี้บ่น ขี้ไวยวายอีกต่างหาก แต่มีความคิดและความห่วงใยที่มีต่อสังคมรอบตัวนั้นมาจากจิตใจที่ปรารถนาดีอย่างแท้จริง ภาพลักษณ์ภายนอกจึงไม่อาจอธิบายความงดงามภายในได้

...เหมือนกับกลิ่นหอมของดอกไม้ บางทีเราก็ไม่จำเป็นต้องรู้ว่าดอกไม้นั้นมีกลีบดอกสีอะไร สวยหรือเปล่า เป็นดอกหญ้าข้างทางที่ไม่มีราคาค่างวด หรือดอกไม้หายากราคาแพงๆ แต่ให้รับรู้ถึงกลิ่นหอมงดงามที่อยู่ด้านในแทนที่จะไปติดกับสิ่งที่มีมองเห็นเพียงผิวเผินจากภายนอกเท่านั้น

ไม่ถอย

ท้อแท้

คนต้นเรื่อง
“แม่จิม”
สวรินทร์ มณีฉาย

บ้านต้นเรื่อง
บ้านเด็กอ่อน
ปากเกร็ด

คนเขียนเรื่อง
มัทธนา
บรรณาคารม

A woman with dark hair, wearing a white polo shirt, is smiling and looking towards the camera. She is positioned in front of a window with a view of trees and a building. A red circular graphic with a white dotted border is overlaid on the lower part of the image, containing Thai text.

“ถ้าพื้นฐาน
ของครอบครัวอบอุ่น
เด็กจะไม่ไปไหน
ครอบครัวเป็น
สิ่งสำคัญที่สุด”

ก้าวแรกของการเป็นแม่

“จิม” สวรินทร์ มณีฉาย เป็นลูกคนโตในบรรดาสีพี่น้องของครอบครัวชาวสวนผลไม้ อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร หลังจบการศึกษา เธอมาทำงานบริษัทที่กรุงเทพฯ แต่ผู้เป็นย่าเป็นห่วงหลานสาวที่ต้องเดินทางไปกลับกรุงเทพฯ-บ้านแพ้วทุกวัน เธอจึงมองหางานใหม่ แล้วเธอก็ได้มาเป็นผู้ดูแลเด็กของกรมประชาสัมพันธ์ ที่บ้านเด็กอ่อนปากเกร็ด

“ตอนที่มาก็ก็นึก บอกแต่ว่าเป็นผู้ดูแลเด็ก เราเคยเลี้ยงน้องมาก็ก็นึกว่าคงไม่ยาก คงน่ารักดี พอไปฝึกงานที่บ้านพญาไทก็ตกใจ เราไม่รู้ว่าจะมาเจอเด็กเยอะแยะขนาดนี้ คิดว่าจะไหวมั๊ยเนี่ย”

ด้วยความเป็นคนมีหลักคิดว่า “ทำงานต้องทำให้ได้ดี ต้องทุ่มเท” พอทำงานไปสักระยะ สาวบ้านแพ้วคนนี้ก็ซึ่มซั่มและปรับตัวได้ในเวลาไม่นานนัก

เจ้าจตุรคำ ทำไม่หยุด

4-5 ปีแรกแม่จิมเป็นลูกจ้างชั่วคราว ต่อมาได้บรรจุเป็นลูกจ้างประจำ และด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทและจริงจังในการทำงาน เธอได้เลื่อน

ตำแหน่งให้เป็นหัวหน้าตึกหลายตึกสลับไปมาหลายรอบ ปัจจุบันแม่วัย จะเข้าใกล้เลขห้าแล้ว แม่จิมก็ยังคล่องแคล่ว ปราดเปรียว กระฉับกระเฉง จึงได้รับตำแหน่งหัวหน้าตึก 7 ซึ่งเป็นตึกเด็กโตสุด อายุตั้งแต่ 3-6 ปี และมีเด็กจำนวนมากที่สุดถึง 44 คน เธอบอกว่า

“ต้องเป็นคนแข็งแรงเท่านั้นจึงจะเอาอยู่”

ตึกนี้มีแม่ประจำตึก 8 คน กลางวันทำงาน 4 คน แม่ 1 คนต้อง ดูแลเด็กและทำงานบ้านด้วย และแต่ละวันแม่แต่ละคนจะทำงานไม่ เหมือนกัน

แม่จิมอธิบายว่าในวันธรรมดา เด็กครึ่งหนึ่งจะไปโรงเรียนข้าง นอก อีกส่วนหนึ่งเรียนหนังสือในสถานสงเคราะห์ ช่วงเช้าเด็กจะอยู่กับ แม่ตั้งแต่ตีห้าครึ่งถึงแปดโมงเช้า โดยมีภารกิจตามตารางเวลานี้

8.00 น. แม่เตรียมน้ำเตรียมอาหาร เตรียมริตผ้าเอี่ยม เตรียม อุปกรณ์สำหรับเด็กที่จะเข้าโครงการในชั้นเรียน ดูความเรียบร้อยไม่ให้ เกิดอุบัติเหตุจากการเล่นอิสระ

9.00 น. เตรียมเด็กให้ครูเพื่อขึ้นชั้นเรียน แล้วแม่กลับมาริตผ้า ประมาณ 40 ชิ้น

11.30 น. ครูจะพาเด็กมาส่ง แม่พาเด็กไปกินข้าวที่โรงอาหาร ช่วยกันดูแล เสร็จแล้วพาเด็กมาอาบน้ำเข้านอนกลางวัน

14.30 น. เด็กตื่นนอน ล้างหน้า ตีมนม

15.00 น. แม่ออกไปรับเด็กนักเรียนข้างนอกกลับมาเปลี่ยนเสื้อผ้า เอาเสื้อผ้าไปซัก ดูความเรียบร้อย ครูจะมารับเด็กส่วนหนึ่งไปสอนที่บ้าน แม่คนหนึ่งไปเตรียมตักอาหารที่โรงอาหารให้พร้อม แม่ที่เหลือ 3 คนคอยดูแลเด็กให้เล่นอิสระที่สนามจนกว่าจะกินข้าวเย็น ส่วนเด็กที่ทำการบ้านเสร็จแล้วจะมาสมทบ ตอนนี้ได้กจะมากที่สุดถึง 44 คน

18.00 น. เด็กกินข้าวเย็น แม่ทั้ง 4 คนช่วยกันดูแลความเรียบร้อย เมื่อกินเสร็จ แม่ส่วนหนึ่งจะพาเด็กไปเล่นอิสระที่สนามต่อ แม่ที่เหลือจะล้างทำความสะอาดถ้วยชาม รวมทั้งหม้อที่ใส่อาหารแล้วไปเก็บที่ห้อง และทิ้งขยะประจำวัน

19.30 น. เด็กเข้านอน กลางคืนแม่อยู่เวร 2 คน แม่คนหนึ่งไปคุมเด็กนอน แม่อีกคนทำงานบ้าน กวาด ถูบ้าน เก็บผ้า ตากชุดนักเรียน

22.00 น. ก่อนแม่เข้านอน ต้องตรวจดูว่าเด็กปัสสาวะหรือยัง หรือเป็นไข ต้องให้ยาหรือไม่

05.00 น. แม่ตื่นเตรียมอุปกรณ์สำหรับอาหารเช้า แล้วปลุกเด็กใกล้ๆ หกโมงเช้า ให้ล้างหน้าแปรงฟัน ระหว่างนั้นแม่จะเก็บผ้าปูที่นอน เช็ดเตียง แม่อีกคนไปเตรียมจัดการเรื่องอาหารเช้าที่โรงอาหาร

7.00 น. เด็กไปกินอาหารเช้า แล้วกลับมาอาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน จากนั้นแม่จึงกลับไปอาบน้ำ เปลี่ยนชุดกลับมาทำงานต่อจนถึงเย็นอีกวันหนึ่ง

นั่นเป็นภารกิจหลักของแม่จิ้มและแม่ทุกคน นอกจากนี้ยังมีภารกิจเสริมคือหากมีเด็กป่วย แม่จะส่งตัวไปที่โรงพยาบาลก่อน แต่ถ้าเด็กอาการหนักจะส่งตัวไปโรงพยาบาล และถ้าหมอสั่งให้นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล แม่ต้องไปนอนเฝ้าที่โรงพยาบาลทั้งกลางวันและกลางคืน แต่ถ้าเด็กไม่ต้องนอนโรงพยาบาล แม่จะกลับมาทำงานต่อ เช่น รีดผ้า หรือทำความสะอาด

แม่จิ้มบอกว่าบางครั้งมีกิจกรรมพาเด็กไปนอกสถานที่เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้ดูโลกภายนอก เช่น ซาฟารีเวิลด์หรือเขาหิน แม่ก็จะเหนื่อยมากขึ้น เพราะต้องเตรียมของสำหรับเด็ก ไปด้วยเด็ก และเมื่อกลับที่สถานสงเคราะห์ก็ต้องมาซักรีดเสื้อผ้า หรือถ้าเป็นวันทำความสะอาด

สะอาด ก็ต้องล้างห้องน้ำ ภูพื้น พับผ้า ตักอาหาร ล้างหม้อจานชาม
ทั้งหมด

ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ แม่ๆ ยังคงทำงานพาเด็กไปเล่นที่สนาม
โดยแบ่งกลุ่มเล่นของเล่น ชี้จักรยาน ทำกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ เช่น
วาดภาพ ร้อยลูกปัด นอกจากนั้นยังต้องคอยดูสุขภาพของเด็ก เพื่อ
รายงานพยาบาล

“เหมือนแม่ดูแลลูก” แม่จิมบอกอย่างนั้น

การมาถึงของอาสาสมัคร

แม่จิมเริ่มมาทำงานที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านปากเกร็ด
เมื่อประมาณ พ.ศ. 2536 จนปัจจุบัน นานพอที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลง
ทั้งเรื่องอาคารสถานที่ที่ดูสะอาดสวยงาม และพัฒนาการของเด็ก รวมถึง
การทำงานของอาสาสมัครของมูลนิธิสุขภาพไทย

“ตอนเข้ามาใหม่ๆ อาสาสมัครยังไม่ค่อยเยอะ เดียวนี้เยอะขึ้น
โครงการนี้ดี เด็กได้อะไรเยอะจากอาสาฯ นะ ทำให้เด็กกล้าจะพูด จาก
เมื่อก่อนมาใหม่ๆ เด็กไม่กล้าพูด แต่ตอนนี้พัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
เด็กได้อิสระ มีของเล่นมากขึ้น พัฒนาการดีขึ้น จากแต่ก่อนนี้เด็กๆ จะไม่
ผูกพันกับใคร”

แต่กระนั้นก็ยังมีความห่วงใย แม่จิมบอกว่า แม่จะเข้าใจว่าที่
อาสาสมัครรักน้องมากจนไม่ยอมจาก เมื่อหมดเวลา อาสาฯ ก็จะคอย
แอบดูว่าเด็กสบายดีไหม แต่แม่ๆ ก็มีงานต้องทำและยุ่งเกินกว่าจะ

รับมือกับอาสาสมัครไหว ประกอบกับหน้าที่ดูเหมือนจะไม่ค่อยรับแขกของแม่จิม ก็อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันอยู่บ้าง ทั้งที่ทุกคนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือมาเพื่อเด็ก

“อาสาฯ ก็จะมาบ่นว่าทำไมแม่จิมดูขี้มึงจั่ง ฝนก็บอกว่าเขาไม่มีอะไรหรอก บุคลิกเขาเป็นอย่างนั้นเอง บางทีเขาอาจจะเหนื่อย เราอยู่แค่ 2-3 ชั่วโมง ให้มาสนใจที่ตัวเด็กดีกว่า” ครูฝน โชติกา จ่านงค์ เจ้าหน้าที่ของบ้านปากเกร็ดที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างอาสาสมัครกับแม่ๆ เล่าให้ฟัง

ส่วนแม่จิมบอกว่า “พี่ก็มีความสุข เด็กก็ดีขึ้น แม่ก็สบายไปครึ่งวัน มีคนมาช่วย เพราะแม่แค่ทำงานของตัวก็ล้นแล้ว ความเอาใจใส่ก็อาจจะน้อยไป การที่เด็กได้ใครสักคนมาเอาใจใส่เขาอย่างจริงจัง ก็ทำให้เขามีความสุข มีพลังสามารถต่อสู้ชีวิตที่ยากไร้ได้ เวลาพี่ๆ มาเขาก็ดีใจ พี่มาแล้วๆ เขามีความสุข เราก็มีความสุขไปด้วย ถึงแม้จะเหนื่อยก็ตาม”

ท้อแต่ไม่ถอย

สำหรับแม่จิม แม่สถานสงเคราะห์จะมีความสุขพร้อมดูแลเด็ก แต่เธอคิดว่านี่คือการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เธออยากให้ลดจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ลง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของเธอที่จะไม่ต้องเหนื่อยยาก หากแต่มุ่งไปที่ผลประโยชน์ที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ เธอบอกว่าจำนวนเด็กที่น้อยลงจะทำให้เด็กได้รับสิ่งต่างๆ มากขึ้น การพัฒนาศักยภาพจะดีขึ้น เพราะดูแลได้ทั่วถึง

“แม้จะมีอาหารกินก็เป็นแต่เพียงอาหารกาย แต่สิ่งสำคัญคือ คนเราต้องการอาหารใจด้วย อาหารใจเป็นสิ่งสำคัญต่อการต่อสู้ให้มีชีวิตอยู่ ถ้าใจเขาสู้ มันไปได้ แต่ถ้ามันไม่มีใจก็สู้ไม่ไหว แก่เท่าไรมันจะได้หรือ ถึงจะเอาคนมาช่วยกันแก้ แล้วถ้าออกไปเขาจะไปอยู่ตรงไหน เขาจะสู้ไหวมั๊ยในสภาพแวดล้อมสังคมปัจจุบันนี้ มันไม่เหมือนเด็กในครอบครัวปกติที่จะมีพ่อแม่พี่น้องคอยช่วยเหลือ”

สำหรับเธอ ความรักจากครอบครัวต่างหากคือ “พลัง” ที่จะทำ
ให้คนๆ หนึ่งสามารถต่อสู้กับอะไรก็ตามที่ถาโถมเข้ามาใส่ชีวิตได้

“ถ้าพื้นฐานของครอบครัวอบอุ่น เด็กจะไม่ใช่ไปไหน ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เด็กจะไปไม่ไป ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัว และสภาพแวดล้อม ถ้าเราอบอุ่นเขาคงไม่ใช่ไปไหน แต่ถ้าคุยกับพ่อแม่ไม่รู้เรื่อง เขาก็คงไม่อยากกลับบ้าน อยากให้สังคมมาช่วยกัน อยากให้เด็กได้ในสิ่งที่เขาสมควรได้”

นอกจากทำหน้าที่แม่ในการดูแลเด็กเช่นคนอื่นแล้ว การเป็นหัวหน้าตึกมาพร้อมกับภาระที่เพิ่มขึ้น คือการดูแลทีมงานพี่เลี้ยงทั้ง 8 คน ให้ไปด้วยกันได้ ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

“คุณนายระเบียบ” เป็นฉายาที่น้องๆ ตึก 6 บรรจงมอบให้แม่จิมเมื่อคราวเป็นหัวหน้าตึกนั้น เป็นที่รู้กันว่าถ้าวันไหนแม่จิมทำงานต้องเก็บของให้เรียบร้อย ใครจะวางของระเกะระกะไม่ได้ ถ้าใครไม่เก็บคุณนายระเบียบจะเก็บทั้งหมดไม่มีเหลือ

“เพราะเด็ก 6 เป็นเด็กที่อยู่ด้านหน้าสถานสงเคราะห์ แยกไปใครมากก็จะเห็นเป็นที่แรก เปรียบเสมือนห้องรับแขกก็ว่าได้ จะมาสกปรกได้ไงจริงมัย” แม่จิมให้เหตุผล

แต่ก่อนคุณนายระเบียบคิดว่าผ้าที่ดั่งไว้อย่างดีแล้วจะต้องไม่ล้ม เธอจึงเครียดและจุกจิกจู้จี้กับเพื่อนร่วมงาน แต่เธอก็ได้แง่คิดเรื่องการทำงานจากวิทยากรในการอบรมคราวหนึ่งว่า แท้จริงแล้วของทุกสิ่งที่ตั้งได้ก็ย่อมต้องล้มได้เป็นธรรมดา

“ถ้าเราไปเป๊ะกับเขามากๆ คนทำงานก็ไม่อยากทำ จะให้ได้ตั้งใจเราหมดทุกอย่างมันเป็นไปได้ บางทีงานเยอะก็เหนื่อย เราก้เจ้าระเบียบไปหน่อย แต่ตอนหลังก็สงสารเขาเหมือนกันนะ เราจะไปยุ่งกับเขาเรื่องระเบียบมากเกินไปมันก็ไม่ไฉนนะ แต่กว่าจะคิดได้ก็นานเหมือนกัน”

แต่ละปีที่ผ่านมาไปของการทำหน้าที่หัวหน้าตึก ทำให้แม่จิมเข้าใจทั้งธรรมชาติของงานและคนทำงานที่มาจากต่างที่ต่างกันมากขึ้น และตลอดการทำงาน 20 ปี แม้จะเหนื่อยยากแค่ไหนแม่จิมก็ไม่เคยคิดจะลาออก อาจมีบางทีที่เหนื่อยจัดๆ ก็ขอเพื่อนไปพักที่บ้าน เธอบอกขอลาไป “ชาร์ตแบต” แล้วค่อยกลับมาสู้กันใหม่

ท้อได้...แต่อย่าถอย ถ้าถอยแล้วมันไม่ไปไหน ยังไงก็ต้องเดินหน้าตราบใดที่เราอยู่ตรงนี้ เราต้องทำเต็มที่...คือคำที่หัวหน้าบอกให้แม่จิมท่องไว้เวลามีปัญหา

ชีวิตแม่จิมทำให้ฉันนึกถึงคำของพระไพศาล วิสาโล ที่กล่าวแก่ผู้ร่วมเดินธรรมยาตราเพื่อลุ่มน้ำลำปะทาวเมื่อปี 2555 ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน

....จงทำต่อไปแล้วอย่าลืมนะว่า ไม่ว่าจะท้อแค่ไหนก็ขอให้สู้ ท้อหลายครั้งแต่ไม่เลิกดีกว่าท้อครั้งเดียวแล้วเลิก ...

ก้าวที่เหลือของแม่

เมื่อถามถึงชีวิตครอบครัว... แม่จิมนั่งคิดทบทวนย้อนความทรงจำวัยสาว

“เมื่อก่อนเราก็มีแฟน แต่เมื่อเรามาอยู่ตรงนี้ตลอดเวลามันก็เหมือนต่างคนต่างอยู่ อยู่ในนี้ ยี่สิบสี่ถึงสี่สิบแปดชั่วโมง ไม่ได้ออกไปไหน นานเข้าก็เลิกเราไปเอง บางทีเห็นคนอื่นมีลูกมีเต้าก็ดูมีความสุขดีนะ แต่เราก็เฉยๆ แล้ว อยู่มานานจนลืมความรู้สึกนั้นไปแล้ว ส่วนมากคนที่เข้ามาอยู่ในที่นี้จะโสดทั้งนั้น ถ้าไม่ได้แต่งงานมาก่อนจากข้างนอก อยู่ที่นี้มาหลายสิบปีไม่เคยได้รับการแต่งงานเลย” แม่จิมในวัยปลายสี่สิบหัวเราะกับชะตาชีวิตของคนทำงานที่นี่

“ความสุขของเราคือรอยยิ้มและเสียงหัวเราะของลูกๆ บางทีทำงานเหนื่อยๆ มา ลูกมาเรียก แม่ หรือทำอะไรตลกๆ ก็ทำให้เราหัวเราะได้ เป็นความสุขอย่างหนึ่งนะ อยู่กับเขามานาน เราก็ไม่มีลูก ไม่มีครอบครัว เขาเองก็คงต้องการใครสักคน ที่นี่เป็นครอบครัวของเรา ถึงเด็กบางคนจะดูไม่น่ารักแต่เขาก็มีเสน่ห์ในตัวของเขานะ เด็กแต่ละ

คนก็จะมီးอะไรที่ทำให้เรามีความสุขได้ มันเป็นเรื่องรู้สึกที่ว่าเขาเห็น
ความสำคัญของเรานะ เราก็รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเขา”

สิ่งที่ทำให้แม่จิมมีความสุขที่สุดคือการที่เด็ก ๆ ได้ผู้อุปการะ

“จะรู้สึก...เอ๊ย...(ตาเป็นประกาย) เขาจะได้มีชีวิตใหม่ จะมี
คนที่รักและให้เวลาเต็มทีกับเขา เราก็ดีใจ แม้เราจะดูแลเขาก็จริง แต่ด้วย
จำนวนเด็กที่เยอะ แม้เราจะให้เขาเต็มที่ แต่เขาก็ต้องการมากกว่าที่เราให้
เพราะทุกคนอยากได้ความรัก ถ้าเขาได้ครอบครัวก็เป็นสิ่งที่ดีที่สุดแล้ว

ร่วมสองทศวรรษที่แม่จิม สวรินทร์ หัวหน้าตึก 7 ใช้ชีวิตโสด
อยู่ในสถานสงเคราะห์บ้านเด็กอ่อนปากเกร็ดแห่งนี้มีความสุข ด้วย
สวัสดิการตามระบบราชการ มีบ้านพักใกล้ที่ทำงาน ไม่ต้องเสียเวลา
เดินทาง เจ็บป่วยเบิกได้ แม่เงินเดือนไม่มาก แต่บ้านไม่ต้องเช่า ข้าวก็มี
ให้สามมื้อในวันจันทร์ พุธและศุกร์ แถมยังมีวันหยุด 9 วันต่อเดือนและ
สามารถแลกเวรได้อีก

“แล้วในชีวิตนี้ยังต้องการอะไรอีก” ฉันทาม

เธอลืมไปเล็กน้อยกับคำถาม สูดหายใจลึกก่อนจะตอบว่า

“สิ่งที่อยากทำตอนนี้ คืออยากกลับไปดูแลพ่อแม่ เพราะเรามา
อยู่ตรงนี้หลายปีแล้ว พ่อแม่ก็แก่แล้ว แม่เดินไม่ค่อยไหว ถ้ามีโอกาส
อยากไปทำงานใกล้บ้านจะได้ดูแลพ่อแม่ เราไม่เคยดูแลเขา บางทีแม่ไป
โรงพยาบาล แต่เราเปลี่ยนเวรไม่ได้ก็ไม่ได้ไปดูแลเขา” น้ำเสียงอ่อนลง
เมื่อพูดถึงบุพการี

ก่อนจากกันวันนั้น แม่จิม แห่งด็ก 7 ทิ้งทำยาว่า...

“อยากให้สังคมมาช่วยกัน อยากให้เด็กได้ในสิ่งที่เขาสมควรได้
อย่างทีพีๆ มาเป็นอาสาสมัครช่วยกัน เขาได้กำลังใจ เข้าใจเขา อ้อมแขน
อบอุ่นเป็นพลังให้เขาต่อสู้ต่อไป ถึงแม้เราจะเป็นคนเล็กๆ แต่รู้รู้สึกดีที่
ได้ช่วยเขาบ้างเพราะชีวิตเขาไม่มีใครเลย”

...สิ่งนี้เองที่หล่อเลี้ยงให้เธอมีแรงที่จะทำงานที่แสนจะเหนื่อย
ยากนี้ได้

...แม้จะ**ท้อแต่ไม่ถอย**อย่างแน่นอน คือคำมั่นจากปากของ
แม่จิม สวรินทร์ มณีฉาย

"สองเคิ่ง"

คนต้นเรื่อง

"แม่ทา"

มณฑา ธนะคุณ

บ้านต้นเรื่อง

บ้านเด็กอ่อน

ปากเกร็ด

คนเขียนเรื่อง

มันทนา

บรรณากรรม

“ให้ทุกอย่าง
ที่เขาอยากได้
ให้ความสุขจาก
สัมผัสโอบกอด”

อาสาโรจนาสู่วงการพี่เลี้ยงเด็ก

ก้าวแรกที่เหยียบย่างขึ้นมาบนตึกเสาวรส สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านปากเกร็ด ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับเด็กป่วย พลันเสียงร้องจ้าก็ดังขึ้นราวสัญญาณเตือนภัยสีนํ้ามิ ด้วยสัญชาติญาณ ฉันรีบรุดเข้าหาต้นตอของเสียงทันที

ภาพที่เห็นคือทารกในห่อผ้าที่เก็บแขนขา มิติดิจจนแทบจะกระดิกตัวไม่ได้ แผลดเสียงร้องจ้าพยายามส่ายศีรษะที่หนีการสอดใส่ สายยางที่จุกมูกบ้าง ปากบ้าง ครั้งแล้วครั้งเล่า

ถามได้จึงรู้ว่าทุกช่วงก่อนนอนและตื่นนอนเจ้าหน้าที่จะทำการดูดน้ำมูกหรือซัดชั้นเพื่อช่วยให้เด็กป่วยจุกโล่งและดูนมได้

ฉันโล่งอกเมื่อพี่เลี้ยงเด็กวัยกลางคนแกะห่อผ้าที่พันธนาการเด็กน้อยไว้ หลังได้อิสรภาพ แขนขาน้อยๆ ก็ไขว่คว้าอ้อมกอดอย่างโหยหา พี่เลี้ยงประคองหัวเท่ากำปั้นชบลงตรงอกอุ่น พร้อมๆ กับเสียงร้องที่เสียบหายไป เธอค่อยๆ วางร่างที่เพิ่งสร้างสะอื้นลงบนเตียงสีเหลี่ยมขอบยกสูงระดับเอว ตบกันเบาๆ เป็นการปลอบใจ

“เด็กคนนี้ชื่อน้องวี(นามสมมติ) เพิ่งสามเดือน มีปอดข้างเดียว อีกข้างแฟบไป ต้องเคาะปอดข้างขวาที่แฟบทุกเช้าและดูดเสมหะก่อน ตื่นนมทุกครั้ง ต้องคอยระวังจับคว่ำก็ไม่ได้หรือถ้าคว่ำก็อย่าให้คลาดสายตา บางทีเขาเหนื่อยขึ้นมาหน้าเขาอาจจะฟูกับหมอนเลย ต้องคอยเตือนกัน” พี่เลี้ยงเด็กบอก

คุยกันไปดูการทำงานของพี่เลี้ยงไปเกือบชั่วโมงจึงรู้ว่า **แม่ทา** หรือ **มณฑา ธนะคุณ** ผู้ที่นับตั้งแต่บรรจุเป็นลูกจ้างประจำเมื่ออายุ 21 ปี ก็ไม่ได้ออกไปทำงานที่ไหนอีกเลย ปัจจุบันเธอทำงานที่บ้านเด็กอ่อนปากเกร็ดแห่งนี้มา 35 ปีแล้ว

แม่ทาเป็นคนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาชีพหลักของครอบครัวคือทำนา ความที่เป็นลูกสาวคนเดียวในบรรดาพี่น้องสี่คนและไม่ค่อยแข็งแรงตั้งแต่เด็ก พ่อจึงเป็นห่วงว่าเธอจะทำนาไม่ไหว เมื่อคนข้างบ้านที่ทำงานที่บ้านปากเกร็ดออกปากว่าอยากฝากงานให้ เพราะเห็นว่าเธอนิสัยดีและมีความรับผิดชอบ ป้ากับพ่อของเธอเห็นว่าเป็นงานราชการมีความมั่นคงและมีสวัสดิการเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ทั้งคู่จึงไม่ลังเล มารับปากโดยไม่รอถามเจ้าตัวสักนิด

“วันแรกที่มา จำได้ว่าเป็นวันที่ 26 ธันวาคม 20 ซื้บคนนะ เห็นเด็กถูกทิ้งเยอะเยอะ เป็นไปได้ไงที่มีเด็กที่พ่อแม่ไม่เอา เพราะพ่อแม่ ญาติพี่น้องเราก็คูกรักลูกกันทุกคน”

แม่ทาเล่าว่าสมัยนั้นเด็กปกติกับเด็กพิการยังอยู่รวมกัน และอาคารสถานที่ยังไม่สะอาดเท่าตอนนี้ ผลก็คือสองเดือนแรกของการ

ทำงานน้ำหนักเธอลดลงสี่กิโลกรัม เธออยากลาออกจากงาน แต่พอทำ
ไปสัก 3-4 เดือนเธอกลับไม่อยากลาออกแล้ว

“รู้สึกสงสารเขา ถ้าไม่มีเรา เด็กพวกนี้ไม่มีใครเลยนะ พี่เลี้ยง
คือทุกสิ่งทุกอย่างของเขา เพราะช่วงนั้นยังไม่มีครู ไม่มีนักโภชนาการ ก็
มีแต่พี่เลี้ยงเท่านั้นวนไปวนมาไม่กี่คนในตึก เรียกว่าแทบจะอยู่ด้วยกัน
24 ชั่วโมง แม้วันหยุดก็ไม่เว้นมาเล่นกับเด็ก พอทำไป ๆ มันก็ซึมซับ”

หลากรส หลายอารมณ์

35 ปีของการทำงาน แม่ตาอยู่มาแล้วทุกตึกตั้งแต่ห้องขงนม
ห้องครัว ห้องซักฟอก ทำมาแล้วทุกหน้าที่ทั้งเป็นผู้ช่วยพยาบาลทำแผล
เป็นครูนาฏศิลป์ เป็นหัวหน้าตึก และเป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตให้พ่อแม่
ญาติพี่น้องของเด็ก ๆ

ในฐานะที่ปรึกษาปัญหาครอบครัว....“ตึกกันทะเลาะกัน บางคน
ก็ติดยาเร่ร่อน ปีนี้เอาลูกคนนี้มาฝาก ปีหน้าเอาอีกคนมาฝาก เรายัง
อธิบายให้เขาฟังว่าต้องกินยาคุมนะ ทำหมันนะ”

ในฐานะครู... “ตอนนั้นยังไม่มีครู เวลาเด็ก ๆ ไปทำกิจกรรม
ข้างนอก แม่ ๆ ต้องเป็นครูซ่อมทำรำให้เด็ก ๆ ด้วย”

ในฐานะหัวหน้าตึก ที่ผ่านมาแม่ตาเคยเป็นหัวหน้าแทบทุกตึก
การเป็นหัวหน้าต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น นอกจากต้องทำเหมือน
พี่เลี้ยงคนอื่นแล้ว ยังต้องคอยตรวจเช็คการทำงานของเพื่อนร่วมงาน
รวมทั้งต้องเป็นต้นแบบที่ดีด้วย

...“เมื่อก่อนก็มี ‘ป๊อ’ โวยวายใส่ บางทีเราเก็บไม่อยู่เพราะ ตอนนั้นเรายังอายุน้อยๆ แม่ทາเป็นคนเป๊ะๆ เข้มมาก ฉายา เขี้ยบ เขี้ยว โหด ประเภทถ้าใครทำไม่ได้ฉันทำเอง ข้อเสียของแม่ทาคือ ใจร้อน พุดจาตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมหัดคือหัด ยอมหัดไม่ยอมงอ แล้วก็ไม่มีใครรัก”

ปัจจุบันแม่ทาเป็นหัวหน้าตึกเสาวรส ต้องดูแลเด็กป่วย 28 คน พี่เลี้ยงเด็กหรือแม่ 8 คน เวลาเลิกงานปกติของแม่ทาคือสี่โมงเย็น แต่เธอ มักจะได้กลับบ้านพักเวลาหกโมงเย็น และช่วงเช้ามาทำงานเจ็ดโมงครึ่ง

ที่นี่ยังนอกจากจะเป็นตึกสำหรับเด็กป่วยแล้วยังเป็นตึกแรกรับด้วย นั่นคือเมื่อเด็กใหม่มาถึง เจ้าหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบสภาพอย่างละเอียด ถ้าเด็กมีสภาพปกติก็ส่งไปอยู่ตามตึกต่างๆ ตามช่วงอายุ แต่หากเด็กมีอาการป่วยก็จะอยู่รักษาที่ตึกนี้ก่อน

หนึ่งในคุณสมบัติพิเศษของแม่ตึกป่วยคือ การจดจำว่าเด็กแต่ละคนมีโรคประจำตัวอะไร ทั้งนี้เพื่อให้การดูแลรักษาตามสภาพอาการ เช่น เด็กเป็นโรคทาลัสซีเมียก็ต้องงดอาการประเภทตับและไข้แดง แต่ถ้าเด็กเป็นโรคโลหิตจางต้องกินตับ รวมทั้งต้องรู้ว่าเด็กแต่ละคนแพ้อาหารชนิดใด โดยพี่เลี้ยงเด็กแต่ละตึกจะต้องบันทึกรายละเอียดของเด็กแต่ละคนไว้ เมื่อเด็กป่วยมาที่ตึกนี้ก็จะมีประวัติเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

“พออากาศเปลี่ยนแปลง (เด็ก) ก็จะถูกลงตัวมาแล้ว พวกระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ โรคเรื้อรังนี้มาประจำ ถ้าเป็นไข้สูงมา เราต้องดูแล 24 ชั่วโมง เพราะอาจจะชัก บางคนผ่าตัดเปิดหน้าท้องต้องให้อาหารทางจมูก คนไหนผ่าตัดมาก็ต้องมาอยู่ที่นี่ เราต้องรักษา ต้องพัฒนา

และดูแลครอบครัว ถ้าเราช่วยเขาให้หายมีสุขภาพแข็งแรงกลับบ้าน เราก็ปลื้มใจ บางทีเราก็ไปเยี่ยมทักทายตามบ้าน เป็นไง หายดีแล้ว จะจำไป”

“เคยมีที่เลี้ยงๆ ไปแล้วไม่รอดบ้างไหม” ฉันทถามด้วยความอยากรู้จริงๆ

“มีอยู่เคสหนึ่งเด็กผู้หญิงอายุสี่ขวบเป็นโรคหัวใจ เลี้ยงมาตั้งแต่เล็กๆ ทุกคนในตึกก็รักเขาหมด ผูกพันกัน เวลาอาการหนักก็ผลัดกันไปเยี่ยมที่ห้องไอซียู เขาเห็นแม่ที่เลี้ยงเขามาเยี่ยมก็ยิ้มดีใจ พอเขาเสียเราก็เศร้า ต้องทำใจ นำศพไปเผาที่วัด มันเห็นสังขรณ์เลยนะ เกิด แก่ เจ็บ ตาย” แม่ทาทอดอาลัยสีหน้าหม่นหมองลง

งานสองแก้ว

ความสุขของแม่ชาก็อะไร หรือมาจากไหน ใครๆ คงอยากรู้

“การให้กับเด็ก ให้ทุกอย่างที่เขาอยากได้ ให้ความสุขจากสัมผัสโอบกอด รักษาให้เขาหาย จากหายใจไม่ออกทำให้เขาหายใจได้ เวลาเขาร้อง เราไปปลอบเขา เวลาเขากลับเราก็อุ้มเขา เด็กๆ เหล่านี้ไม่มีใคร ไม่มีจริงๆ เขาน่าสงสารมาก”

“ยิ่งเวลาฝนตกฟ้าร้อง คุณมาดูซิ เด็กร้องกัว้วฟ้า เมื่อก่อนตอนเล็กๆ เราก็กัว้ว พอฝนตั้งเค้ามาเราก็กัว้ว ก็จะลั่น ขนาดพ่อกอดเรา ยังไม่หายกัว้วเลย เราต้องเดินไปตามเตียงคอยลูบตัว นิ่งนะลูกนะ ไม่ต้องกลัวนะลูกนะ อย่างนี้ เราแค่ลูบแล้วปล่อยไปลูบคนอื่นต่อ แต่ไม่ได้อุ้มขึ้นมากอด ถ้าคนไหนกัว้วมากก็อุ้มขึ้นมากอดแล้วก็ต้องวาง เพราะ

หลายคนก็ต้องลูบๆ ไป เวลาพลุจุดกัน บั้ง บั้ง บั้ง กว่าจะหมด เด็กก็
กลัว....”เสียงแม่ทาเครือและขาดหายไป ฉันมองเข้าไปในตาของเธอเห็น
น้ำใสๆ ร้อยขึ้นคลอหน่วยตาทั้งสอง

ฉันแอบถามว่า “แม่ๆ แถวนี่มีลูกที่รักเป็นพิเศษบ้างไหม”

แม่ทาบอกว่าเป็นญาติกาว่าแม่ทุกคนต้องมีลูกพิเศษ แต่คำว่า
“พิเศษ” ในที่นี้หมายถึงต้องดูแลเป็นพิเศษ หรือไม่ก็เป็นเด็กพิเศษ
ซึ่งลูกรักของแม่ทาก็เป็นเด็กซีพี (Cerebral Palsy : เด็กพิการ สมองไม่
สั่งการให้แขนขาเคลื่อนไหว มีอาการเกร็ง ต้องพัฒนาด้วยการนวดและ
จับยี่น)

“เราพยายามทำให้เขาช่วยเหลือตัวเองได้ เด็กเขาก็น่ารัก มอง
เรา อยากให้อุ้ม แต่เราไม่มีเวลา เพราะช่วงที่ทำงาน เราไม่สามารถเล่นกับ
เขาได้เต็มที่ เราต้องอยู่ต่อเพื่ออยู่กับเขา บางทีสามทุ่มยังไม่ได้กลับบ้าน
เลย แล้วเจ็ดโมงครึ่งก็มาแล้ว วันหยุดก็ไม่ค่อยได้หยุดหรอก ก็มาอยู่กับ
เขานี้แหละ เป็นห่วงว่าถ้าเราไม่อยู่เขาจะเป็นอย่างไร ถามว่าเหนื่อยไหม
เหนื่อยมาก ต้องทำงานถึงสองเท่า”

อีกหนึ่งความสุขของแม่ทาคือ การเห็นเด็กที่เลี้ยงมาเติบโต
และประสบความสำเร็จในชีวิต

“เท่าที่รู้คนหนึ่งบวชพระ แต่อีกคนจำได้ชื่อเต่า (นามสมมติ)
ตอนเรียนอยู่มาขอค่าเครื่องเขียน พอเขาจบปริญญาเขามาหาแม่ๆ ที่
เคยเลี้ยงเขา มาทั้งชุดครุยเลย ตอนนั้นเขามาเรียก เขามากกราบเราเลย
พอเราเห็นเขาเราปลื้มใจ ป่อน้ำตาแตกร้องไห้กันเป็นแถว” อีกครั้งที่เห็น
ดวงตาแม่ทาร้อยขึ้น หากแต่ครั้งนี้เป็นน้ำตาแห่งความปลื้มปิติ

แม่ทาคิดว่าการทำงานคือการทำบุญ

“ผู้มาบริจาคของเขาพูดว่าทำงานที่นี้ดีนะ ได้บุญ เขาอยากทำ แต่ไม่มีโอกาสได้แต่มีเงินและสิ่งของ เราก็มาคิดว่าจริงนะ เราทำงานที่นี้เราทำได้เต็มที่ เด็กร้องเราก็ได้ยิ้ม ไม่สบายเราก็ได้ดูแล เราได้ทั้งเงินเดือน และก็ได้บุญด้วย ได้ทั้งสองอย่าง”

สิ่งที่แม่ทาทำน่าจะเรียกได้ว่า “สองได้” เป็นการทำความดี เลี้ยงชีวิตอย่างสุจริตแล้ว ยังสะสมบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 ที่ว่า ด้วย ไวยาวัจฉมัย หมายถึง การสละแรงกายช่วยเหลือผู้อื่นด้วย

แม่ทานวัย 54 แม้กำลังกายจะถดถอยลงตามเวลา แต่กำลังใจ ยังคงเต็มเปี่ยม เธอยังมุ่งมั่นทำหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อ

"ให้เธอ" ท่า " อ ร ร ม "

คนต้นเรื่อง
"แม่เจียม"
เจียมรวี โพธิ์ขวัญ

บ้านต้นเรื่อง
บ้านเฟื่องฟ้า
เด็กพิการทาง
สมองและปัญญา

คนเขียนเรื่อง
นิชาภา
ติรศานต์

“การทำบุญ
สามารถทำได้
ทุกลมหายใจ ทุกขณะ
แม้แต่ตอนทำงาน”

ย้อนภาพเมื่อวันวาน

ครั้งแรกที่ได้พบกัน “แม่เรียม” เรียมรวี โพธิ์ขวัญ พี่เลี้ยงเด็กของตึกกรรณิการ์ หรือที่รู้จักกันว่า “ตึกป่วย” ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา หรือ “บ้านเฟื่องฟ้า” กำลังรุ่นวายอยู่กับภารกิจดูแลเด็กจนหน้ามันและผมเผ้ายุ่งเหยิง

ฉันได้คุยกับแม่เรียมในอีกสองวันถัดมา ซึ่งตรงกับวันทำความสะอาดตึก วันนี้พี่เลี้ยงทุกคนจะช่วยกันอุ้มเด็กในตึกประมาณ 100 คน ลงจากเตียง แล้วเข็นเตียงทั้งหมดออกไปเข็ดล้างนอกตึก ขัดถูเบาะกวาดพื้นถูพื้น ฆ่าเชื้อภายในอาคาร เรียกว่าล้างบ้านกันเลยทีเดียว และยังคงโกนผมให้เด็กทุกคนด้วย

เมื่อได้เวลาพัก แม่เรียมจึงเริ่มต้นเล่าเรื่องราวชีวิตให้ฟังว่า ก่อนมาทำงานที่นี้เธอเคยทำงานในบริษัทอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ หยุดงานทุกวันอาทิตย์ เย็นวันเสาร์จึงเป็นวันสังสรรค์เฮฮากับเพื่อนฝูง แต่พออายุสามสิบต้นๆ ก็เริ่มรู้สึกอึดอัดกับชีวิตแบบนั้น

“กลับมาหนึ่งคิดว่าเราจะทำชีวิตไร้สาระแบบนี้ต่อไปหรือ วันหนึ่งอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเขารับสมัครเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กพิการ งานนี้

น่าสนใจ ถ้าทำตรงนี้ได้ บั้นปลายชีวิตอาจจะดีขึ้น ทำแล้วมีประโยชน์กับสังคม”

วันแรกของการทดลองงาน แม่เริ่มถึงกับพูดไม่ออก เธอไม่เคยเห็นเด็กพิการมากมายขนาดนี้ แต่เธอก็ตั้งใจทำงานเต็มที่ ตอนอาบน้ำเด็กครั้งแรกเมื่อเด็กก็เต็มห้องน้ำ เธอตกใจทำอะไรไม่ถูก แต่ตอนนั้นเธอบอกกับตัวเองว่าในเมื่อตั้งใจมาทำงานที่นี่แล้ว ต้องทำได้ทุกอย่าง ครั้งแรกของการเข้าเวรก็กลัวจะหลับ กลัวว่าถ้าเกิดเหตุการณ์ร้ายขึ้นเธอจะทำอย่างไร คอยเฝ้าสังเกตตลอดเวลา เดินดูเด็กจนจำเสียงร้องของเด็กแต่ละคนได้

แม่เริ่มทดลองงานอยู่เก้าวัน ก่อนเป็นแม่เด็กเต็มตัว โดยช่วงเดือนแรกใช้วิธีเดินทางไป-กลับระหว่างสมุทรปราการ-ปากเกร็ด

“ออกจากบ้านตั้งแต่ตีห้า มาถึงหกโมงเช้า เลิกงานบ่ายสี่โมงครึ่ง กว่าจะถึงบ้านก็สามสี่ทุ่ม เพราะนั่งรถหลายต่อ และรถติด ยิ่งฝนตก ไม่ต้องพูดถึง เราก็ทน ไม่ท้อ ด้วยความที่ใจเราให้แล้ว พอผ่านไปเดือนนึง ก็มาเข้าบ้านฝั่งตรงข้าม พอปี 38 ฝนตกหนัก น้ำท่วมบ้านเข้าผ้าห่มลอยน้ำหมด เลยขอหัวหน้านอนที่ตึก เราก็เลยได้มานอนกับเด็กที่นี่ จนปี 2540 ได้บรรจุเป็นลูกจ้างประจำและได้บ้านพักในที่ทำงาน ทำให้ชีวิตสะดวกสบายขึ้น”

ภารกิจประจำวัน

ตึกที่แม่เริ่มประจำอยู่เป็นตึกสำหรับเด็กที่มีความเจ็บป่วย ซึ่งมีทั้งเด็กที่อยู่แบบถาวรและชั่วคราว โดยมีหัวหน้าพยาบาลเป็นผู้ดูแล

หลัก หากมีเด็กมาใหม่และพบว่ามิโรคประจำตัวจะรับมาดูแลที่ตึกนี้ รวมถึงเด็กพิการทางสมองหรือซีพี (Cerebral Palsy) และเด็กหัวโตที่ต้องนอนตลอดเวลา เด็กเหล่านี้จะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

พี่เลี้ยงต้องทำงานร่วมกับพยาบาล โดยเรียนรู้ความรู้เฉพาะทาง ทั้งจากพยาบาลและพี่เลี้ยงรุ่นก่อนๆ ทั้งดูแลด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก

“เด็กซีพีจะเกร็งถ้าจับแรงเขาจะสะดุ้ง ต้องค่อยๆ ลูบชอบสัมผัสแบบนุ่ม ถ้าเกร็งจะกำมือแน่น เราก็ต้องลูบค่อยๆ ให้คลาย ให้เราจับให้เรานวด ถ้าพูดดังๆ เขาก็จะสะดุ้งเกร็งเหมือนกัน”

ตึกนี้แบ่งเด็กออกเป็น 3 ประเภท (โซน) คือเด็กเล็กหรือเด็กสามเหลี่ยม เด็กกลางหรือเด็กสี่เหลี่ยม และเด็กโตหรือเด็กวงกลม แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงกลางวัน และช่วงกลางคืน

“ตอนกลางวัน เริ่มทำงานประมาณแปดโมงเช้า แปดโมงครึ่ง อาบน้ำเด็กกลางและเด็กโต ส่วนเด็กเล็ก แม่ที่อยู่เวรกลางคืนจะอาบน้ำให้แล้ว เราแค่ใส่แพมเพิร์สและแต่งตัว เสร็จแล้วภูบ้าน กวาดบ้าน เตรียมนมและอาหารปั่นสำหรับเด็กพิเศษ ให้อาหาร ล้างภาชนะ ถ้าห้องผ้าเอาผ้ามาส่ง เราก็พับผ้า พอถึงบ่ายก็ให้อาหารอีก เอาผ้าไปส่ง อาชยะไปทิ้ง ภูบ้าน งานจะคล้ายๆ ตอนเช้า จะมีช่วงพักครึ่งชั่วโมง หลังภูบ้าน ก็ดูว่าเด็กเลียบยาวไหม ถ้ายาวก็ตัดเล็บ ถ้าเด็กตัวร้อนก็ช่วยเวรให้ยา ป้ายสองสี่สิบห้าก็ป้อนข้าว ให้นมรอบเย็น ล้างและนำภาชนะไปส่ง เอาถังเศษอาหารไปทิ้ง ถ้ามีเด็กเจ็บป่วยหรือนัดตามโรงพยาบาล ก็จะพาไป”

“ตอนกลางคืนถ้าเด็กไม่สบายก็ต้องคอยเช็ดตัว ให้อา พยายาม ต้องคอยนอนฟังเสียง กลางคืนถ้าเด็กแ่ แม่ก็ไม่ได้หลับ ถ้าเด็กสุข สบายดีแม่ก็หลับ ถ้าไม่ไหวก็ส่งไปโรงพยาบาล เราไปเองกับผู้ช่วย พยาบาล ดึกตื่นแค่ไหนก็รอ บางทีกลับตีสามตีสี่ พอใกล้เช้าก็เอนม จากตู้เย็นมาอุ่น แล้วเตรียมเด็กเล็กอาบน้ำ ให้นม พยาบาลให้อา เรา ก็ช่วยด้วย ภูบ้าน เอาจะไปทิ้ง แม่ที่ดูแลเด็กเล็กปั้นข้าวกับนม พอสาย เอาผ้ามาซัก เตรียมเด็กไปโรงพยาบาลตามนัด เพื่อนมารับเวรก็ส่งเวร เด็ก เขียนรายงานเฉพาะจุดของตัวเองเพื่อส่งให้พยาบาล”

แม่เรียกบอกว่าคุณสมบัติสำคัญที่พี่เลี้ยงควรมีคือความอ่อนโยน แต่บางครั้งพี่เลี้ยงอาจเผลอพลั้งอารมณ์เสีย ในฐานะพี่เลี้ยงด้วยกันก็ต้อง คอยตักเตือน

“เด็กเขาพิการนะ ไม่เหมือนเรานะ จะไปเปรียบเทียบเขาให้ เหมือนเราได้ยังไง ถ้าเราโดนทำแบบนั้นแล้วเราทนได้ไหม อย่างการ ป้อนข้าว เช็ดตัว อะไรก็ตาม เราขอให้ทำนิมนวลหรือโครมคราม เวลา เด็กถูกอุ้ม เขาก็มีพลังต่อสู้ เขารับรู้นะ ใจไม่ได้ตายไป ใจเขารู้สึก”

เมื่อปฏิบัติจริงเข้าใจ

การทำงานที่นี้ทำให้แม่เรียกเป็นคนใจเย็นขึ้น เป็นความ เปลี่ยนแปลงที่แม่แต่ผู้เป็นแม่เองถึงกับบอกว่าไม่น่าเชื่อ

“แม่บอกว่าไม่เชื่อว่าจะมาทำตรงนี้ได้ พอทำแล้วมั่นใจเย็นกับ เด็กขึ้นนะ แต่ก่อนถ้าหลานมาใกล้จะไม่ดูเลย ไล่ให้ไปหาแม่เลย”

ทุกครั้งที่ได้ทำเรื่องรุนแรงหรือหยุดหงิดโมโหใส่ เธอจะย้อนนึกถึงตัวเองสมัยเด็ก ๆ ว่าเคยทำแบบนี้กับแม่หรือไม่ ไม่เพียงแต่การดูแลเด็กที่ทำให้แม่เริ่มมีใจเย็นขึ้น การปฏิบัติธรรมก็มีส่วนเกื้อหนุนเป็นอย่างมาก

เมื่อปี 2539 ทางสถานสงเคราะห์ที่ได้จัดหลักสูตรปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี แม่เริ่มซึ่งไม่เคยรู้มาก่อนว่าการนั่งสมาธิเป็นอย่างไรได้เข้าร่วมโครงการด้วย และได้ปฏิบัติธรรมอีกครั้งในปี 2545 หลังจากนั้นเธอก็หาโอกาสเข้าหลักสูตรปฏิบัติธรรมตามวัดต่าง ๆ ทั่วไกล่ไกลทุกปี และทุกวันพระเธอจะไปทำบุญที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ซึ่งอยู่ใกล้สถานสงเคราะห์

เธอบอกว่าสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติธรรมคือการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น มีความทุกข์น้อยลง มีสติเร็วขึ้น ไม่หมกมุ่นอยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งนาน แค่วินาทีที่ตั้งสติได้

“แต่ก่อนเวลาโกรธจะโกรธไปถึงกลางคืน นอนนึกไปอีก คิดแล้วคิดอีก ตอนนั้นเวลาเราคิด บอกตัวเองคิดอีกแล้วนะ ตอนนั้นรู้ตัวเร็วขึ้น อารมณ์ร้อนยังมีอยู่บ้าง รู้ว่าไม่ดีแต่ยังทำอีก มันเปลือง เราก็อย่าเปลือง เวลามันกินเราตลอด จะอารมณ์ร้อนเวลาทำอะไรไม่ถูกใจ แต่ก็มาคิดว่า จะโมโหเขาทำไม เขาไม่รู้เรื่อง ถ้าเราไปโกรธ เราจะยิ่งแยกว่าเขาจะแสดงว่าโง่แล้วอวดฉลาด ว่าใครไม่ได้ ต้องว่าตัวเอง”

แม่เริ่มให้มุมมองด้านการทำบุญได้อย่างน่าสนใจว่าการทำบุญไม่ใช่เฉพาะแค่ไปวัดใส่บาตรหรือแค่ให้ทาน แต่การทำบุญสามารถทำได้ทุกลมหายใจทุกขณะแม้แต่ตอนทำงาน

“ตอนแรกยังไม่เข้าใจมาก แต่เริ่มเข้าใจมากขึ้นเรื่อยๆ ถ้าคิดว่าที่ทำอยู่คือการทำบุญ มันก็ดีไปอีกทาง ถ้าไปคิดว่างานลำบาก คิดมาก ๆ มันก็แย่ลง เคยคิดเหมือนกันแหละ แต่จะบอกตัวเองว่าไม่ได้ๆ ต้องดูความท้อ คนที่แย่กว่าเราอย่างเด็กๆ ไม่มีโอกาสพูด เราจะท้อทำไม เราเลยอยู่ได้ฮึดได้”

มีหลายครั้งที่เพื่อนร่วมงานท้อถอยและไม่อยากทำงานต่อ แม้เริ่มไม่ได้ตั้งต้นไว้ เธอเข้าใจธรรมชาติของใจคนว่าถ้าใจไม่มา งานจะไม่เต็มที่ แต่คอยเตือนอยู่เสมอว่าการทำงานนี้เป็นงานบุญ ถ้าใจคดติจะยิ่งแย่ และความดีจะเกิดขึ้นเมื่อเราได้ให้ผู้อื่น เธอจึงอยากฝากบอกถึง

คนที่ดูแล้วผู้พิการว่าไม่อยากให้คิดว่าคนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เป็นภาระ เพราะเราเป็นคนปกติยังมีโอกาสทำอะไรได้หลายอย่าง รวมทั้งการสร้าง ผลบุญ แต่อย่างเด็กเหล่านี้ไม่สามารถทำอะไรได้ไปมากกว่านอนอาการ ทรงตัวอยู่บนเตียง

ตึกป่วยจะคอยดูแลเด็กให้เติบโตแข็งแรงอย่างเต็มกำลัง แต่ถ้า อากาการเด็กยังไม่ดีขึ้นก็จะดูแลจนถึงช่วงชีวิตสุดท้าย หากมีเด็กเสียชีวิต พี่เลี้ยงต้องกลายเป็นสัปเหร่อจำเป็น ดังนั้นการทำงานที่ตึกป่วย จึงสอน ให้แม่เตรียมได้เห็นถึงสังขารของโลกในเรื่องการเกิด เจ็บ และตายอยู่ เสมอ

“ชีวิตก็มีแค่นี้ จนขนาดไหน รวยขนาดไหน ดียังไงชั่วยังงั้นก็ตาย เหมือนกัน ไม่ต้องไปกลัวมัน วันที่ 12 เดือน 12 เขาบอกว่าวันโลกแตก แล้วจะไปอยู่ไหนกัน ก็อยู่กับตัว ใจต้องอยู่กับตัว ไม่ต้องไปอยู่ไหน ถ้า ใจมัวแต่ไปร่อนรน ไปนั่นไปนี่ เดี่ยวก็ได้ไปจริง”

แม่เปรียบกับลูกรัก

บ้านเฟื่องฟ้าอนุญาตให้แม่ๆ พาเด็กกลับไปเลี้ยงดูที่บ้านได้ แต่มีเงื่อนไขและข้อตกลงร่วมกันว่าต้องมีเวลา ไม่มีภาระ และมีความ สามารถในการดูแลให้เด็กอยู่ดีมีสุข แม่เตรียมได้ขอรับเลี้ยงดูเด็กคนหนึ่งไว้ ซึ่งแม่ทางสถานสงเคราะห์มีเงินค่าเลี้ยงดูให้ทุกเดือน เพื่อนำไปซื้อ เสื้อผ้า อาหาร และความจำเป็นอื่นๆ แต่เธอก็เลือกที่จะเก็บเงินไว้ใน บัญชีธนาคาร ไม่นำเงินนั้นออกมาใช้

“เขามาตอนหกเดือน ไม่มีพ่อแม่ ร้องบ่อย เวลาร้องก็ต้องอุ้ม
เลยดูว่าอุ้มแล้วหยุดตรงใคร คนนั้นก็ต้องเป็นแม่ แล้วมาหยุดตรงพี่...
กระดุกคอเขามีนิดเดียว แถบลำตัวขาวสั้น เดินได้แต่ต้องฝึกกายภาพ
ปวดกระดุกบ่อย ยิ่งหน้าหนาวจะยิ่งปวด พี่อยู่แพลตซ์นั้นสี่ อุ้มขึ้นอุ้มลง
หนักเกือบยี่สิบโล แม่ก็แย่ลูกก็แย่ พี่สอนให้พูดด้วย ท่องกอกโกได้ เขาได้
ไปอยู่บ้านนนทภูมิ (บ้านเด็กโตที่มีการสอนหนังสือและสอนอาชีพ)
พี่เลี้ยงจนเขาเสียเมื่อสองปีที่แล้ว เพราะเป็นโรคที่ติดชอบ เสียตอนอายุ
สิบขวบพอดี”

ช่วงนั้นแม่เริ่มเป็นหัวหน้าตึกสุพรรณนิการ์ ทุกเช้าพี่เลี้ยงที่ตึกนี้
จะเห็นสองแม่ลูกปั่นจักรยานมาด้วยกันมาเซ็นชื่อแล้วก็ไปโรงเรียนถ้าวัน
ไหนไม่มีเวรก็ปั่นจักรยานกลับบ้านด้วยกัน เป็นภาพที่ใคร ๆ ต่างก็จำได้ดี

วันที่น้องจากไป แม่เริ่มเสียใจมาก แต่คิดเสียว่าน้องไปสบาย
แล้ว เธอนำเงินค่าเลี้ยงดูที่ได้จากสถานสงเคราะห์ทั้งหมดจัดงานศพ
และทำบุญให้กับทางวัด

แม่เริ่มเชื่อว่าการมาทำงานที่นี่ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเรื่อง
ของผลกรรมที่เคยทำร่วมกันมา ในวัยเด็กเธอชอบตกปลา เธอจึงมักจะ
ถูกชะตากับเด็กปากแหว่งเพดานโหว่ จนเป็นที่รู้กันว่าถ้ามีเด็กลักษณะนี้
มาจะยกให้แม่เริ่มเป็นคนดูแล

แม่เริ่มเล่าย้อนถึงลูกรักอีกคนหนึ่งที่เคยชีวิตไปแล้ว เขาเป็น
เด็กหัวโตปากแหว่งชื่อ “น้องหนึ่ง” (นามสมมติ)

“เวลามาถึงตึก ถ้าถามว่าน้องหนึ่งนอนอยู่ที่ไหนเนี่ย เขาซุ่มมื่อขึ้นเลย พออุ้มเขาก็ดีใจ ยกแขนยกขา เขากินข้าวได้ อยู่ตึกนี้เพราะหิวโต แต่เป็นแผลกดทับ พลิกก็ร้อง เขาเป็นมากต้องพาไปโรงพยาบาล หมอบอกว่าช่วยอะไรไม่ได้แล้ว เขาหิวโตผ่าไม่ได้ เราก็บอกให้ช่วยทำแผลให้หาย หมอบอกว่าทำแผลให้หายได้ แต่ผ่าไม่ได้ พี่ก็ร้องไห้เพราะรักเขา คนที่ผ่านไปผ่านมาก็เอาดั่งค์มาให้ คนละยี่สิบ พี่ก็กดตุ๊กร้องให้ วันเด็กปีห้าศูนย์เขาก็เสีย หมอขอร่างไว้เรียน ตอนนี้อยู่เป็นอาจารย์ที่โรงพยาบาลศิริราช”

สูงจากงานและชีวิตเรียบง่าย

ชีวิตส่วนตัวของแม่เริ่มค่อนข้างเรียบง่าย ในวันหยุดเธอจะอยู่บ้านทำดอกไม้ไปขายในงานบวช ลงสวนปลูกผักปลูกต้นไม้ หรือนอนดูโทรทัศน์

“ไม่ไปเที่ยวไหน อิ่มแล้ว จะไปเที่ยวเฉพาะงานประจำปีของสถานสงเคราะห์และกลับบ้านที่จังหวัดสุโขทัยปีละครั้ง”

“บอกแม่ว่าทางนี้เงินน้อยนะ แม่บอกว่าไม่เป็นไร ทำได้ก็ทำไป เรื่องเงินไม่ใช่ตัวหลักของเรา ที่บ้านก็ตามอัตภาพชาวบ้าน ตอนนี้อยู่บ้าน น้องๆ หลานๆ เป็นคนทำงานหาเงิน มีพี่น้องเจ็ดคน เป็นคนที่สามส่วนใหญ่ค้าขาย ทำนาบ้าง ชีวิตไม่ได้หรูหราอะไร” เธอพูดถึงครอบครัว

ในด้านชีวิตการงานแม่เริ่มทุ่มเทให้กับการทำงาน ใส่ใจดูแลเด็กและคอยหาวิธีช่วยให้เด็กดีขึ้น จนทำให้แม่เริ่มเคยได้รางวัลแม่ยอดเยี่ยม

และแม่ดีเด่น ปี 2546 และ 2547 ซึ่งคัดเลือกจากการทำงานและความเห็นของเพื่อนร่วมงาน

คนที่จะสะท้อนความเป็นแม่เยี่ยมได้ดีคือพันธจิต จันซั่ว หรือ พี่เอี้ยง หัวหน้าพยาบาลของตึกป่วย

พี่เอี้ยงบอกว่าแม่เยี่ยมเป็นคนวางตัวดี เปิดใจกว้าง มองโลกในแง่ดี ทำให้คุยได้กับทุกคน เธอจึงเป็นทั้งคนกลางประสานงานช่วยเหลือคนอื่น และเป็นทั้งที่ปรึกษาที่ดี เพราะจะฟังและวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างใคร และให้คำปรึกษาที่ดี เพราะเธอน้อมนำธรรมะมาช่วยให้คำแนะนำอยู่เสมอ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ทำให้แม่เยี่ยมกลายเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตของพี่เอี้ยงเลยทีเดียว

“เราปรึกษาแล้วรู้สึกโล่ง แกเป็นคนที่ดีสอนดี แกไปปฏิบัติธรรมจากที่เป็นคนเครียด พอเข้าไปธรรมะแล้วเหมือนแถบรลูลธรรม ตัวเขาดีอยู่แล้ว แต่พอได้ธรรมะเข้ามาก็ยิ่งดีขึ้น เมื่อก่อนอาจจะมึนแต่เดี๋ยวนี้จิตใจเย็น เป็นคนเย็นเลยละ อย่างเราไปโกรธใครมา แกก็จะบอกว่า

ใจเย็นๆ นะ จะมองว่าคนที่โกรธคือร้อน จะเดือดร้อนมากกว่าเรา ใจก็ไม่เป็นสุข แต่ถ้าเราไม่ไปโกรธเขาเราก็จะเป็นสุข ซึ่งมันดี มันใช้ได้เลย เราฟังแล้วรู้สึกสบายใจ”

“ความพิเศษของแกคือใส่ใจดูแล ทำได้หมดทุกอย่าง แม้กระทั่งเล็กๆ น้อยๆ เล็บ ขี้หู แกดูได้หมด เด็กคนไหนป่วยผอม แกก็มองเห็นว่าสมควรจะให้อาหารเสริมน้อง แกคิดเองแล้วก็จะมาบอกพี่เพราะพี่เป็นหัวหน้าตึก แกจะมาปรึกษาแล้วเราก็เห็นดีด้วย ให้เขาทำ ผลออกมาดี เด็กแข็งแรง ไม่ขาดอาหาร แกจะหาอะไรทำเรื่อยๆ บางทีก็ตัดเล็บ เย็บหมอน ช่วยกันกับแม่ๆ คิดว่าจะทำอย่างไรให้เด็กได้นอน แม้แต่เชือกผูกขาที่ต้องมัดเด็ก แกก็คิดว่าจะเย็บยังไงไม่ให้รัดเด็กมาก แกก็มีวิธีคิดของแก แล้วก็ได้ เป็นคนเก่ง ขยัน ทำได้หมดทุกอย่าง”

มีเพียงเท่านั้นสมัยที่แม่เริ่มเป็นหัวหน้าตึกสุพรรณนิการ์ พี่เลี้ยงในตึกนั้นจะเห็นความใส่ใจของเธอหลายอย่าง เช่นสบู่ไม่หอมหรือสบู่เก่า เธอจะซื้อหอมๆ ดีๆ มาให้ใช้ผสมกัน หรือ เด็กโตมักจะใช้ถุงเท้าเปลือย แต่พอเธอเห็นว่าไม่มีก็จะจัดหาซื้อมาให้ ซึ่งเจ้าตัวบอกว่าเป็นความสบายใจที่ได้ทำและมีความสุขที่ได้ให้สิ่งเหล่านี้แก่เด็ก

อยากให้สัปดาห์

การดูแลเด็กๆ อย่างเต็มกำลัง ตั้งแต่เด็กเข้ามาอยู่วันแรกจนถึงวันสุดท้าย ทำให้แม่เริ่มเห็นถึงสภาพปัญหาในสังคมและมีข้อห่วงใยหลายเรื่อง

เธอเห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในสังคมยุคนี้ส่งผลให้ปริมาณเด็กพิการเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เพิ่มขึ้นถึง 400 คน ซึ่งปัญหาจากการมีลูกก่อนวัยอันควร มีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่เหมาะสม เช่น พี่น้อง พ่อลูก หรือพวกรักสนุก คลอดแล้วทอดทิ้ง บางครั้งผู้ใหญ่ที่ติดยาหรือติดเหล้าหนัก ๆ ก็ส่งผลถึงเด็กในครรภ์ได้ แต่ปัญหาใหญ่ที่พบเจอมากที่สุดคือการท้องก่อนวัยอันควร

สิ่งที่แม่เริ่มทำได้ก็คือเมื่อมีเด็กนักเรียนนักศึกษามาทัศนศึกษาที่บ้านเฟื่องฟ้า เธอจะคอยชี้แนะให้พวกเขาได้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นแบบประจักษ์กับสายตา

“บอกให้เขาดูตัวอย่างเด็กที่แม่กินยาขับออกมา กินช่วงแรกๆ แล้วเด็กไม่ออกมาก็เป็นลักษณะแบบนี้ หรือแม่อายุยังน้อยร่างกายไม่สมบูรณ์ ตอนท้องได้รับการดูแลไม่เหมาะสม เด็กเลยมีน้ำในศีรษะ หัวโต น่องๆ ที่มา เขาก็รับรู้ แต่ต้องให้คนไม่เคยเห็นมาเห็นตรงนี้ว่าเป็นยังไง เพราะคนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่ามิสสถานี่รับเด็กแบบนี้ อยากให้เขาได้รู้ว่ามันเยอะนะ” พี่เลี้ยงเสริม

อีกหนึ่งสิ่งที่แม่เริ่มอยากขอความเห็นใจจากสังคมคือมุมมองอาชีพพี่เลี้ยงเด็กพิการ

“สมัยก่อนพี่เลี้ยงจะเจอคนอื่นมองว่าเป็นขอทาน หรือไม่ก็คิดกันไปเองแล้วเอาไปพูดกัน หรือไปว่าพ่อแม่เด็กว่าใจร้าย ทุกคนมีเหตุผลของตัวเองทั้งนั้น เมื่อใดที่พบเจอพี่เลี้ยงที่พาเด็กพิการไป อย่างรังเกียจกันเลย ไม่อยากให้ตัดสินคนอื่นจากแค่การมองเห็น”

สุดท้ายยังต้องเรียนรู้

แม่เรียนบอกว่าชีวิตคือการทำงาน ฉันรู้สึกว่าชีวิตการทำงานของแม่เรียนในสถานสงเคราะห์ที่เดินทางมาถึง 18 ปี จนแม่เรียนอายุ 50 ปีแล้ว มันช่างยาวนานนัก ถ้ามีลูก ปานนี้ก็คงโตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว แต่แม่เรียนกลับบอกว่ารู้สึกเหมือนแป็บเดียวและรู้สึกว่าการทำงานคือชีวิตประจำวัน ที่สำคัญคือแม่เรียนคิดว่าการทำงานที่ได้มาทำงานที่นี่ ดียิ่งกว่าคนที่ทำงานใหญ่โตเสียอีก เพราะเขาเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้สัมผัสงานที่มีคุณค่าแบบเธอ

“ถ้าให้มาทำ ไหวไหม” แม่เรียนแก้งถามฉัน

ฉันหัวเราะแก่ใจ ก่อนตอบไปว่า “ทำไม่ได้แน่ๆ” ฉันรู้สึกว่ที่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์เป็นเหมือนพระโพธิสัตว์ เป็นผู้ให้ สละแล้วซึ่งทุกอย่าง บำเพ็ญเพียรและบารมีเพื่อการหลุดพ้น

แม่เรียนยิ้มแล้วพูดว่า “บางทีก็ละไม่หมดหรอก ทุกขณะจิตมันดี ช่วงด้ายยังเยอะอยู่ ช่วงขาวยังมีไม่เท่าไร แต่เราก็พยายามสู้มัน”

ก่อนกลับ ฉันไหว้และขอกอดแม่เรียน แล้วเดินยิ้มออกมาด้วยความรู้สึกอึดอุนอยู่ข้างใน อึดใจกับสิ่งที่เธอทุ่มเท “ทำ” ให้เด็ก ๆ ผู้เป็นลูกรัก และได้รับ “ธรรม” จากการทำงานกับเด็กอีกด้วย

"สุข...แค่พอ"

คนต้นเรื่อง

“แม่นก”
เกษม จิตต์เจริญ

บ้านต้นเรื่อง

บ้านเฟื่องฟ้า
เด็กพิการทาง
สมองและปัญญา

คนเขียนเรื่อง

นิชาภา
ติรศานต์

“ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน
หากเราพอใจ
ในสิ่งที่มี
ชีวิตก็มีความสุข
แล้ว”

มาเป็นแม่อย่างตั้งใจ

เพียงวันนี้ฉันมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมอง และปัญญาหรือบ้านเฟื่องฟ้า เนื่องจากมีนัดพูดคุยกับ **แม่นก เกษมจิตต์เจริญ** พี่เลี้ยงเด็กตึกสุพรรณนิการ์

หลังเสร็จภารกิจช่วงบ่าย แม่นกได้เริ่มเล่าเรื่องชีวิตส่วนตัวให้ฉันฟังว่า ป้าสะใภ้กับพี่สาวเคยทำงานที่นี่มาก่อน

“บ้านพี่อยู่กาญจนบุรี ไม่เคยเห็นกรุงเทพ ไม่เคยเห็นทะเล เลยขอให้พี่สาวพาเที่ยว เวลาพี่สาวทำงานก็ตามมาด้วย รู้แค่ว่าคุณดูแลเด็กอ่อน แต่ไม่รู้มาก่อนว่าคุณดูแลเด็กพิการ มาวันแรกๆ กินข้าวไม่ได้เลย เพราะตอนนั้นกิน เด็กก็อยู่รอบๆ ตัว เห็นสภาพเขาแล้วกินไม่ลง สงสารเขา”

จากการมาเที่ยว กลายเป็นว่าต้องมาช่วยพี่สาวดูแลเด็ก ๆ เวลาเด็กร้องก็คอยหาทั้งน้ำทั้งนมให้กิน บางทีก็เอาใจไม่ถูกว่าอยากได้อะไร แต่พี่สาวบอกว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะเขาพูดไม่ได้ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เด็กบางคนที่พูดคุยได้จะเรียกเธอว่า “แม่” ทุกครั้งที่เห็นหน้า

หลังจากจบมัธยมปลาย เธอตัดสินใจแน่วแน่ว่าจะไม่เรียนต่อ แต่จะมาทำงานที่นี่ ผู้อำนวยการหรือที่เจ้าหน้าที่เรียกว่า “ผู้ปกครองบ้าน” ย้ำถามตอนสัมภาษณ์ว่าจะทำได้จริงหรือ ทำไม่ไม่เรียนต่อ ตอนนั้นแม่ก็มีใจสงสารและแอบให้ความรักกับเด็กบางคนไปแล้ว ในที่สุดผู้ปกครองบ้านก็ให้โอกาสทำงาน

บ้านเฟื่องฟ้าสนับสนุนการเรียนต่อ เมื่อแม่ยกทำงานได้ประมาณ 1 ปี ก็สมัครเรียนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) แต่เรียนได้ไม่นานก็พบรัก ความคิดเรื่องเรียนต่อจึงหยุดลงและฝากชีวิตไว้กับการทำงาน จนได้เป็นลูกจ้างประจำตอนอายุ 33 ปี ตอนนี้แม่ยกอายุ 42 ปี รวมเวลาถึง 23 ปีที่แม่ยกทำงานฝากชีวิตไว้ที่นี่

ภารกิจประจำวัน

ฉันลองให้แม่ยกเล่ากิจวัตรประจำวันให้ฟัง แต่กว่าจะฟังจบฉันก็รู้สึกมีแรง เพราะภาระงานช่างเยอะ จุกจิก และวนเวียนซ้ำไปมา แม่ยกพูดติดตลกว่าเคยไปยื่นรายงานให้ผู้ใหญ่ฟังในห้องประชุม ทุกคนเบื่อฟังมาก ถามกันว่าเมื่อไหร่จะจบ

“ตื่นตีสี่ อาบน้ำ แปรงฟัน ป้อนข้าว เจ็ดโมงกว่าไปส่งนักเรียนที่โรงเรียนประชานิธิ ส่วนเด็กที่อยู่บ้านทางฝ่ายกายภาพบำบัดจะมารับ

ตอนสิบโมงครึ่ง ไปรับเด็กที่ทำกายภาพและเด็กที่ไปโรงเรียนกลับมากินก๋วยเตี๋ยว เสร็จแล้วเปลี่ยนผ้าให้นักเรียน ไปส่งนักเรียนที่โรงเรียน เราจะได้พักนิดหน่อย แล้วให้อาหารว่างเด็กที่กินอาหารยาก ตอนเกือบบ่ายสอง ใช้เวลากับแต่ละคนเยอะ กินเสร็จเปลี่ยนผ้า เด็กดู

ทีวี ฟังเพลง เราก็ทำความสะอาดเบาะที่เด็กนอน ผ้าจากห้องผ้ามาส่งพอดี เราก็พับผ้า

สามโมงครึ่งได้เวลากินข้าวสำหรับเด็กที่ไปโรงเรียน เขาจะนั่งโต๊ะตักกินเอง เสร็จแล้วอาบน้ำ ช่วงทุ่มถึงสองทุ่มมีนมใส่ขวดไว้สำหรับเด็กเล็ก มีโถวัดดินสำหรับเด็กโต ช่วงนั้นถ้ามีผ้ามาส่ง เราก็พับผ้า พับเสร็จก็ให้ยาก่อนนอน แล้วก็พับผ้าอีกรอบ เพราะเขาซักไม่เสร็จทีเดียว พับเสร็จก็ภูบ้านกวาดบ้าน เด็กเข้านอนประมาณสองทุ่ม”

แต่เชื่อว่าเด็กนอนแล้วพี่เลี้ยงจะได้นอนอย่างเต็มอิม เพราะต้องตื่นตามเสียงร้องแล้ววิ่งหาน้ำทานมมาให้ แต่พอเข้า เปิดไฟปั๊บ เด็กทุกคนก็จะลุกตื่นกันเองด้วยความเคยชิน เด็กที่ช่วยเหลือตัวเองได้จะถอดผ้าอาบน้ำเอง และกิจวัตรวันใหม่ก็เริ่มต้นอีกครั้ง

เด็กคือครู

การดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อนถือว่าเป็นเรื่องยากเพราะเด็กมีความซับซ้อนและหลากหลาย ในช่วงแรกของการทำงานจะมีการอบรมให้พี่เลี้ยงน้องใหม่ แต่ความเชี่ยวชาญจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเจอประสบการณ์จริง เด็กทุกคนจึงเป็นครูที่ดีที่สุด ส่วนแม่เองก็เป็นทั้งนักเรียนและเป็นครูให้กับพี่เลี้ยงรุ่นน้องมือใหม่ด้วย

ทีสุพรรณนิการ์จะรับดูแลเด็กที่กำลังพัฒนาทางกายภาพ ปัจจุบันเด็กเพิ่มขึ้นจาก 20 คน เป็น 60 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 7 ธันวาคม 2555) แม่ทนอยู่ที่นี่มานานที่สุดถึง 6 ปี จึงรู้จักนิสัยเด็กทุกคน เวลาพี่เลี้ยงเข้ามาทำงานใหม่ เธอจะคอยสอนคอยบอกเรื่องชื่อ นิสัย

ความชอบของเด็กแต่ละคน ซึ่งชื่อเด็กถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่ต้องจำให้ได้ เพราะเคยมีเหตุการณ์พี่เลี้ยงน้องใหม่ให้กินยาผิดคนเพราะชื่อเด็กเหมือนกันหรือไม่ก็เห็นว่าเด็กหน้าคล้ายกัน

พี่เลี้ยงต้องเรียนรู้ว่าเด็กบางคนชอบกินข้าวต้ม ไม่ชอบกินข้าวสวย เพราะเขาไม่เคี้ยวแต่จะกลืนเลย เด็กเพดานปากโหว่ ต้องระวังเรื่องอาหารติดคอ คอยสับหั่นสับลูกชิ้นให้ละเอียด บางคนถึงขั้นกินข้าวไม่ได้ กินนมไม่ได้ ต้องให้อาหารทางสายยาง

แค่ป้อนข้าวก็ยังคงใส่ใจรายละเอียดมากขนาดนี้ ยังไม่รวมถึงการอาบน้ำแปรงฟัน เด็กบางคนนั่งอาบน้ำได้ แต่เด็กที่นั่งไม่ได้ก็ต้องนอนอาบ เด็กที่ตัวใหญ่แขนขายาว พี่เลี้ยงต้องช่วยกันอุ้มและอาบน้ำ

อาการผิดปกติทางร่างกายที่ฉันรู้สึกว่ามันหนักที่สุดคือพูดไม่ได้ เดินไม่ได้ นั่งไม่ได้ และแขนขาเกร็ง ทำให้ต้องนอนตลอดเวลา พี่เลี้ยงนี่แหละที่คอยเป็นแขนและขา ช่วยเหลือให้เขาดำรงชีวิตได้เหมือนคนปกติ พี่เลี้ยงจะคอยดูแลเด็กทุกคนตั้งแต่หัวจรดเท้าทั้งร่างกายและจิตใจ เรียกว่าเป็นทั้งช่างตัดผม ช่างเย็บผ้า แม่บ้าน หมอจำเป็นคอยดูแลเวลาเจ็บไข้ และเป็นแม่ที่คอยให้ความรักความเอาใจใส่ให้กับทุกคน เหมือนลูกของตัวเอง

เมื่อตอนกลางวัน แม่นกป้อนข้าวเด็กหญิงคนหนึ่ง ซึ่งกินไปร้องไห้ไป แม่นกบอกว่าเด็กต้องการคนเอาใจ ถ้าเห็นว่าป้อนคนอื่นเขาจะร้อง อีกมุมหนึ่งพี่เลี้ยงอีกคนป้อนข้าวให้เด็กชายที่นอนศีรษะพาดอยู่บนเบาะ เขาอ้าปากไม่ได้จึงต้องให้ข้าวผสมกล้วยบด แล้วป้อนทีละน้อย เขาเอากลืนออกมาตะแคงและดูดเข้าไป ส่วนพี่เลี้ยงก็ต้องคอยประคองคำป้อนนั้นไปเรื่อยๆ ระหว่งนั้นฉันก็ชวนพี่เลี้ยงคุยไปด้วย เราคุยกันหลายเรื่องหลายประโยคกว่าจะหมดคำแรก พี่เลี้ยงบอกว่าเด็กคนนี้จะใช้เวลากินข้าวเกือบครึ่งชั่วโมงและต้องเป็นพี่เลี้ยงที่ชื่อแม่แดงเท่านั้น เพราะแม่แดงใจเย็น

ถึงแม้เด็กหลายคนจะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่ฉันสังเกตว่าพอพี่เลี้ยงเรียกไปกินข้าว พวกเขา ก็จะทยอยคลานเข้ามานอนรอให้ป้อน ทำให้ฉันรู้ว่าแม้พวกเขาจะสื่อสารไม่ได้ แต่ก็มีความต้องการเหมือนคนทั่วไปที่รู้จักหิวและต้องการการสัมผัสที่อ่อนโยน จนกลายเป็นสายใยรักที่สองคนส่งถึงกันได้โดยไม่ต้องมีคำพูดใดๆ

นอกจากทางร่างกายแล้ว เด็กหลายคนมีความผิดปกติทางจิตใจ แม่บอกเล่าว่าเด็กบางรายจะได้รับยาและบางรายอาจไม่ต้องกรยา เพียงแค่ให้ความรักและการใส่ใจ แต่ถ้าพบว่าเด็กคนไหนมีอาการรุนแรงถึงขั้นทำร้ายตัวเอง พี่เลี้ยงต้องรีบเข้าหาเด็กคนนั้นทันทีและจับแยกไปอยู่บนเบาะที่นุ่มๆ พุดลอบประโลม เอาของให้เล่น พาไปเดินเล่น นั่งชิงช้า หาสารพัดวิธีที่ทำให้เด็กเย็นลงได้

“บางที่ไม่ยอมเอาอะไรเลย แต่พอลองเปิดเพลงให้ฟัง ปรากฏว่าเต้น เลยรู้ว่าเด็กคนนี้ชอบเพลง บางคนไม่ทำร้ายตัวเอง ก็ปล่อยให้ห่างไปสักพัก ให้เขาอยู่คนเดียว คิดอะไรไปเรื่อยเปื่อย บางทีเขาก็นั่งมองนะว่าทำไมไม่ไปซื้อ สักเดี๋ยวก็กลับมาปกติแล้ว แต่เราต้องทดลองทุกอย่างก่อน”

ตลอดการทำงานสี่สิบกว่าปีแม่ก็ยังไม่เคยเจอกรณีที่เขาไม่อยู่

“ถ้าเราคิดจะอยู่ที่นี้แล้ว ต้องทำให้ได้” แม่บอก

พลังอาสาสมัคร

การที่มีอาสาสมัครจาก “โครงการพลังอาสา สร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์” เข้าไปช่วยดูแลเด็ก ๆ นั้น แม่บอกว่าเป็นผลดีกับพี่เลี้ยงที่มาช่วยแบ่งเบาภาระ และยังไปกว่านั้นยังเกิดความสัมพันธ์ห่วงใยแก่กันด้วย

“ตอนที่ทางสังคมสงเคราะห์บอกว่าจะมีอาสาสมัครมา เราคิดว่าดีเลย ถ้าให้ช่วยทำความสะอาดจะชอบมาก เวลาเขามาก็สนุกสนาน

กันดี อย่างเวลาป้อนข้าว เราต้องป้อน 3-4 คนเรียงกัน แต่น้องอาสา
ช่วยก็ป้อนได้ที่ละคนเลย มาแบ่งเบาภาระ พุดคุยกันได้และมีน้ำใจ
ที่อาสาบางคนเราปรึกษาเรื่องลูกได้ คอยถามไถ่ถึงลูกเรา มีขนมฝากให้
ด้วย”

แม่นกบอกว่าทางโครงการมีการอบรมเพิ่มศักยภาพให้พี่เลี้ยง
เด็ก คนที่มีโอกาสไปร่วมอบรมกลับมาเล่าให้ฟังอย่างสนุกสนาน ทั้งๆ ที่
ตอนแรกไม่กล้าไป เพราะกลัวการนำเสนอหน้าห้อง แต่การอบรมทำให้
รู้จักคนอื่น ได้พูดได้คุย เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพูดเก่งขึ้น

แม่นกบอกว่าทุกคนมีความสามารถแต่ไม่กล้า และถ้าเป็นไปได้ก็อยาก
ให้น้องอีกหลายๆ คนมีโอกาสไปอบรมบ้าง

ครอบครัวสูงสันต์

สำหรับแม่นกช่วงที่เหนื่อยที่สุดของวันคือช่วงเช้าที่ต้องตื่นตั้งแต่
ตีสี่มาปฏิบัติภารกิจ ถ้าตื่นช้ากว่านี้เด็กอาจไปโรงเรียนไม่ทัน พี่เลี้ยงที่
อยู่เวรสองคนต้องอาบน้ำให้เด็กและป้อนข้าวให้ครบทุกคน ส่วนช่วงที่มี
ความสุขที่สุดคือหลังสองทุ่มที่เธอจะได้นั่งดูโทรทัศน์และพุดคุยกับเด็กที่
ช่วยเหลือตัวเองได้

เด็กคนหนึ่งเป็นเด็กชายหน้าตาเกลี้ยงเกลา ผิวขาวใสสะอาด
สะอ้าน ตัวหนาเนื้อแน่นกว่าเด็กเจ็ดขวบทั่วไป เวลาอยู่กับแม่นก เขาจะ
พุดคุยจะฉานน่ารัก แต่พอมีคนแปลกหน้าอย่างฉันเข้าไปหยอกเย้า เขา
จะเขินอายเล็กน้อย เด็กชายคนนี้ผิดปกติเพียงแค่กล้ามเนื้อขาอ่อนแรง

ทำให้เดินไม่ได้ แต่ตอนนี้ได้รับการกายภาพบำบัดอยู่เป็นประจำจนเริ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ

เด็กหญิงอายุสี่ขวบอีกคนหนึ่ง เป็นเด็กที่แม่นกบอกว่าตอนแรกน้องชอบทำร้ายตัวเองเวลาไม่ได้ตั้งใจและชอบขบเคี้ยวฟันเสียงดังอยู่ตลอดเวลา แต่ทางฝ่ายสังคมสงเคราะห์บอกว่าไม่จำเป็นต้องกินยา ให้ใช้วิธีพูดคุยเอาใจ ซึ่งทุกวันนี้ดีขึ้นมากเพราะมีแม่มกคอยดูแลเอาใจใส่ ส่วนอาการกัดฟันก็ลดลง ตอนที่เรานั่งคุยกันเด็กหญิงอยากมีส่วนร่วมด้วย นั่งมองหน้าและหัวเราะอารมณ์ดี ไม่มีเค้าวของความผิดปกติใดๆ เพียงแค่ยังพูดไม่ได้เท่านั้น

ฉายาประจำตัวแม่นกคือ “มือปืนรับจ้างเข้าเวร” แม่นกเคยเข้าเวรติดต่อกันมากที่สุดเป็นสัปดาห์ ทั้งเก็บเงินเพื่อลูกและเห็นใจเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหาสุขภาพหรือต้องกลับบ้านไปดูแลครอบครัว แม่นกจะหยุด

งานก็ต่อเมื่อต้องกลับบ้านต่างจังหวัดหรือมีนัดกับลูกสาว แต่ความเหนื่อยของแม่นักเป็นแค่เพียงความเหนื่อยกาย

“เรื่องทำงานมันเหนื่อยอยู่แล้ว แต่เราทำแล้วมีความสุข เพราะเด็กคุยกับเรา...แม่นัก วันนี้มีหนังอะไร เดี่ยวเราดูหนังกันนะ เวลานั่งดูก็นั่งกันเป็นกลุ่ม วิพากษ์วิจารณ์กันได้ พุดคุยกันสนุกสนาน เวลาผ่านไปแป๊บๆ ก็เข้าแล้ว”

ฉันลองถามเล่นๆ ดูว่าดูแลใส่ใจกับเด็กที่นี้มากกว่าลูกตัวเองไหม เธอตอบกลับมาว่าใช่เลย เพราะลูกตัวเองปกติดี พุดคุยกันรู้เรื่องเข้าใจ แต่เด็กที่นี้ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้จึงต้องดูแลเป็นพิเศษ

แม่นักมีลูกสองคน “อัน” ลูกชายคนโตอายุสิบเจ็ดปี “ไอซ์” ลูกสาวคนเล็กอายุสิบสามปี เธอพาน้องไอซ์มาที่นี้ตั้งแต่ขวบกว่าๆ อยู่และเล่นกับเด็กๆ กินข้าวร่วมกัน เหมือนเป็นเพื่อนกัน จนน้องไอซ์กลายเป็นพี่และครูของน้องๆ หากวันไหนที่แม่นักอยู่เวร เธอจะตามแม่มานอนที่ตึกด้วย จะเรียกเด็กๆ มาทำกิจกรรม วาดรูประบายสี สอนให้แยกสีของเล่น สอนให้หัดร้อยลูกปัด ทุกอย่างที่แม่นักทำให้เด็ก น้องไอซ์ทำได้หมด ตั้งแต่อาบน้ำ เช็ดตัว ใ้หน้า พับผ้า แถมยังรีดเสื้อผ้าให้เด็กนักเรียนด้วย

ส่วน “อัน” ลูกชายคนโตมาบ้างเป็นบางครั้ง เพราะกำลังโตเป็นหนุ่มและเรียนอยู่ที่กาญจนบุรี แต่มาที่ไร เด็กๆ ก็ยังจำได้และเรียกมาเล่นกัน

แม่นกเคยถามลูกชายว่าอายุคนอื่นใหม่ เวลาที่เพื่อนมาหาแล้ว เห็นว่าแม่ทำงานเข็ดอืเข็ดฉี้เด็ก

“อันบอกว่าไม่อาย อายทำไม แม่ทำมาตั้งแต่ยังไม่มื่อันเลย อันกินข้าวเด็กหลงมา กินข้าวด้วยกันมา”

แม่นกดูมีความสุขเมื่อเล่าถึงลูก ๆ ทั้งลูกของเธอและลูก ๆ ในบ้านเพื่อนฟ้า

สุขอยู่ไม่ไกล

เมื่อกลับบ้านที่กาญจนบุรีและพบเจอเพื่อนเก่าที่เคยเรียนหนังสือด้วยกันที่เป็นหมอเป็นครูเป็นตำรวจ แม่นกเคยคิดว่าถ้าเธอเรียนต่อปริญญาตรีชีวิตเธออาจจะไปได้ไกลกว่านี้ แต่เธอก็เห็นว่าเพื่อนที่มีหน้าที่การงานดี เงินเดือนมาก แต่รายจ่ายก็มากตาม เพราะต้องมีรถ มีบ้านให้สมฐานะ หากเงินไม่พอก็ต้องกู้ยืม เงินบางเดือนอาจติดลบด้วยซ้ำ เพื่อนคนหนึ่งเครียดถึงขั้นฆ่าตัวตาย เพราะมีปัญหาทางการเงิน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสอนให้แม่นกรู้ว่าการมีเงินมาก มีหน้าที่การงานดี ใช่ว่าจะมีความสุข แต่ถ้าเรารู้จักกินรู้จักใช้ ไม่กู้หนี้ยืมสิน มีความสุขกับครอบครัวของตัวเอง ไม่ว่าจะทำงานอะไร แม้เงินจะน้อย แต่ก็มีความสุขได้

จากที่เคยคิดว่าทำไมไม่เรียนต่อ แต่ตอนนี้เธอหยุดคิดแล้ว เพราะใช้ชีวิตแบบนี้ก็มีความสุขได้เหมือนกัน และเธอเชื่อว่าผลบุญจาก

การดูแลเด็กทำให้ชีวิตพบเจอแต่สิ่งดีๆ เช่น เวลาที่แม่นกไม่สบายเด็กๆ จะคอยเป็นห่วงเป็นใย

“เด็กๆ จะมาถามว่า แม่นกไม่สบายหรือ กินยาหรือยัง กินยาจะได้หาย กินแล้วกินนอน ขนาดเด็กเป็นอย่างนี้ยังเป็นห่วงเรา มีการบอกเด็กคนอื่นด้วยนะว่า เด็กๆ อย่าดื้อกันนะ แม่นกไม่สบาย จัดการให้เสร็จสรรพ บางทีเราแกล้งบอก แม่ไม่ไหวแล้ว กินยาแล้วใครจะเอาน้ำให้แม่บ้าง เด็กเขาก็วิ่งไปเอาน้ำมาให้

“ดูแลเด็กของเราให้ดี ให้ความรักเขา เขาก็ดีกับเรา พี่ไม่ค่อยมีเวลาไปทำบุญตามวัด มีทำของกรฐินกับเพื่อนบ้าง แล้วก็ส่งเงินให้พ่อแม่ตลอด เพราะเงินที่ได้มามันเป็นหยาดเหงื่อเรา เป็นความภาคภูมิใจของเรา บางคนพ่อแม่ลำบากแต่กลับไปทำบุญใหญ่โต พี่คิดว่าพระก็คือพ่อแม่ เรายังมีพ่อแม่อยู่ ถึงไม่ได้ดูแลใกล้ชิด แต่เราก็ให้สิ่งเหล่านี้ตอบแทนอย่าให้ได้ยินว่าขาดเหลืออะไร เราจะรีบซื้อให้เขาทันที เราหยุดก็อยู่กับลูกหรือไม่ก็กลับบ้านหาพ่อแม่พี่น้อง ทำอะไรกันกัน แค่นี้ชีวิตก็มีความสุขแล้ว”

ไม่เพียงแต่ความรักที่เด็กมีให้และมุมมองการสร้างความสุขจากสิ่งที่ตนมี สภาพแวดล้อม และเพื่อนร่วมงานที่ดี ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แม่นกทำงานมานานกว่า 20 ปี

“ทุกคนปรึกษาพูดคุยกันได้ วันหยุดยืดหยุ่นได้ มีสวัสดิการบ้านพักให้ เวลาทำงานไม่มีใครมาจ้ำจี้จ้ำไช ทำงานสบายๆ เหมือนอยู่บ้าน ปีนึงมีพาเที่ยว มีอบรมให้ ถ้าเราอยู่ที่อื่น เราก็คงไม่มีเงินไปเที่ยวไหนไกล อยากหยุดวันไหนก็แลกกับเพื่อนก็ได้ สภาพแวดล้อมสังคมก็

พูดคุยกันได้ ถ้าคุยไม่ได้คงอยู่ได้ไม่นาน แต่ที่นี่เราคุยแล้วสบายใจ กับ
ผู้ปกครองได้พูดคุยบ้าง แต่เขาก็ดีกับเรา แค่จำชื่อเราได้ทั้งๆ ที่มี
คนเยอะแยะ เราก็รู้สึกดีแล้ว”

นางฟ้าแสนสุข

ตลอดชีวิตการทำงาน 23 ปี แม่نگได้ยินแต่คำชื่นชมในอาชีพ
คำชมที่ทำให้พี่เลี้ยงตัวลอยที่สุดน่าจะเป็นประโยคที่บอกว่า “สงสัย
ชาติหน้าได้เป็นนางฟ้าแน่เลย”

เวลาที่พี่เลี้ยงพาเด็กไปโรงพยาบาลมักจะได้ยินคำชมแบบนี้จาก
คุณหมอเสมอ “นางฟ้ามาแล้ว นางฟ้าเลี้ยงเด็กพิการนะ” ทุกคนในห้อง
จะหันมามองพี่เลี้ยง เป็นความภูมิใจผสมกับความเขินอายของพี่เลี้ยงที่
ได้รับคำชมแบบนี้

เวลาที่แม่نگพูดคำว่า “นางฟ้า” ฉันได้เห็นรอยยิ้มกว้างๆ ที่
ทำให้ฉันพลอยยิ้มกว้างตามไปด้วย แม่نگและพี่เลี้ยงทุกคนทำให้ฉันรู้
ว่านางฟ้าไม่ได้มีแต่ในจินตนาการ แต่นางฟ้าแสนดีที่เด็ก ๆ จับต้องและ
สัมผัสได้นั่งอยู่ตรงหน้าฉันนี่เอง

ฉันรู้สึกอึดอัดเมื่อมองเห็นจิตวิญญาณของ “แม่” ที่อยู่ในเนื้อ
ในตัวของพี่เลี้ยงทุกคน และเข้าใจความจริงของชีวิตตามที่แม่نگบอกว่า
“ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน หากเราพอใจในสิ่งที่ตนมี ชีวิตก็มีความสุขแล้ว”

เกิดมาเพื่อเป็น

"แม่"

คนต้นเรื่อง

"ครูสำรวย"
สำรวย ฮวดศรี

บ้านต้นเรื่อง

สถานสงเคราะห์
เด็กหญิง
บ้านราชวิถี

คนเขียนเรื่อง

นริศรา
สายสงวนสัตย์

“บางอย่างครู
ก็ไม่ดี แต่ครูยืนยันนะ
ดูว่าครูทำอะไรดี
ตรงไหน
เก็บเอาไปใช้”

“เก็บขยะด้านโน้นหรือยัง เก็บให้เต็มเลยนะ เดี่ยวมี
ช็อคโกแลตให้ คนไหนขยันได้เยอะ คนไหนขี้เกียจได้น้อย ถ้าถือเดียว
ให้ตีลังกา 20 รอบนะ” หญิงวัยกลางคนพูดกับเหล่าเด็กหญิงตัวเล็ก
อย่างอารมณ์ดี ขณะที่มือจับหวีสาบเทาให้เด็กหญิงอีกคนหนึ่ง ภาพเช่นนี้
เกิดขึ้นทุกเย็นหลังเวลาโรงเรียนเลิก

ราวกับถูกลิขิตไว้ ชีวิตของครูสำรวยเกี่ยวพันกับบ้านราชวิถีมา
ตั้งแต่วัยสาวจนถึงตอนนี้ รวมเป็นเวลาถึง 34 ปีแล้ว

ทางชีวิตที่จืดไว้

นางสาวสำรวย ฮวดศรี เป็นคนจังหวัดนนทบุรี ครอบครัวมี
ฐานะไม่ดีนักจึงต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานช่วยเหลือที่บ้านตั้งแต่
เด็ก เมื่ออายุได้ 21 ปี เธอทำงานเป็นช่างเย็บผ้าอยู่ที่บริษัทผลิตชุดชั้นใน
ขณะที่พ่อเป็นช่างไม้อยู่ในบ้านราชวิถี ด้วยเห็นแก่ความมั่นคงของชีวิต
ลูกสาว แม่ของเธอจึงแนะนำให้เข้ามาทำงานในบ้านราชวิถีตามพ่อ

ในวัยขนาดนั้น การเป็นผู้ดูแลเด็กอาจจะไม่ใช่อาชีพที่นำไปใฝ่ฝัน
แต่วุฒิการศึกษาทำให้เธอไม่มีทางเลือกมากนัก เมื่อเห็นว่าสวัสดิการที่
จะได้รับจากการเป็นลูกจ้างประจำเป็นตัวเลือกที่ดี เธอจึงไม่ปฏิเสธ

และเข้ามารับตำแหน่งพี่เลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของกรม
ประชาสงเคราะห์ (ในขณะนั้น) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตบ้านราชวิถี¹ ทำหน้าที่
ดูแลบุตรหลานข้าราชการของกรมฯ

การเข้ามาทำงานที่นี้เป็นโอกาสให้ครูสำรวจได้เรียนหนังสือตาม
คำแนะนำของรุ่นพี่ แม้การเรียนพร้อมรับผิดชอบงานไปด้วยจะค่อนข้าง
ลำบาก แต่เธอก็อดทนหมั่นเพียรทำเช่นนี้เป็นเวลาถึง 10 ปี

การศึกษาที่สูงขึ้นทำให้ตำแหน่งหน้าที่การงานของสำรวจสูง
ขึ้นตามไปด้วย ในวัย 31 ปี เธอจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในตอนนั้นจึงคิดลองเปลี่ยน
อาชีพตามอุดมคติการศึกษา

“ไปสอบครูที่แปดริ้วเพราะอยากใช้ความรู้ความสามารถที่เรา
เรียนมา เขาถามว่าทำไมถึงมาสอบครู เราก็บอกเขาวงก็ลองสอบดูจะ
ไม่ได้ก็ไม่เป็นไรเพราะมีงานหลักอยู่แล้ว ก็เลยไม่ได้ทำ เขาคงคิดว่าเรา
มีงานหลักอยู่แล้วนั่นแหละ”

แต่แล้วเธอก็ได้รับโอกาสให้เป็นครูอนุบาลในบ้านราชวดีนั่นเอง
และเมื่อโรงเรียนอนุบาลถูกยุบลงเมื่อปี พ.ศ.2535 เธอจึงได้รับตำแหน่ง
แม่บ้านที่ทำหน้าที่ดูแลเด็ก ๆ และนับจากนั้นเป็นต้นมาอีก 20 ปี เธอก็
ไม่เคยคิดละทิ้งงานนี้เลยแม้แต่ครั้งเดียว

¹ ปัจจุบันเป็นอาคารสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่บังกรการณุมิตร

ไกลสงวอ

ครูสำรวยเริ่มต้นงานแม่บ้านในบ้านพุทธชาติ หลังจากนั้นไม่กี่ปี จึงย้ายเข้ามาอยู่บ้านจันทน์กะพ้อ และรับผิดชอบบ้านหลังนี้มานับแต่นั้น

แรกเริ่มงานก็เจอศึกหนักทันที เพราะเด็กๆ ที่นี่ยากทำความเข้าใจ รู้จักกับแม่บ้านคนใหม่

“เด็กคนหนึ่งรับไม่ได้เพราะแม่บ้านคนเก่าเพิ่งออกไป เขาก็ทำ เป็นไม่พอใจ ก็เรียกเขาให้ออกมาคุยกันว่า ‘มาพบกันครึ่งทางนะ นี่ครู มาทำหน้าที่ของครู เธอบอกครูมาว่าเธอจะเอาอย่างไร’ เขาก็ต่อต้าน ปิด ประตูขังตัวเองอยู่ในห้องน้ำ (ยิ้ม)”

แม้จะเจอปฏิกริยาระดับนี้ ครูสำรวยก็ไม่เคยท้อ เธอเลือกวิธี จัดการแบบมันๆ ตามสไตล์ส่วนตัว

“ตอนนั้นเรายังวัยรุ่นอยู่ไง เรื่องปิ่นปายทำได้หมดเพราะเป็น เด็กต่างจังหวัด ก็ปิ่นเข้าไปเอาเขาออกมา แล้วก็บอกเขาว่า ครูไม่ได้จะ มาทำอะไรเธอหรอกนะ ครูก็มาตามกฎระเบียบ ตอนหลังเขาก็อยู่กับเรา ได้ ช่วยงานเราดีด้วย”

อีกวิธีที่ให้ได้ผลชะงัดก็คือเอาอารมณ์ขันเข้าสู่

“มีอีกคนเป็นเด็กเกรเหมือนกัน เข้าย้ายมาจากบ้านอื่น ก็คุย กับเขาว่า ‘ได้ข่าวว่าซ่ามากเลยเธออยู่บ้านนั้นนะ ขาใจใหม่้ม แต่มาอยู่ บ้านนี้เธอเจอครู ครูไม่กลัวขาใจหรอกเพราะครูขาใหญ่’ แล้วก็ให้เขาดู ขาเรา”

“เขาก็อุ้ม เขาก็บอกเขาว่า อยู่บ้านเก่าอะไรที่ไม่ดีทิ้งไว้ให้หมด มาอยู่ที่นี้เริ่มนับหนึ่งใหม่นะ ครูให้โอกาสเรอนะเพราะครูเป็นแม่บ้านใหม่ ครูจะพยายาม เขาก็เรียนจนจบ ป.6 ได้เกรดเฉลี่ยอะเหมือนกันนะ แล้วก็ไปต่อ ปวช. ได้เกรดสามกว่าเกือบสี่ แล้วก็สอบเพาะช่างได้ เขาก็ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย แล้วก็สอบเข้ามหาวิทยาลัย”

การแสดงออกที่ตรงไปตรงมาแต่แฝงด้วยอารมณ์ดีอันเป็นเอกลักษณ์ ทำให้เด็กๆ ในบ้านหลงรักแม่บ้านคนนี้ ครูสำรวจยังได้รับการยอมรับว่ามีจิตวิทยาในการพูดคุยกับเด็กๆ และทำให้เด็กหลายคนที่มีปัญหาสามารถปรับตัวและพัฒนาตัวเองจนมีอนาคตที่ดีได้

เป็น “พี่เลี้ยง”

หน้าที่ในแต่ละวันของครูสำรวจคือการดูแลให้เด็กๆ ในบ้าน จันทน์กะพ้อทั้ง 25 คนให้ผ่านวันหนึ่งๆ ไปให้ได้

เริ่มตั้งแต่ตีห้า ปลูกเด็กๆ ให้ตื่นขึ้นมาอาบน้ำแต่งตัว เด็กโตที่เรียนระดับ ปวช. และ ปวส. ทั้งหมด 6 คน และ ม.1 อีก 1 คนจะเป็นลูกมือช่วยกันดูแลน้องๆ อีก 18 คนที่เหลือ

“เราจะจัดเวรไว้แต่ละวัน ดูว่าเด็กอาบน้ำแต่งตัวเรียบร้อยไหม เสื้อผ้าบางคนรีดไม่ค่อยเรียบก็จะบอกเขาว่าไปโรงเรียนเสื้อผ้าต้องเรียบนะ ไม่งั้นคนเขาจะบอกว่าเด็กบ้านราชวิถีแต่งตัวไม่เรียบร้อย โดยมากจะให้รีดเสื้อผ้าเอง แต่น้อง ป.1 ป.2 จะให้พี่คนที่ปั่นดื่กกั้นช่วยรีดให้ ลูกเขาก็ต้องเตรียมทุกวันเพราะบางคนก็ลูกเท้าหายบ้าง ขาดบ้างดำบ้าง”

ชั่วโมงต่อมาเป็นเรื่องของอาหารเช้า ครูสำรวยจะคอยกำกับดูแลให้เด็กทุกคนได้กินในปริมาณที่เพียงพอเพื่อไม่ให้เป็นโรคกระเพาะ

“บอกเขา จะกินมากกินน้อยก็ต้องกิน เราจะให้เขาดักข้าวเอง บางทีก็จะดักกับให้เขาหรือให้พี่คนโตช่วย เด็กเล็กๆ หมู 2-3 ชิ้น ผัก บ้างนิดหน่อยก็อิ่มแล้ว”

จากนั้นอีก 15 นาที เป็นช่วงเวลาของการทำเวร เด็กทุกคนจะจัดการงานตามหน้าที่รับผิดชอบที่ต่างกันไปตามความสมัครใจ

“ให้เขาลงชื่อเองว่าตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์เขาอยากทำอะไร มีเวรห้องเล็ก ห้องกลาง ห้องใหญ่ ข้างล่าง บนได แล้วก็จะมีคนทำในครัว ห้องส้วม ห้องอาบน้ำ เด็ก ป.4 ป.5 ก็วาดท้อ เด็ก ป.2 ป.3 เก็บขยะ เก็บใบไม้”

หลังจากนั้นก็ถึงเวลาจ่ายเบียร์เลี้ยงประจำวันและพาเด็กๆ เข้าแถวเตรียมตัวขึ้นรถไปโรงเรียน ไม่เกินหกโมงครึ่งหลังจากเด็กๆ ออกจากบ้าน ก็เป็นหน้าที่ของครูสำรวยตามสำรวจความเรียบร้อย เก็บรายละเอียดที่ตกหล่นเพื่อให้บ้านสะอาดสะอาด

“บ้านเรามีเด็กเล็กเยอะก็จะไม่ค่อยเรียบร้อย เราก็จะต้องดูว่าเสื้อผ้าตากเรียบร้อยไหม ถ้ามีเวลาเหลือเราก็กวาดบ้านบ้าง เด็กนักเรียนภายใน (เด็กที่เรียนในโรงเรียนภายในบ้านราชวิถี) ก็ช่วยกันดู”

หลังจากนั้นทำหน้าที่ประจำวันอีกอย่างคือการสอนในโรงเรียนของบ้านราชวิถีที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับเด็กๆ ที่ย้ายเข้ามากลางคัน ครูสำรวย

สอนวิชาภาษาไทย สังคม ประวัติศาสตร์ และนาฏศิลป์ ให้นักเรียนตั้งแต่
ชั้น ป.1 ถึง ป.4 มีภาระการสอนสัปดาห์ละ 11-12 ชั่วโมง

ช่วงบ่าย มีเวลาไปรับนักเรียนกลับจากโรงเรียนสัปดาห์ละครั้ง
ในวันที่ไม่มีเวร เธอจะดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านก่อนที่เด็ก ๆ จะ
กลับมาถึง เตรียมสถานที่สำหรับซักผ้า เตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบ
สำหรับอาหารมื้อเย็น เมื่อเด็ก ๆ กลับจากโรงเรียน ครูสำรวจจะคอยดูแล
ให้ทุกคนซักเสื้อผ้าของตนเองให้เรียบร้อย ระหว่างนั้นก็ดูแลเรื่องเหา
ให้คนที่ว่างหรือรอคิวซักผ้า การทำทุกอย่างด้วยตัวเองเป็นหน้าที่ที่เด็ก
ทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มเข้ามาอยู่ในบ้านราชวิถี

“ต้องฝึกเขาทุกอย่างให้เขารู้จักการทำอะไรเองในชีวิตประจำวัน
วันเด็กใหม่ก็ต้องทำ เราจะทำให้ดูไปก่อน ซักผ้าก็นั่งซักอยู่กับเขา บอก
ว่าขยี้ตรงไหนบ้าง แล้วก็ตากให้ดู เสื้อให้พี่คนโตซักให้ สักอาทิตย์หนึ่ง
เขาก็ทำได้”

ครูสำรวจมองว่าการฝึกแบบนี้ แม้ว่าส่วนหนึ่งจะช่วยเบาแรงของ
แม่บ้าน แต่ที่สำคัญคือเด็ก ๆ จะมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง

หลังอาหารมื้อเย็น เด็ก ๆ จะล้างถ้วยชามและทำความสะอาด
ห้องครัว หลังจากนั้นเป็นเวลาพักผ่อนช่วงหัวค่ำ เวลาเข้านอนคือสองทุ่ม
ยกเว้นคืนวันศุกร์และวันเสาร์ที่อนุญาตให้เด็ก ๆ นอนดึกได้เพราะเป็น
วันหยุด แต่ไม่ว่าจะเป็นวันไหน ครูสำรวจก็มีภาระหน้าที่จนถึงดึกดื่น
ทุกคืน

“ครูนอนดึกค่ะ นอนห้าทุ่ม เด็กหลับแล้วเราก็ยังไม่หลับ เดินดูโน่นดูนี่ ดูรอบบ้านว่าเขาปิดประตูเรียบร้อยไหม ดูความสะอาดในบ้านเข้ามาถ้าไม่เรียบร้อยก็จะให้เขาทำ”

มีเวลานอนเพียงหกชั่วโมง เมื่อเช้าวันใหม่มาถึง ชีวิตของครูสำรวจก็เริ่มต้นใหม่ในรูปแบบเดิมทุกๆ วัน

เป็น “ครู”

“เด็กไปเรียนข้างนอกกลับมาเขาก็อาบน้ำซักผ้า ประมาณสี่โมงครึ่งเขาก็บอกว่า ‘ครูขา วันนี้การบ้านหนูเยอะมากเลย ครูมาสอนหนูหน่อย’ ก็สอนเขา เราก็ถามว่า ‘อ้าวทำไมทำเลขไม่ผิดเลย’ เขาก็บอกว่า ‘ก็ครูสอนหนูไง’” ครูสำรวจเล่าพร้อมกับยิ้มด้วยความภูมิใจ

การเป็นครูสอนในโรงเรียนบ้านราชวิถีทำให้ครูสำรวจเป็นคล้ายกับครูสอนพิเศษในบ้านไปโดยปริยาย และคงไม่ต่างจากการเป็นพ่อแม่ที่ต้องสอนการบ้านลูกให้ได้ทุกวิชา

“บางวันจะสามทุ่มแล้วเห็นเขายังไม่นอนก็ตาม เขาก็บอกว่า ‘อ้อครูบอกให้อ่านภาษาไทยวันละ 1-2 หน้า เพราะภาษาไทยหนูไม่แข็งแรงไงคะ’ เขาก็ฝึกออกเสียงไป”

เด็กบางคนก็เพิ่งเข้ามาอยู่บ้านจันทร์กะพ้อบอกครูสำรวจตรงๆ ว่าพวกเขาเคยรู้สึกอิจฉาเด็กๆ บ้านนี้เพราะเรียนหนังสือเก่ง ก็ต้องยกคำขมนี่ให้ครูสำรวจนั่นเอง แต่ครูสำรวจกลับบอกว่าจริงๆ แล้วเธอไม่ได้เก่งอะไร

“เด็กบางคนอ่านไม่ออก ทำการบ้านไม่ได้ ไม่รู้ว่าครูสั่งอะไรก็ไม่กล้าถาม ก็บอกว่าถามเลย ครูไม่ว่าหรอก หนูไม่เข้าใจหนูมาถามครูสอนได้ครูก็สอน ถ้าสอนไม่ได้ครูอาจจะไปถามคนอื่นที่รู้มากกว่าครูก็ได้ ก็สอนจนกว่าเขาจะเข้าใจ บางทีเด็กโตเรียน ปวส. เรียนปริญญาตรี เขาเข้าใจก็สามารถช่วยเราสอนน้องได้ ก็ให้ช่วยสอน”

งานสอนนี้อาจเป็นงานที่อยู่นอกเหนือจากหน้าที่รับผิดชอบที่จริง แต่ครูสำรวจไม่เคยบ่น กลับเต็มใจเพราะถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำ

“เราอยู่ตรงนี้เราก็ต้องคิดว่าเหมือนลูกเหมือนหลาน ถ้าเราแบ่งแยกว่าข้างมันเถอะ เด็กหลง อย่าไปสนใจมันเลย พ่อแม่เขายังไม่ดูแลเราจะมาดูแลทำไม เด็กก็รู้อะไร พ่อเขาไม่รู้ปู่เขาก็ไม่ยอมไปโรงเรียน แต่พอเราสอนแล้วเขาทำได้ก็ไม่มีปัญหาเรื่องการเรียน เขาก็อยากไปโรงเรียน”

เป็น “แม่”

เมื่อต้องดูแลเด็ก ก็หลีกเลี่ยงปัญหาชีวิตของเด็กแต่ละคนไม่ได้ เด็กแต่ละคนอาจจะมีระดับชั้นแตกต่างกัน แต่การดูแลจิตใจของพวกเขาทุกคนสำคัญไม่แพ้กัน

“บางคนก็เรื่องกระดูกกระฉิก เรื่องการดูแลตัวเอง บางคนก็เรื่องการเรียน บางทีก็มีปัญหากับเพื่อนที่โรงเรียน เราก็ค่อยๆ ดูว่าเขามีปัญหาเรื่องอะไร ก็แก้ไปที่ละจุด

“มีอยู่คนหนึ่ง ตอน ป.1 ป.2 มีปัญหา (ลากเสียงยาว) เพราะเขาไม่เรียน แต่เราอยาก让他เรียน เขาสอบไม่ผ่านเราก็ตามเขา ไปแก้ถึงโรงเรียนด้วย จนสุดท้ายต้องบอกเขาว่า ‘ถ้าหนูไม่ไหวครูก็ไม่ไหวแล้วเหมือนกันนะ คนตั้ง 30 คนแต่หนูคนเดียวมีปัญหา ครูเหนื่อย’ หัวหน้าที่เรียกแม่เขามา แม่เขาก็บอกว่าเลี้ยงไม่ไหวเพราะทำงานค่าแรงวันละร้อยกว่าบาทเอง สุดท้ายเด็กบอกเราว่า ‘ครู ให้โอกาสหนูเถอะ หนูจะกลับตัวใหม่ หนูจะทำตัวให้ดี’ ทุกวันนี้เขาเรียน ปวส. จะจบแล้ว งานทุกอย่างเขาทำได้หมด ไปประกวดของอาชีพะ แต่ละภาคก็ได้แต่ที่หนึ่งกับที่สอง ก็ดีใจที่เขากลับตัวกลับใจกัน เป็นหน้าเป็นตาให้บ้านราชฯ เวลาทีมงานอะไรให้เขาช่วยงาน เขาก็ช่วย”

ยามที่เด็ก ๆ ทะเลาะกัน แม่ก็ต้องใช้จิตวิทยาในการทำให้พวกเขาคืนดีกัน ครูสำรวจมีวิธีการน่ารัก ๆ ที่เพียงแค่คิด ความโกรธก็จะลายหายไปแล้ว

“เด็กนะทะเลาะกันแป๊บเดียว โกรธกันไม่ถึงชั่วโมงเดียวเขาก็ดีกัน เด็กโตอาจจะทะเลาะกันชั่วโมงสองชั่วโมง เราก็ว่าทะเลาะกันอีกแล้วเหอ เดี่ยวจะให้นั่งกอดกันนะ ผ่านไปสองชั่วโมงก็เล่นก๊ิกก๊ิก ๆ กันแล้วเราบอกเขาว่าถึงไม่ไปพ่อแม่เดียวกันแต่เราอยู่บ้านเดียวกัน กินข้าวด้วยกัน อยู่กันมาตั้งแต่เล็กต้องรักกันนะ ต้องดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องให้อภัย ถ้าเธอโกรธกันทั้งบ้านนะ บ้านเราฯ อยู่ไม่เป็นสุขหรอก”

แน่นอนว่าการอยู่กับเด็ก ๆ เมื่อไม่ได้ตามใจพวกเขาไปหมดทุกเรื่อง จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่พวกเขาจะแสดงท่าทีขี้ดใจออกมา บางครั้งอาจรุนแรงไปบ้างแต่ครูสำรวจก็ไม่เคยเก็บมาเป็นอารมณ์ กลับนำเรื่องเหล่านี้ย้อนกลับมาสอนพวกเขาเอง

“บางทีเด็กเขาก็ด่าเรานะ แต่เราจะถือเขาไม่ได้เพราะเขายังเด็กบอกเขาว่าใครจะด่าก็ด่าไปสิ ครูไม่ได้ยินหรอก บางคนด่าให้พ่อแม่ครูตายก็ตอบว่า ‘ใช่ พ่อแม่ครูตายหมดแล้ว แต่อย่าไปด่าอย่างนี้กับคนอื่นนะ เขาจะโกรธ’ เด็กบอกว่าหนูพูดเล่น ก็ต้องบอกว่าพูดเล่นอย่างนี้ไม่ได้ นี่คำหยาบ คนเขาถือ เรารู้ว่าบางทีเขาไม่รู้ความหมายหรือว่าที่ด่าออกมาแปลว่าอะไร เพราะเขาพูดตามเพื่อน”

แต่แม้จะเข้าอกเข้าใจขนาดไหน บางครั้งความเหน็ดเหนื่อยก็ทำให้ครูสำรวจระงับอารมณ์ไม่อยู่และต้องมาเสียใจภายหลัง

“เคยรู้สึกที่ไม่ชอบเด็กคนนี้เลย เขาดี๊มาก มีอยู่ที่หนึ่งโกรธมากเลยพูดออกไปว่า ‘ไม่यरักแล้วเนี่ย ดี๊มาก’ พอหายโกรธเขาแล้วก็ อึยตาย พูดไปทำไม พูดไปก็ทำร้ายเขา ถ้าเขาดีเขาก็คงไม่ได้มาอยู่ตรงนี้ หลังๆ ก็จะไม่ค่อยหลุด จะไม่พูดคำที่ทำให้เขารู้สึกไม่ดี จะระวังตัวเอง”

เมื่อมีเหตุแบบนี้การปรับความเข้าใจเป็นเรื่องสำคัญที่ขาดไม่ได้

“ทุกวันเราจะมีประชุมกันก่อนสวดมนต์เข้านอน เราจะบอกว่าที่ครูพูดไม่ดีครูขอโทษนะ เธออย่าเอาไปใช้นะ แล้วพอปีใหม่ก็มานั่งคุยกันอีก เขาก็ขอโทษเรา เราก็อขอโทษเขาที่พูดไม่ดีหรือว่าทำกริยาไม่ดีต่อกัน เขาก็ไม่โกรธเรา เราก็อไม่โกรธเขา บางทีเราโกรธอยู่ เขาก็ตะโกนบอกเราว่า ‘รักนะจ๊บบ๊’ ทำมือทำไม้ยู่หน้าประตูอะไรอย่างนี้เราก็อหายโกรธเลย (หัวเราะ)”

ปัญหาของเด็กๆ เกิดขึ้นซ้ำๆ ทุกวัน หากใครที่คิดจะใช้ไม้แข็งก็จงเจอกับการต่อต้านจนทำให้หมดแรง ดังนั้นครูสำรวจจึงบอกว่าเคล็ดลับในการดูแลพวกเขาก็คือต้องมองโลกในแง่บวก ให้อภัย และวางใจว่าพวกเขาเป็นเหมือนลูกของเธอเอง

“ให้อภัย เมตตาเขา รักเขาเหมือนลูกเหมือนหลาน คิดว่าถ้าเขามีพ่อแม่หรือมีคนดูแลเขาก็คงไม่มาอยู่ที่นี่ ถ้าเราไม่มีใจรักเขาเราก็อยู่ตรงนี้ได้ ถ้าเรารักเขาเหมือนลูกเหมือนหลานเราก็จะอยู่กับเขาได้นานๆ อยู่กับเด็กจะโกรธเขาทำไม คนเราอยู่ไม่ถึงร้อยปี แคให้อภัยทุกอย่างก็จบแล้ว”

วิธีปรับใจในการดูแลเด็ก ๆ เหล่านี้ก็คือ ต้องไม่มองว่าพวกเขาเป็นเด็กมีปัญหา แต่มองส่วนดีและพร้อมจะให้โอกาสพวกเขา กลับตัวกลับใจเสมอ

“ต้องเมตตา กรุณา เข้มแข็ง อดทน ให้โอกาส ถ้าไม่ตัดโอกาส เขา เขาก็จะได้มีชีวิตที่ดี เขาผิดเราก็ตักเตือน ถ้าเขาปรับตัวเองได้เราก็ดีใจ แล้วก็อย่ามองที่ความไม่ดีของเขา เพราะเราจะเครียดแล้วไม่มีความสุข อันไหนเขาดีเราหยิบของเขามา อันนี้เราก็สอนเขาด้วย เราบอกเขาว่า ‘ครูก็ไม่ใช้จะดีหมด บางอย่างครูก็ไม่ดี ขี้อั่น พุดมาก แต่ครูขยันนะ ดูว่าครูทำอะไรดีตรงไหน เก็บเอาไปใช้’ ”

เป็น “อื่นๆ อีกมากมาย”

บ้านจันทน์กะพ้อเป็นบ้านหลังใหญ่อีกหลังหนึ่งที่อยู่ภายในรั้วรอบขอบชิดของบ้านราชวิถี ใครผ่านไปผ่านมาจะเห็นบ้านหลังนี้เขียวขจีด้วยต้นไม้ใหญ่ แม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่แดดแผดแสงร้อนจัด แต่เมื่อเข้ามาในบริเวณบ้านหลังนี้ก็รู้สึกถึงความเย็นสบายจากต้นไม้ที่ปลูกไว้รอบตัวบ้าน

นอกจากนี้ยังมีสนามหญ้าชุ่มชื้นที่แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน ยามเย็น เด็ก ๆ ส่วนหนึ่งอาจจะช่วยครูสำรวจรดน้ำต้นไม้และพรวนดิน ในสนามหญ้าฟากหนึ่งก็เต็มไปด้วยพืชผักสวนครัวและไม้ดอกไม้ประดับ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งวิ่งไล่จับส่งเสียงเจี๊วเจี๊วอยู่ในลานหญ้าโล่งอีกฟากหนึ่งของตัวบ้าน

บ้านที่ดูอบอุ่นและสงบสุขนี้เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการดูแลของครู
สำรวจและเด็ก ๆ เอง

“เราหาเมล็ดผักมาปลูก พวกกะเพรา โหระพา มะเขือ ผักบุ้ง
บางทีก็เด็ดมาทำน้ำพริก ต้นไม้ก็หามา ก็เลยเลือกต้นที่ทน ๆ ให้เด็ก ๆ
ช่วยเราทำ” ครูสำรวจเล่าขณะกำลังรดน้ำแปลงผัก แม้ว่าทุกวันแต่ละบ้าน
จะได้รับวัตถุดิบในการปรุงอาหารจากโรงครัวอยู่แล้ว แต่เธอก็เลือกที่จะ
ปลูกผักสวนครัวให้เด็ก ๆ ได้กินผักสด ๆ และยังทำให้เด็ก ๆ รู้จักการ
ดูแลเอาใจใส่ต้นไม้

เมื่อเป็นผู้ใหญ่เพียงคนเดียวในบ้าน งานซ่อมแซมเล็ก ๆ น้อย ๆ
หรือการดูแลความเรียบร้อยก็เป็นสิ่งที่แม่บ้านต้องรับผิดชอบไปโดย
ปริยาย บ้านราชวิถีมีช่างซ่อมบำรุงประจำอยู่แล้วก็จริง แต่ความเป็น
บ้านก็ทำให้มีรายละเอียดอีกมากมายที่ต้องเอาใจใส่

“ต้องเป็นทุกอย่างเลย อย่างผ้าปูโต๊ะก็เย็บเองนะ เย็บอยู่สอง
อาทิตย์เพราะว่าไม่มีเวลา ท่อประปารั่วเรียกช่างมาไม่ทันก็ซ่อมเอง
ตอนนี้ทำไม่ได้อย่างเดียวคือซ่อมทีวีแค่นั้นแหละ” ครูสำรวจเล่าด้วย
น้ำเสียงเรียบ ๆ เหมือนเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน แต่หากใครได้มา
เห็นเธอร่วนอยู่กับภารงานตลอดทั้งวันแล้วก็คงต้องยอมรับว่า คนที่เป็น
ผู้ดูแลเด็กนั้นไม่ใช่คนธรรมดาเลยจริงๆ

ความห่วงใยของ “ครู”

สิ่งที่จะลืมไม่ได้เมื่อต้องดูแลเด็กผู้หญิงจำนวนมากก็คือการสอน เรื่องการวางตัวและกิริยามารยาท ครูสำรวจก็คำนึงถึงเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

“ต้องละเอียดอ่อนทั้งคำพูดและการแต่งตัว เราต้องแต่งตัวไม่โป้ เด็กรุ่นใหม่เขาจะดูสื่อแล้วก็แต่งตัวตามสื่อ เราก็ต้องบอกเขา อย่าง กางเกงขาสั้นก็ถุงประมาณคืบหนึ่ง เราก็บอกที่เล่นที่จริงว่า ‘นี่ คุณหนูๆ ยังไม่ต้องโชว์นะลูกนะ ให้พ้นจากบ้านราชฯ ไปก่อน หนูไปทำงานแล้ว หนูจะโชว์จะอะไรครูจะไม่ว่าเลย’ อย่างน้อยกางเกงก็ต้องเลยเข่า บางที ร้อนๆ เขาใส่เสื้อกล้ามเราก็บอกว่าออกข้างนอกคุณต้องหาเสื้อดีๆ มา สวมนะ เด็กถามว่าทำไมหรือคะครูขา เราก็ตอบว่า ครูอายุ เต็มๆ เขาจะ หาวว่าครูไม่สั่งสอน (ยิ้ม) ต้องอบรมให้เขาระวังตัวเอง ให้รักตัวเอง ถ้า คุณไม่รักตัวเองแล้วใครจะมารัก ก็ต้องดูแลตัวเองให้ดี ให้ปลอดภัย”

ถึงกระนั้นก็ยังไม่ใช่หลักประกันว่าเด็กสาวเหล่านี้จะเชื่อฟัง คำสอนและมีอนาคตที่ดีทุกคน เพราะเมื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ความเชื่อมั่นว่า กำหนดอนาคตตนเองได้ก็ส่งผลให้หลายคนเลือกทางชีวิตที่ผิดพลาด

“เด็กหลบหนีไป 2 คน เขาอยู่ที่นี่ตั้งแต่ ป.1 ถึง ป.6 พอเรียน ม.1 จะขึ้น ม.2 เป็นวัยรุ่นก็เชื่อเพื่อน ก็หนีไป แต่เขาก็กลับมานะ ตอนแรก นึกว่าเขาจะมาเรียนต่อ ก็ให้โอกาส แต่พอเขาไม่รู้จะไปเรียนต่ออะไรเขา ก็หายไปอีก ใจยังอยู่กับเพื่อน เราก็ไม่รู้จะทำยังไง ก็ช่วยได้แค่นั้น ก็ เสียตายเขา”

และเมื่อเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น บางครั้งครูสำรวจก็อดโทษตัวเองไม่ได้

“มีเด็กอยู่คนหนึ่งเราตั้งความหวังกับเขาไว้สูง เขาไม่ได้เป็นเด็กเกเร ไม่ได้ดื้อเลยนะ เราคิดว่าอย่างน้อยเขาต้องเรียนจบปริญญาตรีแน่ๆ แต่ช่วงนั้นมีงานอบรมสัมมนา เราออกต่างจังหวัดบ่อย แล้วเขามีปัญหาที่ไม่มีที่ปรึกษา พอเรากลับมาเขาก็บอกเราว่า ‘หนูไม่เรียนต่อแล้วค่ะ จะเรียนแค่ ปวช. หนูอยากทำงาน หนูจะไปอยู่กับเพื่อน’”

แต่สุดท้าย ไม่ว่าเด็กในความดูแลของเธอจะผิดพลาดเพียงใด สิ่งเดียวที่เธอทำได้และพร้อมจะทำเสมอก็คือการเข้าใจและให้โอกาส

“หลังจากนั้นเขากลับมาเยี่ยม บอกว่า ‘ครู ที่ทำงานหนูไม่มีใครจบ ปวช. เลย มีแต่คนจบปริญญาตรีทั้งนั้น’ เราก็บอกเขาว่า ‘ครูบอกหนูแล้วใช่ไหมว่าเพื่อนน่าจะติดได้ แต่เราต้องแบ่งเวลา ถ้าหนูเรียนจบปริญญาตรีหนูจะมีชีวิตที่ดีกว่านี้’ ตอนหลังเขาโทรมาหาว่า ‘ครูคะ ตอนนี้หนูเรียน มสธ. แล้วยะ หนูมีลูกแล้ว ลูกหนูชนมาก หนูคิดถึงที่ครูดูแลพวกหนู ครูดูแลพวกหนูตั้งเยอะแยะ แต่หนูดูลูกหนูคนเดียวเหนื่อยมาก’ เราก็บอกว่า ‘ไม่เป็นไรหรอก ชีวิตเราก็ต้องหาประสบการณ์ของตัวเอง ก็ดีใจที่เขามีความสุข’”

คืองาน คือชีวิต

ตั้งแต่เข้ามาจนถึงดึกดื่น ชีวิตของครูสำรวยจะอยู่กับการดูแลเด็ก ๆ ในบ้านจันทร์กะพ้ออย่างแทบไม่ได้หยุดพัก จึงต้องถามว่าแล้วมีเวลาส่วนตัวบ้างหรือไม่

“ก็เวลาเด็กนอนแล้ว สวดมนต์เสร็จสองทุ่มสามทุ่ม เด็กโตอาจจะทำการบ้านต่อ แต่เราก็มีเวลาส่วนตัวเราแล้ว ก็ดูทีวีบ้าง บางทีก็อ่านหนังสือ เขียนรายงานประจำวัน ที่นี้ก็มีวันหยุดให้เราสัปดาห์ละ 2 วันจะไปไหนก็ได้ แต่ตอนเย็นเราก็กลับมา ถ้าเราจะไปข้างนอกก็บอกพี่คนโตว่าวันนี้ครูจะไม่อยู่นะ ฝากดูน้องด้วยนะ บางทีน้องเล็กคนไหนที่ชอบออกไปข้างนอก เราก็จะกำชับพี่คนโตว่าคอยประกบพิเศษนิดหนึ่ง ให้คอยเรียกหา พี่คนโตก็จะรู้ว่าต้องเรียกน้องคนนี้ เขาจะได้ไม่ออกไปเล่นพ่่าน”

แม้ว่าจะทำงานหามรุ่งหามค่ำถึงวันละกว่า 18 ชั่วโมง แต่ภาพที่เห็นก็คือครูสำรววยังคงมีเรี่ยวแรงและทำงานอย่างใจเย็นอยู่เสมอแทบไม่มีวิวัฒนาการของความเหนื่อยล้าให้เห็น เมื่อถามว่าเธอรู้สึกเหน็ดเหนื่อยบ้างไหม เธอบอกอย่างสบายๆ ว่า “ไม่ค่อยเหนื่อย”

“เขาทำอะไรเราก็ทำกับเขา เขาเฮเราก็เฮกับเขา ไม่ได้เครียดในการทำงาน นายก็ไม่ได้บังคับให้เราทำ แต่เราไม่หยุด เราพอใจที่จะทำของเราเองไปเรื่อยๆ เหนื่อยก็พัก บางทีเราพักอยู่ในบ้านนี้แหละ บางทีถ้าเราเจ็บบมากเด็กรักก็จะมาส่งดูว่าเรายังอยู่ไหม ทำไมเราไม่เล่น ไม่คุยกับเขา บางทีเด็กคิดว่าวันนี้ครูไม่เสียดังสงสัยจะไม่สบาย เราก็บอกเขายังสบายดีนะ ทำไมเธอ ไม่มีใครบ่นเธอ เขาก็จะยิ้มๆ”

และแม้ว่าทางบ้านราชวิถีจะมีวันหยุดพักผ่อนให้ ครูสำรวยก็แทบไม่เคยลาหยุด เพราะเธอมองว่าการได้อยู่กับเด็กๆ เป็นความสุข

“เคยชิน เลยทำไปเรื่อยๆ เหนื่อยเราก็พักผ่อนไปสักวันสองวัน เราก็กลับมาเหมือนเดิม” ในวันที่เธอเล่าเรื่องราวให้ฟังอยู่นี้ก็เป็นวันลาพักผ่อนเช่นกัน แต่ครูสำรวยยังคงอยู่ที่บ้านจันทร์กะพ้อคอยดูแลเด็กๆ เหมือนปกติ

อยู่กับ “ความสุข”

ทุกวันนี้ครูสำรวยมีตำแหน่งครูฝึกวิชาชีพชั้น 3 ได้รับเงินเดือนเพียงหมื่นเศษๆ ยังไม่ถึงสองหมื่น แม้ว่าจะไม่มาก แต่ก็ถือว่าไม่เดือดร้อน เพราะเธอไม่มีครอบครัวและอยู่กับเด็ก ๆ บางครั้งเธอจะแบ่งเงินเดือนส่วนหนึ่งไปซื้อของเล็กๆ น้อยๆ ให้พวกเขาด้วย

“ซื้ออะไรให้เขาได้ก็ซื้อ มันไม่ได้หมดเป็นหมื่นเป็นแสน หมดทีก็สามสี่ร้อย นี่ก็ซื้อกางเกงให้เขาคนละตัว ตัวละร้อยกว่าบาท ขาดอีก 2-3 คน ค่อยๆ ซื้อไป บางทีก็ซื้อโบว์ (ผูกผม) เป็นแผงๆ ที่เขาขายราคาส่ง ก็อยากให้เขาใส่เสื้อผ้าสวยๆ นะ ถึงเป็นเด็กที่นี้เราก็อยากให้เขาดูดีเหมือนลูกชาวบ้าน”

ถึงจะไม่ใช่ลูกในไส้ แต่เด็กทุกคนก็ได้รับการดูแลเหมือนลูกหลาน การใช้ชีวิตอยู่ในนี้มากกว่า 30 ปีทำให้ครูสำรวยรู้สึกว่ที่นี่เป็นบ้านมากกว่าครอบครัวที่แท้จริงของเธอ

“มันมีความสุขเพราะเราเหมือนเป็นพ่่าน้ำาอาดูแลเขา เขาก็เหมือนลูกเหมือนหลาน บางทีเรากลับไปอยู่บ้านเราเองอยู่กับพี่น้องกับหลานเรา ยังรู้สึกว่มันขนาดอะไรไปก็ไม่วู้ พี่น้องก็จะบอกรว่เราพูดเสียงดังเราก็อ้อ เราอยู่กับเด็กตั้ง 30 คนมันก็เคยตัว แล้วเราอยู่ตรงนี้เราคิดเด็กเด็กเขาก็มาแจ๊ะแจ๊ะ หายไปคืนสองคืนพอกลับมาเขาก็มารุมล้อม” ครูสำรวยเล่าให้ฟังด้วยแววตาเปี่ยมสุข

โชคดีที่ทางบ้านเข้าใจและยอมรับในงานที่ครูสำรวยทำ

“บางทีคุยโทรศัพท์อยู่ เสียงเด็กๆ ลอดเข้าไปให้เขาได้ยิน เขาก็จะบอกรว่ ‘เธอไปทำหน้าที่ของเธอเถอะ ลูกเธอนะ’ เขาไม่เคยว่ฐานะบางทีที่บ้านก็ถามว่เงินเหลือเก็บไหม ก็บอกรว่เหลือนิดหน่อย ซื้อขนมเลี้ยงเด็ก ก็อยู่กับเขาไม่เลี้ยงเขาได้ยังไง ที่บ้านก็จะบอกรว่ เธอคิดอย่างนั้นก็ดีนะถ้าเธอสบายใจ”

ความสุขที่เกิดขึ้นจากงานนี้ ไม่ใช่เพียงเธอเท่านั้นที่เป็นฝ่าย
หยิบยื่นให้แก่เด็ก ๆ แต่เธอก็ได้รับมันมาจากพวกเขาเช่นกัน

“บางทีอากาศเปลี่ยน เด็กเขาจับตัวเราแล้วเราตัวร้อน เด็กก็จะ
ทำเสียงตื่น บอกว่า ‘ครูไม่สบาย’ ก็จะไปเอาผ้ามาเช็ดตัวให้เรา บอก ‘ครู
ไปหาหมอนะ’ เราก็บอกว่าไม่เป็นไรหรอก กินยาแล้ว พอตอนเย็นเขาก็
ทำกับข้าวให้เรา ถามเราว่า ‘ครูหายแล้วหรือ’ เราบอกว่าก็ดีขึ้นแล้วละ
เขาบอกว่า ‘เดี๋ยวก็เป็นลมไปหรอก หนูทำเองก็ได้’

“มีอยู่ทีหนึ่งบอกเด็ก ๆ ว่าวันนี้ครูจะไม่อยู่นะ ครูจะไปเยี่ยมแม่
เพื่อนแล้วก็จะไปทำบุญนะ กลับมาเขาขีดบ้านเก็บของเรียบร้อยเลย
จากที่ของเต็มบ้าน เขาบอกว่า ‘ทำเรียบร้อยแล้วนะคะ สะอาดไหมคะ’
เราก็ขบใจเขา”

และอีกเรื่องราวที่สร้างรอยยิ้มให้ครูคนนี้อยู่เสมอก็คือการได้
เห็นหญิงสาวมากมายที่เคยอยู่ในความดูแลกลับมาเยี่ยมเยียน และนำ
เรื่องราวของชีวิตหลังออกจากบ้านมาเล่าสู่กันฟัง

“วันก่อนก็มีเด็กเขากลับมา เขาขนมมาฝาก เขาทำงานอยู่ที่
ชลบุรี ถามเขาว่าเงินเดือนเท่าไร เขาก็บอกว่า ‘อ้อ เยอะอยู่ครู พอเหลือ
เก็บบ้างนิดหน่อย’ เขาจบ ปวช. แต่บอกเราว่า ‘นี่หนูเป็นหัวหน้างาน
แล้วนะ แต่ลูกน้องหนูจบปริญญาตรี’ มันน่าภูมิใจนะ”

เมื่อมีความสุขมากมายขนาดนี้ ครูสำรวยจึงยังยืนยันว่าจะยัง
เป็นแม่บ้านต่อไปจนกว่าจะหมดแรง

“ถ้าร่างกายยังไหวและเขาให้เราทำต่อก็อาจจะทำสักปีสองปี แต่ถ้าสังขารไม่ไหวแล้วก็คงกลับไปอยู่บ้าน ทำบุญบ้าง แต่ตอนนี้ก็เฉยๆ นะ ไม่เหนื่อย ทำมาตั้งแต่อายุ 21 จนถึงตอนนี้ก็รู้สึกว่าเป็น”

34 ปีที่เวลาเคลื่อนคล้อยไปในบ้านราชวิถี ครูสำรวยยังคงใช้ชีวิตเช่นเดิมในทุกๆ วัน แม่นี่จะเป็นเส้นทางที่ไม่ตั้งใจเลือก แต่เรื่องราวที่ผ่านมาก็ทำให้รู้สึกว่า เธออาจมีชะตาชีวิตที่ถูกลิขิตให้มาอยู่ในสถานที่นี้ ตั้งแต่แรกแล้วก็เป็นที่ เพื่อจะเป็นผู้สร้างและรับความสุขจากเด็กๆ นับร้อยคนที่เข้ามาผูกพันเป็นดั่งลูกของเธอ และให้โอกาสเธอได้ทำหน้าที่แม่ของพวกเขา

หยาดเหงื่อแห่งความ

"สุขภาพ"

คนต้นเรื่อง
"แม่หยี"
พรนิภา มาริศรี

บ้านต้นเรื่อง
สถานสงเคราะห์
เด็กหญิง
บ้านราชวิถี

คนเขียนเรื่อง
นริศรา
สายสงวนสัจย์

“ต้องทำให้
เขาอบอุ่นมากที่สุด
ให้เขารู้จักรักคนอื่นเป็น
ให้คนอื่นเป็น”

เช้าวันเสาร์นี้แดดไม่จัดนัก เด็กหญิงตัวน้อยๆ หลายคนกำลังง่วนอยู่กับการดูแลพืชพรรณ ในสนามหญ้ารอบบ้านหลังใหญ่บ้างจับกลุ่มหยอกล้อเล่นกันเสียงเจี๊ยวจ๊าว ขณะที่เด็กสาวอีก 4-5 คนช่วยกันดูแลน้องๆ ที่แม้จะมาจากคนละพ่อคนละแม่แต่ก็เหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

หญิงวัยกลางคนนั่งบนเก้าอี้พลาสติกเก่าคร่ำ คอยสอดส่ายสายตาพลางเอ่ยปากให้เด็กหญิงตัวน้อยระวังอย่าถอนต้นอ่อนของดอกบัวดินที่ขึ้นปะปนอยู่กับกอหญ้า เธอทิ้งตัวบนเก้าอี้อย่างอิดโรย แต่สีหน้าและแววตายังคงแจ่มใสและเปี่ยมด้วยเมตตา

สิบกว่าปีมาแล้วที่ชีวิตอันผกผันทำให้ **พรนิภา มาริศรี** หรือ **แม่หยี** หันเหจากการเป็นพนักงานบริษัทมาเป็น “แม่” ของเด็ก ๆ ที่นี้

เส้นทางที่ (ต้อง) เลือกเดิน

แม่หยีเป็นลูกคนเล็กของครอบครัวที่ฐานะไม่ดีนัก จึงต้องช่วยพ่อแม่และพี่ๆ ทำงานหารายได้มาตั้งแต่เด็ก แม้จะลำบากก็อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ประสบการณ์วัยเด็กทำให้เธอไม่ย่อท้อ ส่งเสียตนเอง

เรียนจบปริญญาตรี เรียนจบได้ไม่เท่าไรก็ได้เข้าทำงานในบริษัทแห่งหนึ่ง แต่ชะตาชีวิตก็คล้ายกับคนทำงานอีกจำนวนมากที่ถูกบริษัทให้ออกจากงานเมื่ออายุมากขึ้น

ดิฉันรันทงานใหม่อยู่หนึ่งปีเต็มก็สอบได้ทุนมิยาซาวา ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลในยุคนั้น (ประมาณปี พ.ศ. 2542) เธอสอบได้ในอันดับต้นๆ และมีที่ทำงานจะเหมือนภาคใต้ แต่ก็ได้เลือกเส้นทางนั้น เพราะมีอีกเส้นทางหนึ่งที่เธอเห็นว่า “ใช่” มากกว่า นั่นคือการเป็นพี่เลี้ยงเด็กบ้านราชวิถี

จากวันนั้นจนถึงวันนี้ ทางที่เธอเลือกทำให้เธอค้นพบตัวเอง ค้นพบชีวิตที่เป็นสุขในทุกๆ วัน แม้ว่าหลายครั้งจะเหนื่อยจนสายตัวแทบขาดก็ตาม

เริ่มชีวิต “แม่บ้าน”

จากมนุษย์เงินเดือนที่ทำงานตอกบัตรเข้า-เย็น แม่หยึกกลายเป็นคนที่ต้องทำงานตลอด 24 ชั่วโมงใน 7 วัน

“ตอนแรกไม่รู้ว่าจะต้องมาอยู่ประจำ คิดว่าเข้าเช้ากลับเย็น พอเขาบอกว่าต้องอยู่กับเด็ก เราเหมือนพลัดพรากจากบ้าน ต้องทิ้งพ่อทิ้งแม่มาอยู่นี่ สามเดือนแรกกลับบ้านได้แค่เสาร์อาทิตย์แล้วต้องให้เพื่อนอยู่เวรแทน พอสี่ทุ่มวันอาทิตย์ก็กลับมาเพราะไม่มีวันหยุดเลย”

ลำพังงานแม่บ้านที่ต้องดูแลเด็ก ๆ ทั้งวันทั้งคืนก็ถือเป็นภาระที่
มากสำหรับคน ๆ หนึ่งอยู่แล้ว แต่บททดสอบที่ยากและแม่บ้านใหม่ทุกคน
ต้องเจอก็คือ “การลองของ”

“สามปีแรกก็ไม่ไหวเหมือนกันนะ โดนเด็กแกล้งสารพัด เช่น
เด็กโตนะ เวลาแขก (คนมาเยี่ยม) เข้าบ้าน เราต้องจัดบ้านให้เรียบร้อย
เขาก็แกล้งนอนปวยให้แขกเห็น ต่อต้านทุกอย่างเลย พี่เก่า ๆ ก็ให้กำลังใจ
ว่ามันเป็นอย่างนี้แหละ เอาใจสู้ล่ะแล้วมันจะดีขึ้น”

โชคดีที่กลไกของบ้านราชวิถีคอยช่วยหนุนให้ทำงานได้ง่ายขึ้น
โดยย้ายเด็กที่มีอาการต่อต้านมาก ๆ ไปอยู่บ้านหลังอื่นก่อน ขณะเดียวกัน
แม่หยีก็อาศัยบุคคลิกที่เป็นคนใจเย็น ไม่คิดมาก เฮฮาว่าเรื่องไปกับเด็ก ๆ จน
ปรับตัวได้ในที่สุด

ทำบ้านให้เป็น “บ้าน”

เมื่อมองจากฝั่งถนนราชวิถีตรงเข้ามาผ่านสนามฟุตบอลภายใน
รั้วบ้านราชวิถี จะเห็นบ้านหลังใหญ่สีชมพูหวานอยู่ท่ามกลางความร่มรื่น
ของไม้ยืนต้นหลากชนิด ในสนามหญ้าเต็มไปด้วยพืชผักสวนครัวและไม้
ประดับนานาพันธุ์ ต้นไม้เหล่านี้งอกงามด้วยฝีมือการดูแลของแม่หยีและ
เด็ก ๆ ใน “บ้านขงโค”

แม่หยีเล่าว่าก่อนหน้านี้เธอดูแลบ้านอีกหลังหนึ่ง แต่ด้วยความ
ที่เป็นคนไม่ชอบอยู่นิ่ง คิดพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา หัวหน้าผู้ดูแลจึง
เสนอให้เธอย้ายเข้ามาดูแลบ้านขงโคเพราะเป็นบ้านที่อยู่ด้านหน้าติด
สนามหญ้า ไม่ว่าใครก็มองเห็นจึงควรให้ดูดีเป็นที่เชิดหน้าชูตา ช่วงที่

ย้ายเข้ามาเมื่อ 4-5 ปีที่แล้ว บ้านนี้ยังไม่ได้มีสภาพสวยงามแบบที่เห็น แต่เมื่อเธอและเด็ก ๆ ช่วยกันลงแรงด้วยความเอาใจใส่ทุกวัน จึงกลายเป็นบ้านที่น่ารักน่าอยู่ขึ้นมา

“เขาไม่มีบ่อเราก็ไปขุดบ่อ เขาไม่มีแปลงผักเราก็ทำ คิดว่าเมื่อเขาเห็นความสำคัญของเรา เขาก็เอว่ะ (ยิ้มกว้าง)”

ทุกวันนี้ บ้านหลังนี้มีทุกอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นบ่อเลี้ยงปลา แปลงผักสวนครัว ไม้ที่เก็บผลกินได้อย่างกล้วยและมะม่วง มุมทำน้ำหมักชีวภาพ และที่ขาดไม่ได้เลยคือสนามเด็กเล่นสำหรับเด็ก ๆ

คุณแม่ 24 ชั่วโมง

ชีวิตในหนึ่งวันของแม่หทัยเกี่ยวกับการดูแลเด็ก ๆ ในบ้าน
ขงโคอย่างแทบไม่มีว่างวัน

ตั้งแต่ตีห้า ปลูกปลูก ๆ ในความดูแลทั้ง 22 คน ในจำนวนนี้เป็น
เด็กเล็กวัยอนุบาลและประถม 15 คน เด็กโตชั้นมัธยม 7 คน

“เราจะจับคู่พี่กับน้องให้ดูแลกัน ให้พี่ช่วยอาบน้ำ รีดผ้า หวีผม
ประแป้งให้น้อง พี่ก็คอยกันตามประสาวัยรุ่นสนุกสนานไม่กลัวเราเลย เรา
ไปเตรียมกับข้าว ถึงเวลาให้พี่มาตัดข้าวโดยที่เรานั่งกำกับอยู่ น้องก็มา
รับไปทาน”

“ต่อด้วยคิวเด็กโตมากินข้าวแล้วล้างจาน บางทีเอาจานไปแอบ
ในตู้ไม่ยอมล้าง มาเจอตอนไปโรงเรียนแล้วก็มี แล้วแต่ละคนก็ทำเวร
ตัวเอง เช่น เก็บขยะ กวาดบ้าน เสร็จแล้วก็รีบเข้านอนไปโรงเรียน”

หลังจากนั้นแม่หทัยจะตรวจดูความเรียบร้อยในบ้านอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อกิจวัตรช่วงเช้าจบลง แม่หทัยจะเริ่มต้นอีกงาน คือการสอนใน
โรงเรียนของบ้านราชวิถีในช่วงเช้า และกลับไปทำหน้าที่แม่บ้านในช่วงบ่าย

ช่วงบ่าย บางวันเป็นเวรแม่หทัยต้องไปรับเด็ก ๆ กลับจากโรงเรียน
หากไม่มีเวรในวันนั้นก็เตรียมน้ำให้เด็ก ๆ ซักชุดนักเรียน และเตรียม
อาหารมื้อเย็น

“กลับจากโรงเรียนเขาก็มาเก็บผ้าเข้าตู้ แล้วก็ซักผ้า ถุงเท้าจะ
ให้เขาซักเองตั้งแต่อนุบาล ถ้าเขาทำเสือนักเรียนสกปรกเขาก็จะต้องซักเอง

แต่ถ้าไม่สกปรกก็ปั่นเครื่องให้ เขาจะได้อู่ว่าถ้าเขาทำสกปรกก็ต้อง
รับผิดชอบสิ่งที่เขาทำ ตลอดเวลาที่เขาทำก็ต้องคอยดูว่าเรียบร้อยหรือยัง
เสร็จแล้วเด็กเล็กจะทำเวรตัวเอง เด็กโตจะเรียนเสร็จกลับเข้าห้องก็จะ
ไม่ค่อยได้ทำงานบ้าน

“ถึงเวลาทำอาหารก็ให้คนนี้เด็ดกะเพรา คนนี้ตำกระเทียม คนนี้
ไปล้างผัก พี่โตบางคนเลิกเรียนเร็วก็มาหุงข้าวให้ ประมาณสักห้าโมงเย็นก็
ทานข้าว เสร็จแล้วปล่อยให้เด็กเล่นสักพักหนึ่ง นั่งดูโทรทัศน์กับพี่คนโต
การบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้สอนเพราะจะทำมาจากที่โรงเรียนแล้ว เราก็หา
สมุดวาดภาพระบายสีมาให้เขาเขียนอะไรเล่นเองตามประสาเขา ช่วงนี้
ก็จะมีกรตักกัน แกล้งกัน ฟ้องกัน มีคดีอะไรต่างๆ ก็มาเคลียร์กันไป
มีทะเลาะกันทุกวันแหละ ลืมตาตื่นมาก็ทะเลาะกันแล้ว”

ช่วงเย็นจนถึงค่ำเป็นเวลาผ่อนคลาย จึงมีบ่อยครั้งที่เด็ก ๆ จะ
อยากใช้เวลาอยู่กับแม่ แม่หยิกให้เวลาอย่างเต็มที่ จนเวลาประมาณ
สองทุ่มได้เวลาสวดมนต์และพาเด็กเล็กเข้านอน

ดูเหมือนว่าจากนี้ไปควรจะเป็นเวลาส่วนตัวของแม่หยิก แต่วัน
อันยาวนานก็ยังไม่สิ้นสุด

“ต้องดูพี่คนโตรีดผ้าให้น้องให้เรียบร้อย ถ้าวันไหนลืมดูก็จะ
ไม่ทำ มาทำตอนเช้า ปกติตอนเช้าก็จะอุ่นอยู่แล้วก็จะยุ่งเข้าไปอีก ก็เลย
ต้องนั่งอยู่กับเขาจนทำเสร็จ สามทุ่มก็บอกว่าแม่พอแล้วนะลูก ให้แม่ได้
พักบ้าง ก็เข้าห้อง แต่พอเข้าห้องปุ๊บก็เริ่มฟ้องกันอีกแล้ว ต้องบอกเขาว่า
ขอแม่พักนะลูกนะ แม่เหนื่อยแล้ว บางทีเขาก็จะออกมาดูเราข้างหน้าต่าง
เราก็บอกไม่ได้ลูก ให้กลับเข้าบ้าน พอส่งขึ้นห้องนอนปุ๊บก็ไม่จบหรอก

แวกกันอยู่ข้างบนนั้น ร้องยังงี้ก็ได้ให้แม่ได้ยิน บางทีเขานอนน้ำยังไม่ได้อาบเลยเพราะมัวแต่เคลียร์เรื่องเด็กจนหมดสภาพ กว่าจะเคลียร์ทุกอย่างเสร็จ บางทีสี่ทุ่มยังไม่ได้เข้าห้องตัวเองเลย”

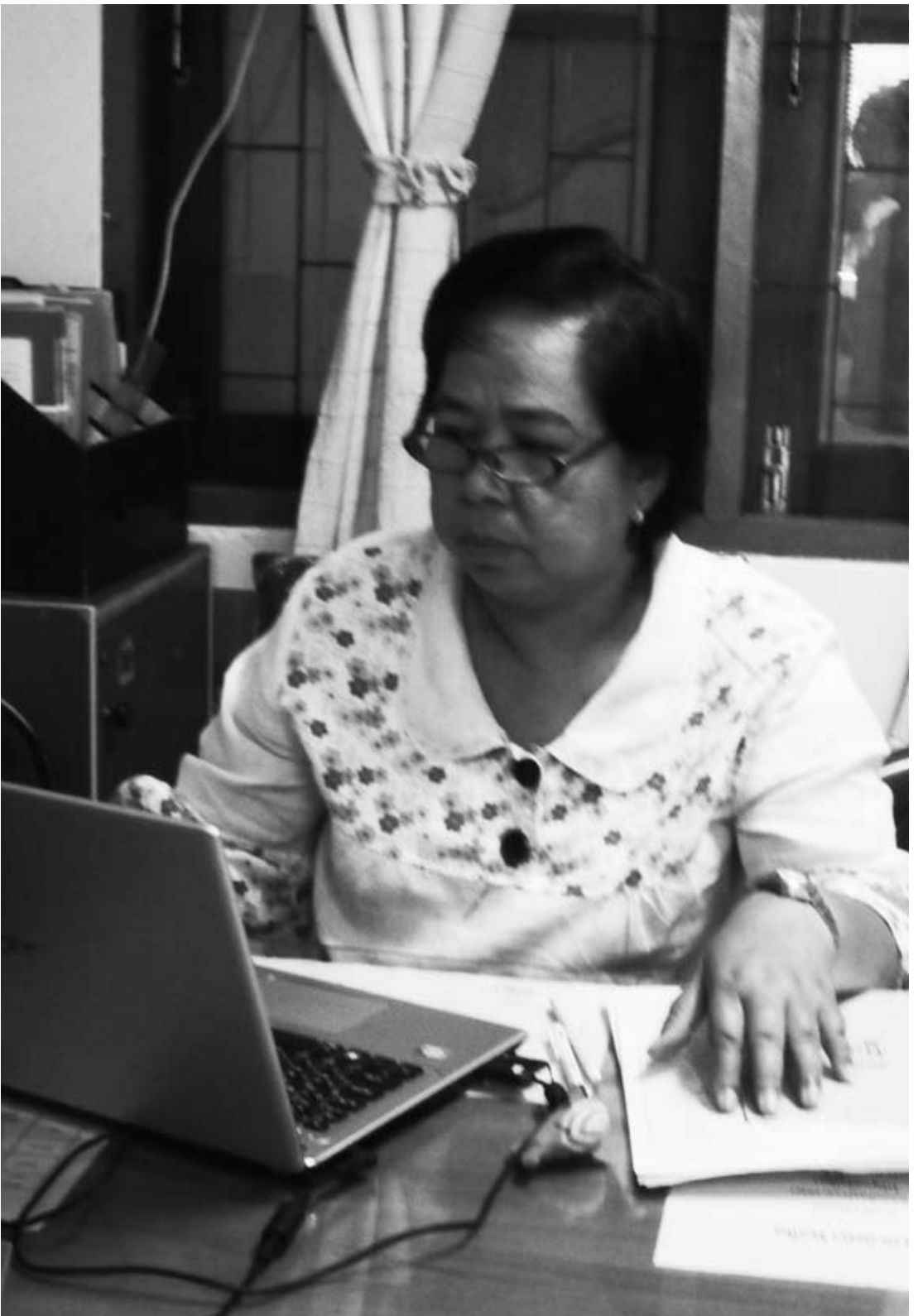
“มีทีหนึ่งตอนตีหนึ่งครึ่งตีกัน ร้องขึ้นมาว่า ‘ตำรวจ ตำรวจ’ เราก็นั่งไปดูถามว่ามีอะไร เขาก็บอกว่า ‘อ้อแม่ ใสนี้มันแก่งใสนี้แหละ หนูก็เลยเรียกตำรวจมาช่วย’ โอ๊ย เชื้อไหมต้องเอาลงมาทำงานบ้านทั้งหมดคน เอ้า กวาดบ้านถูบ้านซะ เอาแก้วนํ้าไปล้าง เอาผ้าไปตาก เอาผ้าในตู้ออกมาพับใหม่ ให้ทำอยู่อย่างนั้นมันก็ไม่่วง เอาแต่ยิ้ม แต่เรานะ ง่วง กว่าที่จะเข้านอนก็ตีสาม แล้วเข้านึ้มาบ้านสะอาดจนไม่ต้องทำอะไรแล้ว เขาก็ไม่่วงเลยนะ เขาจะคิดแต่เรื่องจะเล่นท่าเดียว ส่วนเราหมดแรง” แม่หยิเล่าอย่างมีอารมณ์ขัน เธอเล่าอีกว่าเด็กบ้านขงโค้นั้นขนร้ายกาจจนแม่บ้านคนอื่นรับมือแทบไม่ไหว

หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของแม่หยิคือการเป็นครูสอนหนังสือในโรงเรียนบ้านราชวิถี ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อรองรับเด็กที่ย้ายเข้ามาในช่วงกลางเทอม

“สอน 5 วัน รวม 11 ชั่วโมง ตั้งแต่ ป.1 ถึง ป.5 เด็กทั้งหมด 60 คน เรารับผิดชอบ 3 วิชาคือ การงานอาชีพ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย”

แม่หยิบอกว่าแม้ว่ามีครูสอนประจำ แต่ไม่เพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนทุกชั้นทุกวิชา ดังนั้นครูคนหนึ่งต้องสอนทุกชั้นเรียนและหลายวิชา

กว่า 16 ชั่วโมงของการทำงาน ทุกอย่างดำเนินไปเช่นนี้ในทุก ๆ วัน แม้ว่าแม่หยิจะดูเหน็ดเหนื่อยยามเล่าเรื่อง แต่ไม่มีความเหนื่อย-

หน่วยให้สัมผัสในน้ำเสียง ดวงตาของเธอยังฉายรอยยิ้มราวกับจะบอกว่า มันเป็นเรื่องธรรมดา

ให้ความรักช่วยดูแล

เด็กหญิงที่เข้ามาอยู่ในการดูแลของบ้านราชวิถีส่วนใหญ่มาจากบ้านเด็กอ่อนในละแวกกรุงเทพฯ เช่น บ้านเด็กอ่อนพญาไท บ้านเด็กอ่อนรังสิต มีทั้งที่กำพร้าพ่อแม่ และเด็กที่พ่อแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น พ่อแม่มีฐานะยากจน พ่อแม่ต้องคดีความ ยังมีเด็กถูกละเมิดสิทธิ หรือเด็กพลัดหลง เป็นต้น

จึงไม่แปลกที่เด็กแต่ละคนจะเข้ามาด้วยสภาพที่ไม่พร้อม ตามปัจจัยพื้นฐานที่พร่องมากน้อยต่างกันไป

“เด็กของเราโยยหาความรักและขาดเหตุผลนะ แต่ว่าเขาไม่ได้เป็นปัญหาหรอก มันไม่ใช่ปัญหา เพราะพื้นฐานเขามาอย่างนั้น ชีวิตเขาจึงเป็นอย่างนั้น” แม่หยีบอก

ด้วยเหตุนี้ เธอจึงไม่คาดหวังให้ลูกๆ ในบ้านขงโคต้องประสบความสำเร็จแบบพ่อแม่ในครอบครัวทั่วไป แต่เธอคาดหวังกับการทำงานของตัวเอง ให้เด็กๆ เรียนรู้และเข้าใจเรื่องพื้นฐานของชีวิต

“พี่คาดหวังกับตัวพี่ก่อนว่าจะต้องทำให้เขาอบอุ่นมากที่สุด ให้เขารู้จักรักคนอื่นเป็น รู้จักรักให้คนอื่นเป็น ไม่ต้องให้เขาเรียนสูง แต่ต้องให้เขารู้จักพื้นฐานก่อนว่ากินข้าวแล้วต้องล้างจาน ทำของหล่นแล้วต้องเก็บ เราจะสอนเขาว่าเราอยู่สถานสงเคราะห์เราต้องให้อะไรกับ

สถานสงเคราะห์บ้าง พยายามให้เขาคิดเป็น เพราะถ้าเขาคิดเป็นเขา
ต้องดีได้ แต่ถ้าเขาคิดไม่เป็นเขาไม่ดีหรอก”

บางครั้งแม่หย็รู้สึกว่าการสอนของเธอไม่ประสบผลสำเร็จเพราะ
เด็กๆ ไม่ยอมเชื่อฟัง แต่คำชมจากบุคคลภายนอกก็ช่วยบ่งชี้ว่าสิ่งที่เธอ
พยายามทำมาตลอดยังคงพอจะออกดอกผลอยู่บ้าง

“ครูโรงเรียนพิบูลฯ (โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ เขตดินแดง)
บอกเราว่า บ้านราชฯ สอนลูกได้ดีกว่าเด็กบางคนที่เขาได้ครอบครัวยุบรวม
อีก เด็กพวกนั้นทั้งติดยาทั้งเรื่องผู้ชายสารพัด แต่ลูกเราถึงเวลาก็กลับบ้าน
ไม่ไปเถลไถลที่ไหน การเรียนก็ดีกว่า รับผิดชอบมากกว่า เราก็บอกว่า
จริงหรือ อยู่กับเรามาดี้อน่าดูเลยนะ แต่เขากลับให้คำชม เราถึงคิดว่าที่
เราเห็นว่าเขาไม่ได้เรื่อง จริงๆ มันอาจจะได้ผลนะ”

ความรักของแม่หย็มีพื้นฐานสำคัญมาจากครอบครัว และเพราะ
เคยลำบากมาก่อนแม่หย็จึงเข้าใจความรู้สึกของเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี

“พี่ไม่มีอะไรเลยเหมือนกับพวกเขานี้แหละ ต้องช่วยพ่อแม่
ทำงานมาตั้งแต่เด็ก แต่แม่ให้ความอบอุ่นกับพี่ คอยทำกับข้าวให้กิน คอย
ดูแล แม่เคยทำอะไรให้ พี่ก็เอามาทำกับเขา เราไม่มีลูกก็จริง แต่เราเคย
ได้รับความอบอุ่นอย่างเต็มที่ เราจึงรู้ว่าสิ่งที่เขาขาดคืออะไร เมื่อรู้ว่าเขา
ขาดเราก็ให้ พอให้เสร็จเราก็ไม่ยึดอึดอะไรเพราะเรามีความสุขจากการ
ได้รับมาก่อนแล้ว

“มาแรกๆ เขาอนอดูทีวีไม่มีหมอนกัน เราก็รู้สึกที่ทำไม่เป็น
แบบนี้ละ นึกถึงตอนที่เรายู่บ้านแม่จะหาหมอนให้เราอนอดูโทรทัศน์
บ่อยๆ อะไรขาดก็ทำให้เขา เอาเงินตัวเองซื้อนั่นแหละ”

ความเมตตาทำให้แม่หยีกกลายเป็นศูนย์กลางของบ้าน เธอถูกเรียกหาถูกรุมล้อมตั้งแต่เช้าจรดค่ำ และความรักของแม่หยีกได้เปลี่ยนเด็กหญิงหลายคนที่ยิ้มเศร้าหรือตื้อตึงเอาแต่ใจให้ดีขึ้นได้

น้องแก้ว(นามสมมติ) เป็นตัวอย่างหนึ่งของความสำเร็จ แรกเข้ามาบ้านขงโคเธอเป็นเด็กเก็บความรู้สึก หงุดหงิดง่าย ไม่สูงส่งกับใคร แต่เพราะป่วยเป็นโรคไต แม่หยีกจึงต้องดูแลใกล้ชิด ทุกวันนี้ใครที่เข้ามาบ้านขงโคต้องจดจำเด็กหญิงตัวกลมแก้มยุ้ยคนนี้ได้เพราะเธอคือนักต้อนรับแขกประจำบ้าน เสียงหัวเราะอย่างไร้เดียงสาและความสดใสยิ้มง่ายกลายเป็นบุคลิกประจำตัวแทนที่บุคลิกเก่าไปเสียแล้ว

“ต้องดูแลเขามาก เขาเขามาอนด้วย ต้องให้กินยาตรงเวลา ระวังอาหารเค็ม พี่โตก็ช่วยกันดูแลเขา ทุกวันนี้เขามีความสุขนะเพราะเราเลี้ยงแบบมีความสุข” ในขณะที่กำลังเล่า เด็กหญิงแก้วก็เดินมาพิงตัวของแม่หยีก หัวเราะเสียงใสอย่างรับรู้ว่าตนเองกำลังถูกพูดถึง เหมือนช่วยยืนยันว่าเธอได้รับความรักอย่างเพียงพอจากแม่บ้านแห่งบ้านขงโคคนนี้

วัยรุ่น วัยรุ่น

เมื่อถึงวัยรุ่น เรื่องสำคัญที่สุดก็คือการสอนวิธีการวางตัว เพราะเมื่อเด็กหญิงเลื่อนชั้นสู่มัธยมศึกษา ความสนใจเพศตรงข้ามเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามปกติของวัยรุ่น ประกอบกับทางบ้านราชวิถีจะเริ่มให้เด็กเหล่านี้เดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนด้วยตนเองเพื่อให้เรียนรู้ทักษะชีวิตมากขึ้น แม่บ้านจึงมีภาระทางใจคือเป็นห่วงมากขึ้นด้วย

“พอเข้ามัธยมอยู่โรงเรียนสหฯ (โรงเรียนสหศึกษา : โรงเรียนที่นักเรียนหญิงชายเรียนรวมกัน) ก็มีเพื่อนชาย พอ ม.2 ก็เริ่มมีแฟน จะรู้ว่ารอดหรือไม่ก็ ม.3 นี่แหละ ถ้าเขาใจแข็งได้จนจบ ม.3 ส่วนใหญ่ก็รอด”

“ภูมิกู้มกันเรื่องผู้ชายเขาไม่ดีเลย มันเป็นเพราะเขาต้องการมีครอบครัว เขาไม่ได้ไฝ่หาสามีอย่างเดียวหรอก แต่ครอบครัวหมายถึงญาติพี่น้องหรือใครก็แล้วแต่ที่มีแค่มิ่คนในกลุ่มของเขา บางคนออกไปอยู่กับสามีเพราะเขาเอาความรู้สึกแบบนี้มาปนกัน เวลาผ่านไปเขาถึงได้รู้ว่ามันไม่ใช่แต่มันก็สายเกินไปแล้ว บางคนก็ท้องมีลูก น้อยนะที่จะได้สามีดี เพราะไปแบบหนีไป”

สิ่งที่ทำได้ก็คือเอาประสบการณ์ของพี่ๆ ที่พลาดพลังมาช่วยย้ำเตือนให้น้องๆ คุณเป็นตัวอย่าง

“มีพี่คนโตที่หนีไปแล้วกลับมาตั้งท้องบ้าง สามีทิ้งบ้าง โดนทารุณบ้าง ก็บอกน้องว่าดูเอาละกันนะลูกนี่คือแบบอย่าง มันมีจริงๆ แม่ไม่ได้แข่งแต่ลูกดูเอา ชีวิตตรงนี้อ่าคิดว่าอยู่นาน อายุ 18 ปีเราก็พ้นออกไปแล้ววิชาชีพอะไรก็ไม่มีแล้วเราจะทำงานอะไรล่ะลูก ก็สอนก็บอก”

อีกวิธีการที่ขาดไม่ได้ก็คือเป็นเพื่อนคอยรับฟังปัญหาทั้งเรื่องชีวิตและเรื่องหัวใจ

“เด็กที่สนิทกันก็จะมาเล่าให้เราฟัง เช่นแม่ๆ ไลน์มันชอบคนนั้นอยู่นะ เราก็จะบอกให้เด็กเลิกไปร้องเพลงแก๊ง เด็กโตฟังก็จะมาฟ้องเราว่าน้องแก๊ง เราก็มีโอกาสดาม เขาก็เล่าให้ฟัง ทำให้มันเป็นชีวิตครอบครัวที่เขามีความสุขและเปิดใจด้วยได้ หรือเขาเศร้ากลับมาเราก็

จะไม่ไปคาดคั้นเขาเพราะเข้าใจว่าเขาเป็นวัยรุ่นนะ บางทีเรื่องมันผ่านไป
แล้วแก้ไขอะไรไม่ได้กับบอกเขาว่าช่างมันลูก ปล่อยมันไป”

ถึงจะตั้งใจปกป้องดูแลเด็กๆ มากเพียงใด หลายเรื่องราวที่
เกิดขึ้นก็ยังเป็นเครื่องตอกเตือนประสบการณ์ แม่หยิเคยรู้สึกผิดหวังและ
ล้มเหลวที่ไม่สามารถปกป้องลูกๆ ที่คอยตามหาความรักได้ แต่ในที่สุด
สิ่งเธอจำเป็นต้องมีเหลืออยู่ก็คือความเข้าใจ

“เวลามีเรื่องแบบนี้ก็ปลงจริงๆ นะ คิดว่าชีวิตมันมาแบบนี้
ทำไมจุดจบเป็นแบบนี้ ถ้าเชื่อเรามันน่าจะดีกว่านี้ไหม แต่ก็เข้าใจด้วยนะ
ว่าเขาขาด เขาโหยหา บางทีเขาไม่ได้โหยหาผู้ชาย แต่ก็ต้องหาผู้ชายเพื่อ
จะได้มีที่อยู่ ก็ต้องใช้ความเข้าใจอย่างเดียวนแหละ เพราะเด็กที่ครอบครัว
สมบูรณ์เขายังมีปัญหาเลย แล้วลูกเราขาดตั้งแต่เล็ก ไม่รู้จะไปบอกมัน
ยังไง จะเอาจุดยึดตรงไหน เขาก็รู้ที่อยู่เราไม่ใช่แม่เขา ออกจากบ้านไป
เราก็ไม่ได้เลี้ยงเขาแล้ว”

ไม่ใช่เพียงแค่ปัญหาเรื่องเพศตรงข้ามเท่านั้น บางครั้งความ
รู้สึกกดดันเมื่ออยู่ในบ้านก็บีบให้เด็กคนหนึ่งเลือกวิธีการหนีออกจากบ้าน
ได้เช่นกัน

“เอาแค่เขาเรียนหนังสือแล้วสอบตกเยอะๆ เขายังไม่กล้าบอก
แม่บ้านเลย ถ้าเขามีครอบครัว มีญาติพี่น้อง มีพ่อแม่หรือมีใครที่ใกล้ชิด
เขาอาจจะกล้าพูดก็ได้ แต่อยู่อย่างนี้เดี่ยวฝ่ายสังคมรู้ ฝ่ายการศึกษา
ไม่รู้ เดี่ยวไม่ได้เรียนต่ออีก ไม่มีทางออกก็หนีดีกว่า ก็จบง่ายๆ”

ด้วยเหตุนี้ แม่หยีจึงคิดว่าวิถีแก้ปัญหาก็คือการสนับสนุนให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัวมากเท่าที่จะทำได้เพราะการที่เด็กคนหนึ่งมี “บ้าน” ที่รู้สึกผูกพันด้วยอาจจะช่วยลดความว้าเหวของเขาได้มากกว่าการอยู่ในบ้านหลังใหญ่ที่แม้จะมีกิจกรรมดี ๆ มากมาย แต่ไม่มีใครที่เขาจะสามารถวางใจได้อย่างเต็มหัวใจ ซึ่งบ้านราชวิถีก็มีนโยบายการส่งเด็กกลับสู่ครอบครัว ไม่จำเป็นต้องเป็นพ่อแม่แท้ ๆ แต่อาจจะเป็นญาติที่พร้อมจะดูแลพวกเขาก็ได้ โดยทางบ้านราชฯ จะมีกระบวนการติดตามและให้คำปรึกษาจนกระทั่งเด็กสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้อย่างเป็นปกติ ที่ผ่านมามีเด็กหญิงหลายคนสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวและมีโอกาสที่ดีขึ้นในชีวิต

ความเหนื่อยที่ไร้คนมองเห็น

ตกค่ำ...ยามที่เด็กๆ กำลังสนุกสนานกับรายการโทรทัศน์ แม่หยีนั่งฟุบอยู่ที่โต๊ะริมหน้าต่างในห้องส่วนตัวอย่างเหนื่อยอ่อน โดยมีเจ้าถุงเงินแมวประจำบ้านนั่งนิ่งอยู่ในวงแขนอย่างคุ่นชิน

“เวลาเหนื่อยๆ เราก็จะบอกว่า โท่ปี้ ขอแรงหน่อยนะ เขาก็จะอยู่นิ่งๆ ให้ออด”

ด้วยการทำงานวันละไม่ต่ำกว่า 16 ชั่วโมง เหลือเวลาส่วนตัว และพักผ่อนอีกไม่มากนักความอึดโรยที่ปรากฏทางร่างกายจึงเห็นได้ชัด อยู่แล้วเมื่อถามถึงเรื่องหนักใจ แม่หยีก็ตอบขัดถ้อยขัดคำเพียงเรื่องเดียว

“ไม่มีเวลาพักผ่อนเพราะต้องแบ่งเวลาให้เด็ก แล้วก็แบ่งให้กับแม่ตัวเองด้วย แล้วกิจกรรมย่อย ๆ ของบ้านราชวิถีอีก เราไม่มีเวลาดูแลตัวเองเลย บางทีพุดกับตัวเองนะ เอ้า หยี ทำนี่นะ แล้วไปทำโน่นนะ คือรีบ ๆ ทำงานหนึ่งให้เสร็จเพื่อจะได้ไปต่ออีกงานหนึ่ง ไม่มีเวลามานั่งเรื่อยเปื่อยเลย”

ครั้นจะหาคนมาช่วย ความเหนื่อยยากของอาชีพนี้ก็ทำให้แทบทุกคนที่เข้ามาสัมผัสต้องถอดใจ

“เขาเคยหาแม่บ้านสำรองมาช่วยแต่ไม่มีใครอยู่ได้ เพราะเป็นงานที่ต้องเสียสละ อดทน และเขาต้องมีพื้นฐานของความรัก ไม่มีใครอยู่ ทุกคนไปหมด เพราะเขาไม่เข้าใจว่าทำไมวันหยุดก็ไม่มี ทำไม่ต้องตื่นตีห้า ทำไม่ต้องมานั่งดูเด็กอาบน้ำกินข้าว ต้องทำอาหารอีก กิจกรรม

ข้างนอกยังต้องไปอีกเหอ ภาระมันก็เยอะแต่เงินเดือนมันน้อยมาก ไม่มีใครทนได้”

แม้ว่าแม่หยีจะเรียนจบปริญญาตรี แต่เงินเดือนของที่นั่นกลับจ่ายตามตำแหน่ง ทำให้แม่หยีได้รับเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิจการศึกษามาก แม้ว่าจะได้รับค่าครองชีพอีกเดือนละพันกว่าบาท แต่เมื่อรวมกันแล้ว ใครที่ได้เห็นตัวเลขก็คงต้องถามว่า “อยู่ได้อย่างไร”

เธอตอบว่าเพราะอยู่ในบ้านราชวิถี ทานอาหารสามมื้อพร้อมเด็ก ๆ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่นจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาลส่วนตัวที่ตนเองเบิกไม่ได้เพราะไม่ใช่ข้าราชการ ค่าใช้จ่ายในการดูแลแม่ที่แก่ชรา หลายครั้งยังแบ่งเงินส่วนนี้ไปซื้อของต่างๆ ให้ลูกๆ ในบ้านขงโคอีกด้วย

“ปัญหาส่วนตัวเราก็มึ่เช่น ต้องหาค่าเช่าบ้าน ต้องดูแลยาย (แม่) แต่มันเป็นเรื่องชีวิตปกติที่เราจะต้องรับอยู่แล้ว มันทิ้งไม่ได้ เลยไม่ค่อยคิดอะไร ตอนนี้อายุเกษียณไปอายุ 60 ปีนี้ ยังไม่รู้เลยว่าจะเก็บเงินได้เท่าไร เพราะลูกขาดอะไรก็ให้ นี่ก็จะเข้าไปอยู่สถานสงเคราะห์ให้เขาเลี้ยงเรบ้าง (หัวเราะ)”

เสียงหัวเราะนั้นอาจฟังดูปล่อยวางและทำใจในขนาดของตนเอง แม้จะเหลือเวลาก่อนปลดเกษียณอีกเพียงไม่กี่ปีเท่านั้น เธอกลับยังขาดหลักประกันใดๆ สำหรับความมั่นคงในชีวิต

เป็นแม่...เป็นลูก

ยามที่ลูก ๆ ทั้ง 22 คนเข้านอนแล้ว แม่หยีจะเดินไปยังบ้านพักเจ้าหน้าที่ที่อยู่ใกล้ ๆ เพื่อไปดูแลคนสำคัญอีกคนหนึ่ง นั่นคือ “คุณยาย” ของเด็ก ๆ หรือแม่แท้ ๆ ของเธอเอง

“ส่งข้าวปลาให้ทุกวัน ยายอายุ 85 แล้ว พอสามทุ่มเลิกจากคูลูก ๆ แล้วก็ไปดูแม่ สีทุ่มก็กลับเข้าบ้าน”

เพราะบ้านอยู่ถึงฝั่งธนบุรีทำให้แม่หยีไม่สามารถไปดูแลแม่ได้บ่อย ๆ จึงชวนให้มาอยู่ด้วยกันที่บ้านราชวิถีตั้งแต่เมื่อหลายปีก่อน ช่วงแรกอยู่ด้วยกันในบ้านขงโค แต่การดูแลเด็ก ๆ เป็นภาระที่จำเป็น วิถีชีวิตของแม่หยีจึงยังไม่เอื้ออำนวยให้ดูแลแม่ได้มากนัก

“ก่อนหน้านั้นให้แม่มาอยู่ห้องเดียวกัน นอนด้วยกันนี้แหละ บางทีแม่ก็นอนดิ๊กเพราะดูโทรทัศน์แต่เราต้องรีบนอน แม่ก็บอกว่าจะรีบนอนทำไม มาดูโทรทัศน์ด้วยกันก่อน หว่าเราไม่มีเวลาให้ เราก็บอกว่าไม่ไหวจริงๆ แม่ ฟรุ้งนี้ต้องทำงานอีก”

ต่อมา ด้วยเห็นว่าแม่หยีทำงานหนัก คุณยายจึงย้ายออกมาอยู่ในห้องอีกด้านหนึ่งของตัวบ้าน ผลคือแม่หยีก็ทำงานจนบางวันไม่มีเวลาได้เข้าไปหาคุณยายในห้อง ต่อมานโยบายของบ้านราชวิถีไม่อนุญาตให้ครอบครัวของแม่บ้านอยู่ร่วมในบ้าน คุณยายจึงย้ายออกมาพักที่บ้านพักเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็ทำให้มีโอกาสได้เจอหน้าลูกสาวน้อยลงอีก

ด้วยเหตุนี้ แม่หยิ่งจึงแก้ปัญหาโดยการทำให้คุณยายกลายเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวบ้านขงโคไปเสียเลย อาจจะทำให้คุณยายรู้สึกเข้มขึ้นหัวใจขึ้นบ้าง

“บางทีก็เตรียมเครื่องให้ยายทำกับข้าวทำขนมให้เด็กกินจะได้ไม่เหงา ก่อนกินเราก็จะสอนให้เด็กขอบคุณคนที่ทำให้เขากินทุกครั้ง ยายก็จะอารมณ์ดี ถึงเวลาสงกรานต์ก็พาเด็กไปรดน้ำดำหัวยาย ยายก็มีความสุขนะที่เราเห็นความสำคัญ เด็กก็มีความสุขที่ยายมาหา ก็ได้อุ่นใจ”

คุณค่าของหยาดเหงื่อ

ทุกวันนี้ หญิงสาวหลายคนที่เคยใช้ชีวิตวัยเด็กในบ้านราชวิถี ในฐานะ “ลูก” ของเธอยังกลับมาเยี่ยมเยียน บ้างเพราะความระลึกถึง บ้างกลับมาขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ว่าจะกลับมาหาด้วยเหตุผลใด เธอก็มีความสุขเสมอที่ได้ต้อนรับพวกเขา

“ก็ยังมีสายใยผูกพันกันอยู่ไม่ใช่ว่าเลี้ยวแล้วจบกันไป เพราะเขายังคิดว่าเราคือคนที่เคยดูแลเขา ยังห่วงเขา ยังให้ออกัสเขา เด็กบางคน เขาก็กลับมาขอความช่วยเหลือเรา ขออ้อมค่ารถค่าน้ำมันค่านี้ เราก็ให้มันไม่มีจบ คนไหนที่ประสบความสำเร็จมาหาเอาหลานมาให้อุ้มเราก็ดีใจกับเขาด้วยนะว่าเขามีครอบครัวเป็นตัวเป็นตนแล้ว”

สิบห้าปีก่อน ผู้หญิงคนนี้เข้ามารับหน้าที่ในบ้านราชวิถีด้วยความตั้งใจ และวันนี้เธอยืนยันว่าไม่มีงานใดจะเหมาะกับเธอเท่าอาชีพนี้ เพราะมันมอบความสุขให้แก่เธออย่างที่ไม่มียาชีพอื่นใดจะมอบให้ได้

“เราไม่มีความโหยหาที่จะทำอย่างอื่นเลยนะ มันหนักก็จริงแต่ดูเอาแล้วกัน มันเป็นงานที่มีสุขทุกวันเลย เขาบอกเราว่า ‘แม่ วันนี้แม่ทำกับข้าวอร่อยจัง’ บางทีเหนื่อยนอนแผ่กลางบ้านเด็กก็มาถามว่า ‘แม่เหนื่อยไหมหนูนวดให้’ เราตากเสื้อผ้าเขาก็มาช่วย เห็นกางเกงในเราเขาก็บอก ‘อู้หู! แม่ มันใหญ่จัง’ (หัวเราะ) อย่างนี้นะมันหาที่ไหนได้ เหมือนใช้ชีวิตครอบครัว ถึงชีวิตนี้จะลูกเยอะเหนื่อยก็ช่างมันปะไร เขาก็วาดภาพให้เรายิ้มได้ ร้องเพลงหรือเต้นให้เราดู เหนื่อยก็ช่างมัน แต่มีความสุข”

ตำแหน่งเล็กๆ ที่แทบไม่มีใครสังเกตเห็น แต่งานของเธอกลับยิ่งใหญ่ เพราะเธอได้เปลี่ยนเด็กหญิงที่ชีวิตไม่สมบูรณ์ให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพคนแล้วคนเล่า เราอาจมองเห็นความสุขและความภาคภูมิใจจากสีหน้าและแววตาของแม่หทัย และเมื่อได้ฟังเรื่องราวทั้งหมดนั้นจนจบ ความอดทน ความเสียสละ และความเมตตาของเธอ ก็ส่องประกายไม่แพ้กัน

ภ า ค ฝ น วก

รู้จักโครงการพลังอาสาสมัคร สร้างสูงให้เด็กในสถานสงเคราะห์

จากผลการดำเนินงานของมูลนิธิสุภาพไทย ที่ได้ริเริ่มงานอาสาสมัครระยะสั้น (ระยะเวลารุ่นละ 3 - 4 เดือน) ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จ.นนทบุรีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา และประสบการณ์การทำงานในสถานสงเคราะห์และงานอาสาสมัครระยะยาว (อาสาดูแลจนกว่าเด็กออกจากสถานสงเคราะห์) ของสหทัยมูลนิธิ ที่ทำมาอย่างต่อเนื่องนับ 20 ปีนั้น พบว่าเมื่อได้รณรงค์ชักชวนให้คนหนุ่มสาว รวมถึงผู้ที่มีเวลาว่างให้มาเป็นอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก อาสาสอนหนังสือ อาสาช่วยเหลือเลี้ยงน่อง ฯลฯ อาสาสมัครเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการช่วยมอบความรักความอบอุ่น ช่วยการกระตุ้นพัฒนาการให้กับเด็ก ซึ่งตลอดเวลา 5-6 ปี ที่ผ่านมา มีอาสาสมัครระยะสั้นที่ผลัดเปลี่ยนมาดูแลเด็ก ๆ มากกว่า 1,000 คน ในจำนวนนี้ยังพัฒนาตนเองก้าวสู่อาสาสมัครระยะยาวอีกด้วย การทำงานอาสาสมัครที่สละแรงกายและแรงใจอย่างต่อเนื่องนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า เด็ก ๆ จำนวนมากมีพัฒนาการด้านร่างกายและอารมณ์ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และเป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่ช่วยแบ่งเบาภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่จำนวนมากมีเวลาและกำลังใจในการดูแลเด็ก ๆ ในสถานสงเคราะห์ได้อย่างเต็มที่เพิ่มขึ้น เป็นการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนของไทยอย่างมีคุณภาพ

จากแนวคิดของกรรมการบริหารแผนคณะ 4 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้เสนอแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างพม.และสสส. โดยให้เกิดการทำงานเชิงกลไกการประสานงานและยึดหลักการในการทำงานแบบ “ความร่วมมือ” จึงเริ่มโครงการร่วมที่เรียกว่า “Executive Partnership : มิติใหม่ของการร่วมมือของสองหน่วยงาน” ซึ่งได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2553 โดยมีผู้บริหารระดับสูงพม. ผู้บริหารสสส. และภาคีของทั้งสององค์กรเข้าร่วมแลกเปลี่ยนและเสนอแนวทางการทำงานหลังการประชุมครั้งสำคัญนั้น ได้นำมาสู่การทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ในการทำงานร่วมกัน เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553 ซึ่งมีสาระสำคัญในแนวทางการทำงานร่วมกัน 2 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาระบบและกลไกอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์ โดยเริ่มนำร่องในสถานสงเคราะห์จำนวน 4 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญาปากเกร็ด (บ้านเฟื่องฟ้า) และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

2. ร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาแม่วัยรุ่นโดยการสร้างโมเดลเครือข่าย (Choice Network) สำหรับเป็นทางเลือกแก่กลุ่มที่มีปัญหา เช่น เด็กถูกละเมิด การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เด็กติดเอดส์ เป็นต้น โดยใช้หลักการการทำงานร่วมกัน มีระบบเชื่อมโยงและมีหน่วยงานประสานงาน เพื่อสร้างโมเดลการทำงานในกลุ่มที่มีปัญหาต่างๆ และให้ทดลองนำร่องในพื้นที่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดนำร่อง 5 จังหวัดที่เหมาะสม

ดังนั้น จากสถานการณ์ปัญหาและประสบการณ์การทำงาน อาสาสมัครของมูลนิธิสุขภาพไทย และสภทศมูลนิธิ รวมถึงการทำบันทึก ข้อตกลง (MOU) ระหว่างพม.และ สสส. ทางมูลนิธิสุขภาพไทยจึงได้ ดำเนินการสำรวจและรับฟังข้อคิดเห็นและหาแนวทางการส่งเสริมงาน อาสาสมัคร โดยจัดกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลัก 3 ส่วน คือ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานสงเคราะห์ ตัวแทนอาสาสมัคร และบุคลากรเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิสุขภาพไทย / สภทศมูลนิธิ / เครือข่าย พุทธิกา / มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ ซึ่งใช้หลักการในการทำงานร่วมกันภายใต้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน (Sense of Ownership) ร่วมกัน

ทางมูลนิธิสุขภาพไทยจึงได้จัดทำโครงการ “พลังอาสาสมัคร สร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์” มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพ อาสาสมัครในสถานสงเคราะห์ โดยให้ความสำคัญของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องร่วมกัน และการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาค ส่วนต่างๆ และคุณค่าของงานอาสาสมัคร เพื่อที่จะร่วมกันสร้างสุขภาวะ ที่ดีให้แก่เด็กในสถานสงเคราะห์ โดยตระหนักและเห็นความสำคัญว่า เด็กควรได้รับการเลี้ยงดู มีผู้ให้ความรักความอบอุ่น ตั้งแต่วัยแรกเกิดถึง 18 ปี ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของชีวิต ที่จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กมี พัฒนาการทางด้านร่างกายที่เหมาะสมตามวัย มีความมั่นคงทางจิตใจ และมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ เด็กจะเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเด็กยังมีสิทธิพื้นฐาน 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการ พัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม และมีโอกาสอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเด็กทุกคนจะเติบโตมีสุขภาพะทางกายและใจอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสุขภาพของคร่อมแก่เด็กในสถานสงเคราะห์
2. เพื่อพัฒนาระบบและกลไกอาสาสมัครที่ทำงานเพื่อเด็กในสถานสงเคราะห์
3. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพบุคคลากรและอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์
4. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครผ่านงานอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์

พื้นที่ดำเนินการ สถานสงเคราะห์ 4 แห่ง ได้แก่

1. สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท
2. สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด
3. สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญาปากเกร็ด (บ้านเฟื่องฟ้า)
4. สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการความรู้และศึกษาวิจัย

การจัดการความรู้ เป็นรากฐานสำคัญของการรวบรวมและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของบุคลากรเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการความรู้จะเป็นระบบและต่อเนื่องจะเป็นรากฐานสำคัญของการเพิ่ม

ประสิทธิภาพการทำงาน การพัฒนางาน และช่วยให้การทำงานอย่างมีความสุข กระบวนการดำเนินงานในยุคศาสตร์นี้ มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครได้รับการจัดการความรู้ในแต่ละประเด็นตามแต่ละตลกลงกันในสถานสงเคราะห์

ดังนั้นการจัดการความรู้และการวิจัย เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อมุ่งหวังให้เกิดงานที่มีคุณภาพ

พร้อมๆ กับการทำงานอย่างมีความสุข การจัดการความรู้และการวิจัยนี้จึงให้เกิดความสมบูรณกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานและการศึกษาที่สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานดูแลเด็กเยาวชนอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังใช้กระบวนการวิจัยในงานประจำ หรือ Routine to Research (R2R) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ

สำหรับประเด็นหรือเรื่องในการจัดการความรู้และการทำ R2R ขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการของแต่ละพื้นที่ซึ่งจะตกลงในภายหลัง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างเสริมระบบและกลไกการทำงาน อาสาสมัคร

กลไกสำคัญในการสร้างเสริมระบบอาสาสมัครคือ การมีคณะทำงานในแต่ละสถานสงเคราะห์ ซึ่งมาจากภาคส่วนต่าง ๆ คือ สถานสงเคราะห์ อาสาสมัคร มูลนิธิที่ทำงานในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ คณะทำงานนี้จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎกติกาในการดูแลเด็ก และช่วยกันพัฒนาสนับสนุนให้การทำงานอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์ก่อประโยชน์อย่างเต็มที่แก่เด็ก และให้เกิดการทำงานอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและอาสาสมัคร

ในการทำงานเพื่อเด็กในสถานสงเคราะห์นั้น ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าบุคลากรประจำและอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานในสถานสงเคราะห์จึงมีความหมายต่อการพัฒนาการทางกายและใจของเด็กทุกคนในสถานสงเคราะห์ ยุทธศาสตร์นี้เป็นการพัฒนาศักยภาพ (potential) และเพิ่มขีดความสามารถ (capacity) ของบุคลากรในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้ทำงานกับเด็กได้ดียิ่งขึ้น

ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรนี้ จะออกแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการในแต่ละสถานสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสื่อสารสาธารณะ

ในการขับเคลื่อนให้เกิดพลังอาสาสมัครนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารสิ่งดี ๆ หรือประสบการณ์งานอาสาสมัครที่งดงามให้ผู้อื่นได้รับรู้ นอกจากนี้การสื่อสารสู่สาธารณะในสถานการณ์ที่เป็นจริงของสภาพสังคมไทย ที่ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน จะเป็นการกระตุ้นเตือนคนในสังคมให้ช่วยกันดูแลแก้ไข

การสื่อสารสาธารณะในยุทธศาสตร์นี้จะใช้พลังบวกของการทำงานอาสาสมัครเป็นหลักการสำคัญ และจะใช้ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก เช่น social media / social network ต่างๆ เพื่อเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กเยาวชนที่คุ้นเคยกับสื่อประเภทนี้

องค์กรรับพิถบ

มูลนิธิสุขภาพไทย

520/1-2 ซอย 16 ถ.เทศบาลรังรักษ์เหนือ แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ 0-2589-4243 ,0-2591-8092

www.thaihof.org

" บุคลากรเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์
ที่เกาะติดอยู่ไต่ลมัจฉากับเด็กๆ บัณฑิตบัณฑิตนั้น
มีส่วนสำคัญยิ่งในการบ่มเพาะเลี้ยงดูเด็ก
ไม่ว่าจะพบกับสถานการณ์อย่างไร
บุคลากรเหล่านี้ก็จะ **ทุ่มเทช่วยเหลือให้กับเด็กๆ
เสมือนหนึ่งลูกของตัวเอง** ในสายตางองเด็กๆ
บุคลากรเหล่านี้ คือ “นางฟ้า” ที่ไม่ว่างอยู่ในนิทาน
แต่มีตัวตนจริง โสดเล่นท่องเที่ยวไปในทุกที่
**คอยดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน
ให้เด็กคนแล้วคนเล่า ก้าวผ่านช่วงชีวิต
ในสถานสงเคราะห์จนเติบโตใหญ่”**

